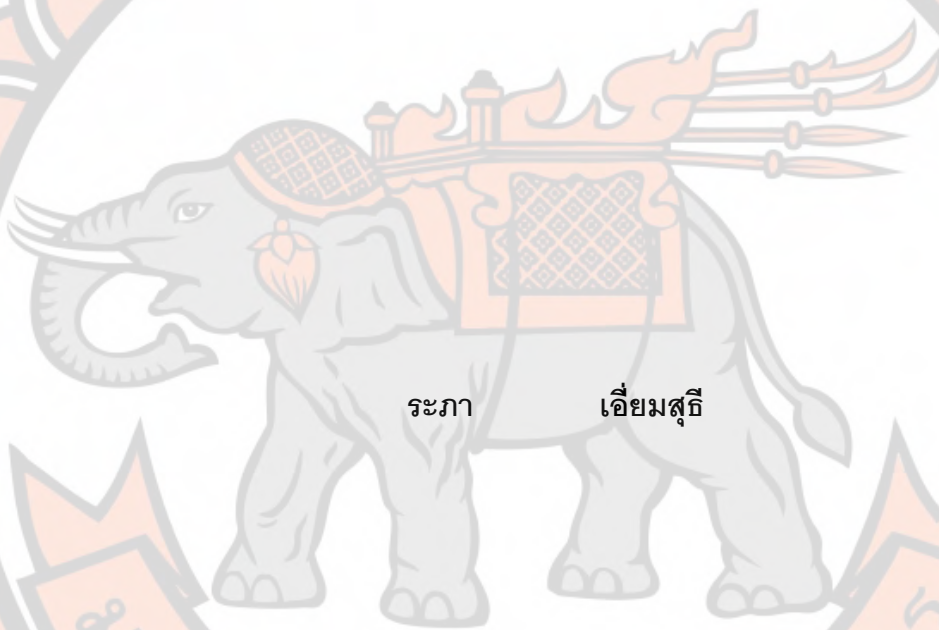

การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ
ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ระภา

เอี่ยมสุธิ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาการศึกษา ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

(ดร.อังคณา อ่อนธานี)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ กระจันบาน)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษา

พฤษภาคม 2557

มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประกาศคุณูปการ

ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของ ดร. อังคณา อ่อนธานี อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุณี บุญพิทักษ์ อาจารย์ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร อาจารย์อรรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร คุณสุดธิดา จันทร์ทอง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานการจัดการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 อาจารย์จินตนา เชื้อผู้ดี ครูชำนาญการพิเศษสาขาวิชา ปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร อาจารย์กฤษณา สังข์วะระปรีชา ครูชำนาญการพิเศษ สาขาวิชาปฐมวัย โรงเรียนชุมชนบ้านสลกบาตร จังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำ แก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ให้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล และทดลองใช้นวัตกรรม

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอขอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน ผู้ศึกษาค้นคว้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานศึกษาค้นคว้าฉบับนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนและผู้ที่สนใจไม่มากนักน้อย

ระภา เอี่ยมสุธี

ชื่อเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ผู้ศึกษาค้นคว้า ระภา เอี่ยมสุธี

ที่ปรึกษา ดร. อังคนา อ่อนราณี

ประเภทสารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม.สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556

คำสำคัญ กิจกรรมการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี หลักการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ จากนั้นสร้างกิจกรรมจำนวน 20 กิจกรรม นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม นำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมด้านภาษา เนื้อหาและเวลา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ผลการตรวจสอบความเหมาะสม โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและหาค่าดัชนีประสิทธิผล ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย

การเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน 24 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP ของเฮลเลนและเออร์บัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การทดสอบค่า t (t – test for dependent samples)

ผลการศึกษา พบว่า

1. กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีกระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวน สรุปกิจกรรมการจัดการเรียนรู้มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.22) และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6766
2. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Thesis Title DEVELOPMENT OF LEARNING EXPERIENCE ACTIVITIES USING STORYTELLING THROUGH ARTWORK TO PROMOTE CREATIVE THINKING OF EARLY CHILDHOOD STUDENTS

Author Rapa lamsuthee

Thesis Advisor Angkana Onthanee, ph.D.

Academic Paper Independent Study, M.Ed. on Curriculum and Instruction, Narasuan University, 2013

Key Words Learning experience activity, Storytelling through artwork, creative thinking of early childhood students

Abstract

The propose of this study were 1) to construct and define effectiveness index of learning experience activities using storytelling through artwork to promote creative thinking of early childhood students. 2) to compare the creative thinking of early childhood students before and after learning activities. This was undertaken through Research and Development process consisting of two steps. The first step was to construct and define effectiveness index of learning experience activities by storytelling through artwork to promote creative thinking of early childhood students. This was learning by studying principles, concepts and theories on development of learning experience activities using storytelling through artwork. Afterwards, author designed 20 activities. These activities were then examined by five experts on its appropriateness of contents. These activities were later adjusted and tested with kindergarten students class 2 at Chumchonbanklonglan school. Three students were chosen for this test to consider about its appropriateness on language, contents and time. Activities were again adjusted and tested, with 20 kindergarten students class 2/3 in their 2nd semester, academic year 2013 at Chumchonbanklonglan school, the Office of Basic Education Commission, Education Area Service 2, Kamphaengphet province, to identify effectiveness index of activities.

Tools used comprised of learning experience activities using storytelling through artwork to promote creative thinking of early childhood students and analysis of appropriateness examined results using Mean, Standard Deviation value and effectiveness index. Second step was a comparison of creative thinking of early childhood students before and after learning activities. This was undertaken by taking samples of kindergarten students class 2/2, 2nd semester, academic year 2013 at Chumchonbanklonglan school. 24 students were selected to participate in this activity. Tool used for this step was the Test for Creative Thinking - Drawing Production (TCT- DP) of Jellen and Urban and use t-test for dependent samples for statistic data analysis.

The research findings:

1. Designed learning experience activities using storytelling through artwork to promote creative thinking of early childhood students consist of 3 steps: 1) planing 2) implementation and 3) review of activities. From the study it was concluded that learning experience activities has highest value of appropriateness ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.22) and effectiveness index at 0.6766.

2. Creative thinking of early childhood students using learning experience activities through storytelling with artwork to promote creative thinking was significantly higher than before learning at .01 level.

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาของปัญหา.....	1
	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	9
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.....	11
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิทาน.....	22
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ.....	35
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์.....	52
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	81
	ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงาน ศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	81
	ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและ หลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่า นิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ เด็กปฐมวัย.....	97
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	102

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	103
ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงาน ศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	103
ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและ หลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่า นิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย.....	109
5 สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ.....	112
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	115
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	123
บรรณานุกรม.....	125
ภาคผนวก.....	131
ประวัติผู้วิจัย.....	175

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงโครงสร้างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2	21
2	แสดงผลการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้กับสาระที่ควรเรียนรู้เกี่ยวกับความคิด สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	83
3	แสดงกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	89
4	ขั้นตอนกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงาน ศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	91
5	แสดงแบบแผนการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	99
6	แสดงรายละเอียดและระยะเวลาการใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย..	100
7	แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย	105
8	แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา เนื้อหา และเวลาที่ใช้ ในกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบ งานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	108
9	แสดงดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่า นิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	109
10	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน...	110
11	แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย.....	154

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

12	แสดงผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นในการตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย ระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้ศึกษาค้นคว้า.....	165
13	แสดงผลการตรวจสอบดัชนีประสิทธิผลกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ปฐมวัย จำนวน 20 คน	166
14	แสดงคะแนนการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัด ประสบการณ์เรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 24 คน	168
15	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงาน ศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	170
16	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มก่อนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงาน ศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	171
17	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องตัวก่อนและหลัง เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน ประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	172
18	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่นก่อนและหลัง เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน ประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	173
19	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออก่อน และหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน ประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย.....	174

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

สภาพวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทยให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น ในโลกที่ความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ไม่สามารถจดจำทุกอย่าง อีกทั้งความรู้ไม่ได้อยู่นิ่ง หรือเกิดขึ้นอย่างช้าพอที่จะเรียนรู้ผ่านผู้รู้คนใดคนหนึ่งอีกต่อไป มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิดโดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้ เรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้มนุษย์ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้จากผู้อื่นและมีลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ตลอดจนหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้ให้คุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิตดังกล่าว จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2546, ความนำ) ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่มีคุณค่าต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นประเทศไทยจึงได้กำหนดให้ความคิดสร้างสรรค์เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาทุกระดับ (กรมวิชาการ, 2548, หน้า 9) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายข้อ 11 ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ว่าให้เด็กปฐมวัยมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (กรมวิชาการ, 2548, หน้า 9) เด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ในตัวเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดู ส่งเสริม และปูพื้นฐานหรือการกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ เด็กที่ได้รับการส่งเสริมหรือกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ จะทำให้เป็นคนกระตือรือร้นสนใจอยากรู้ อยากเห็นสิ่งต่างๆ และสามารถหาหนทางเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย ซึ่งความคิดสร้างสรรค์จะส่งผลเป็นประสบการณ์ในระยะยาว ทำให้เขาสามารถปรับเปลี่ยนตัวเองให้รับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2544, หน้า 139-140) ทั้งนี้ ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ที่สามารถคิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง โดยการเชื่อมโยงหรือผสมผสานความคิดตั้งแต่สองเรื่องเข้าด้วยกัน แล้วจัดระเบียบความคิดออกมาในรูปแบบที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบเดิม แต่จะต้องเป็นสิ่งที่มีความรู้และให้ประโยชน์แก่ชีวิต นักจิตวิทยาหลายท่าน เช่น

กิลฟอร์ด (Guilford) โคแกน (Kogan) มีความเห็นตรงกันว่าความคิดสร้างสรรค์มิใช่พรสวรรค์ แต่เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนและเสริมสร้างขึ้นได้ ถ้ารู้วิธีและมีความอดทนเพียงพอ นอกจากนี้มาสโลว์ (Maslow) ยังได้กล่าวว่า เด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์ได้ดีกว่าผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพราะโดยปกติทั่วไปเด็กจะมีความอยากรู้อยากเห็นรวมทั้งจินตนาการได้กว้างไกลจนบางครั้งผู้ใหญ่ตามไม่ทัน นอกจากนี้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างเด็กให้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์

แต่จากสรุปข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง ปี พ.ศ. 2549 - 2553 (ระดับการศึกษาปฐมวัย) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 164 โรงเรียน ที่ได้รับการประเมินที่ผ่านการรับรองและไม่ผ่านการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่ได้จำนวนมาตรฐานระดับดี 11 มาตรฐานขึ้นไปและไม่มีมาตรฐานใดปรับปรุง เกณฑ์การประเมิน 1.74 ลงมา = ปรับปรุง / 1.75 - 2.74 = พอใช้ / 2.75 - 3.49 = ดี / 3.50 - 4.00 = ดีมาก (มาตรฐานที่ผ่านเกณฑ์คือ 2.75 ขึ้นไป) สรุปได้ว่าข้อมูลสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาแจ้ง ณ วันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2551 ระดับปฐมวัย มาตรฐานด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 คือเด็กสามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหาและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 108 โรงเรียน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.85 ของโรงเรียนที่ได้รับการประเมิน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551, หน้า 15-49) ดังนั้นเด็กปฐมวัยในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ยังขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้น ทอแรนซ์ (Torrance, 1965; อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 2) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝน และการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธีที่เหมาะสมและต่อเนื่องกัน

เป็นลำดับ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นขั้นของการลงมือกระทำ เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมการเล่น ครูจึงมีหน้าที่เตรียมสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ของเด็ก โดยการเลือกวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้ที่จับต้องได้ เป็นของจริงเกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็ก รวมทั้งจัดกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กทำได้หลายวิธี เช่น การจัดกิจกรรมประสบการณ์ การสอน การฝึกฝน การทำกิจกรรมศิลปะ การวาดภาพ การให้เด็กฟังนิทาน การเล่นเกมปริศนาคำทาย การตั้งคำถามให้เด็กตอบหลายๆ ทาง การให้เด็กเล่นของเล่นอย่างอิสระ (กรมวิชาการ, 2540, หน้า 5) สอดคล้องกับ วราภรณ์ รักวิจัย (2533, หน้า 164-168) ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์จะเป็นกิจกรรมด้านศิลปะ คำพูด และการกระทำ

การจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ที่ต้องอาศัยความสามารถในการคิดวางแผน ตัดสินใจเลือกสื่อและทำกิจกรรมให้สำเร็จตามขั้นตอน

การจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากการเล่านิทานจะช่วยเสริมสร้างจินตนาการที่กว้างไกลไร้ขอบเขตให้กับเด็ก ให้เด็กสามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้ สร้างความกล้าให้กับเด็กๆ โดยการแสดงออกที่ผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ (เกริก ยूनพันธ์, 2543, หน้า 55-56) นอกจากนี้การเล่านิทานยังเป็นวิธีการให้ความรู้วิธีการหนึ่งที่ทำให้เด็กสนใจในการเรียนรู้ สามารถจดจำ กล้าแสดงออก ช่วยตอบสนองของความต้องการของเด็ก เป็นตัวกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออก (สมศักดิ์ บริบูรณ์, 2542, หน้า 59-62) ทั้งนี้ การเล่านิทานโดยใช้เทคนิคและศิลปะในการเล่านิทาน ใช้บทสนทนาที่เข้าใจง่ายและเป็นกันเอง ใช้น้ำเสียงเหมาะกับเนื้อเรื่อง เปิดโอกาสให้เด็กซักถาม จะทำให้เด็กเกิดการคิดจินตนาการจากรื่องราวที่ได้ฟัง (ฉวีวรรณ กินาวงศ์, 2533, หน้า 104) เมื่อเด็กเกิดการคิดจินตนาการโดยครูกำหนดประเด็นในการคิดสอดแทรกเข้าไปในเนื้อหานิทานที่ต้องการให้เด็กคิด จากนั้นกระตุ้นโดยใช้คำถามปลายเปิดให้เด็กนำความคิดจินตนาการมาสร้างงานศิลปะจากสื่อวัสดุหลากหลาย เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความรู้สึกรักนึกคิดจินตนาการออกมาในรูปแบบของศิลปะที่เป็นภาพหรือสิ่งของที่เด็กจะสามารถแลเห็นได้ ซึ่งจะทำให้เด็กคิดสร้างสรรค์ได้ดีขึ้น กิจกรรมศิลปะที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 50) ในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ครูควรสนับสนุนให้เด็กเลือกทำกิจกรรมศิลปะอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเด็กสามารถแสดงออก หรือรวบรวมความคิดในการเลือกวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง ดังนั้นกิจกรรมศิลปะจึงควรมีหลายชนิดให้เด็กมีโอกาสเลือกในแต่ละวัน (เบญญา แสงมลิ, 2545, หน้า 63-67)

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ (เบญญา แสงมลิ, 2545, หน้า 63-67) แต่จากการที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะนั้น ได้ระบุถึงที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบทั้งสี่ด้าน ได้แก่

ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ จึงต้องพัฒนาที่ละด้าน เนื่องจากองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้านมีลักษณะความคิดแตกต่างกัน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ละด้าน จะสามารถพัฒนาได้ตรงประเด็น ครบถ้วน ชัดเจน ส่งผลให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ง่าย รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ ครูเล่านิทานให้เด็กฟัง กระตุ้นให้เด็กคิดจินตนาการ ครูตั้งประเด็นในการคิด เด็กนำการคิดจินตนาการสู่การทำงานศิลปะจากสื่อวัสดุหลากหลายตามขั้นตอนการทำงาน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ และขั้นทบทวน โดยจัดกิจกรรมติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการฝึกเด็กให้คิดอย่างเป็นระบบ กระบวนการ จะทำให้เด็กสามารถคิดสร้างสรรค์ได้ดี ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้วิเคราะห์หน่วยการจัดการเรียนรู้ กำหนดนิทานให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และกำหนดกิจกรรมศิลปะที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบที่ละด้าน โดยจัดกิจกรรมศิลปะให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์และรวดเร็วยิ่งขึ้น

ดังนั้นผู้ศึกษาค้นคว้าจึงพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดที่มีลักษณะเป็นนามธรรมยากต่อการเรียนรู้ และการเล่านิทานเป็นการกระตุ้นให้เกิดการคิดจินตนาการ เมื่อเด็กนำการคิดจินตนาการจากการฟังนิทานมาทำกิจกรรมศิลปะจากสื่อวัสดุหลากหลาย โดยครูตั้งประเด็นและกระตุ้นด้วยคำถามปลายเปิด จะทำให้เด็กสร้างผลงานทางศิลปะโดยการถ่ายทอดความคิดจินตนาการสู่ผลงานทางศิลปะนั่นเอง ทั้งนี้ผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้สามารถใช้ในการพัฒนาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยและเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในการพัฒนารูปแบบ กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ได้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่มีประสิทธิผลส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น
2. ผลการศึกษาจะเป็นต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะในระดับชั้นอื่นๆ และกลุ่มสาระอื่นต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในแต่ละขั้นตอนไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านตัวแปร ซึ่งรายละเอียดแต่ละด้านมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลในการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 1.1 อาจารย์สอนในระดับอุดมศึกษาด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 2 ท่าน
 - 1.2 ครูชำนาญการพิเศษในด้านการสอนในระดับปฐมวัย 2 ท่าน
 - 1.3 ศึกษานิเทศก์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 1 ท่าน
2. นักเรียนในระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 3 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีพัฒนาการดี ปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา และความเหมาะสมของเวลา
3. นักเรียนในระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรม

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5-6 ปี ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยนำมาจัดประสบการณ์ในกิจกรรมสร้างสรรค์ มีทั้งหมด 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยบ้านแสนสุข หน่วยผลไม้แสนอร่อย หน่วย ผักสดสะอาด และหน่วย สัตว์น่ารัก เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
2. ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน 24 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5-6 ปี โดยนำมาจัดประสบการณ์ในกิจกรรมสร้างสรรค์ มีทั้งหมด 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยบ้านแสนสุข หน่วยผลไม้แสนอร่อย หน่วยผักสดสะอาด และหน่วยสัตว์น่ารัก เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ หมายถึง ขั้นตอน และวิธีการดำเนินกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้น โดยการนำกิจกรรมการเล่านิทานมาเล่าให้เด็กฟัง หลังจากฟังจบแล้วให้เด็กคิดจินตนาการจากเนื้อหาในนิทาน แล้วลงมือทำงานศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การฉีก ตัด ปะ กระดาษ การพิมพ์ภาพ การปั้น และการประดิษฐ์ โดยจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในช่วงของกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว ผู้ศึกษาเขียนออกมาเป็นแผนกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีจำนวน 20 แผน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 1.1 ครูเล่านิทานสอดคล้องกับเรื่องที่เรียนในหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียนในสัปดาห์นี้ให้กับเด็กทั้งชั้นฟัง แล้วให้เด็กคิดสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะ

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน

- 1.1 ให้เด็กสำรวจวัสดุอุปกรณ์ที่ครูเตรียมไว้
- 1.2 ครูกำหนดหัวเรื่องที่ต้องการให้เด็กคิด โดยใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กคิด เกิดความสงสัย อยากรู้ ต้องการทำกิจกรรมจากสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่
- 1.3 เด็กแต่ละคนวางแผนการทำกิจกรรมที่ต้องการจะทำจากสื่อวัสดุที่ครูเตรียมไว้ ตามหัวเรื่องที่ครูกำหนด ให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการให้เด็กคิดสร้างสรรค์

1.4 ครูสนับสนุนช่วยเหลือการวางแผนของเด็ก เสร็จแล้วครู
บันทึกการวางแผนของเด็ก

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติ

2.1 เด็กแต่ละคนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ด้วยการทำ
กิจกรรมที่ต้องการ ได้แก่ การวาดภาพพระบายสี การฉีกตัดปะ การพิมพ์ภาพ การปั้น และการประดิษฐ์
ตามความสนใจ เพื่อหาคำตอบหรือความรู้ในเรื่องที่วางแผนไว้

2.2 เด็กนำผลงานที่ทำเสร็จแล้วส่งครูเพื่อบันทึกการตั้งชื่อและ
อธิบายเกี่ยวกับผลงาน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวนและสรุป

3.1 เด็กแต่ละคนออกมาเล่าขั้นตอนการทำงาน ตั้งชื่อผลงาน
และอธิบายผลงานให้เพื่อนฟัง

3.2 ครูเป็นผู้นำในการซักถามผลงาน กระบวนการทำงานของ
เด็ก และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของเด็ก ให้เพื่อนซักถามข้อสงสัยและสิ่งที่สนใจ

2. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ผลจากการแสดงออกของเด็กปฐมวัยที่แสดงออกจาก
ความคิดทางจินตนาการของเด็ก ผสมผสานความรู้ประสบการณ์ได้อย่างหลากหลาย คิดได้หลาย
ทิศทาง ซึ่งทำให้เกิดผลของการคิดค้นในรูปแบบของงานศิลปะใหม่ๆ ที่แตกต่างจากรูปแบบเดิม
ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำแนกได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว
ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ สามารถวัดได้จากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
จากการวาดภาพของเจลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban, 1986)

2.1 ความคิดริเริ่ม หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการคิดดัดแปลงใหม่
ให้แปลกแตกต่างจากความคิดธรรมดา และไม่ซ้ำกับความคิดของบุคคลอื่น

2.2 ความคิดคล่องตัว หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการคิดอย่างรวดเร็ว
ซึ่งมีปริมาณที่มากในเวลาจำกัด เป็นความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน

2.3 ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการคิดได้หลาย
ประเภท หลายทิศทาง

2.4 ความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการคิด
เพิ่มเติมรายละเอียดเพื่อตกแต่งหรือขยายความคิดหลักให้สมบูรณ์งดงามและชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรม คือ ค่าที่แสดงความก้าวหน้าด้านความคิด
สร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน

ประกอบงานศิลปะ โดยการเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อน และหลังการจัดกิจกรรม

4. ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ผลที่ได้จากการประเมินคุณลักษณะ ในด้านองค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบ งานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า และแบบปลายเปิดในส่วนท้ายของแบบประเมิน

5. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DP (Test for Creative Thinking - Drawing Production) ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen & Urban) เป็นแบบทดสอบปลายเปิด ออกมาเป็นผลงานจากความคิดแบบอนกนัย โดยมีเกณฑ์ ทั้งหมด 11 เกณฑ์ จัดเป็นกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ความคิดริเริ่ม ข้อ 10 คะแนนเต็ม 12 คะแนน

กลุ่มที่ 2 ความคิดคล่องตัว ข้อ 11 คะแนนเต็ม 6 คะแนน

กลุ่มที่ 3 ความคิดยืดหยุ่น ข้อ 6, 7, 8 และ 9 คะแนนเต็ม 24 คะแนน

กลุ่มที่ 4 ความคิดละเอียดลออ ข้อ 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนนเต็ม 30 คะแนน

คะแนนรวมของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ คือ 72 คะแนน โดยมีรายละเอียด ของคะแนนดังนี้ เกณฑ์ข้อที่ 1-11 ยกเว้นข้อ 10 คะแนนข้อละ 6 คะแนน ข้อ 10 แบ่งเป็น 4 ข้อย่อย ข้อย่อยละ 3 คะแนน รวม 12 คะแนน

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบ งานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ
2. ได้แนวทางสำหรับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยกิจกรรมเล่านิทานประกอบงานศิลปะให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**
2. **เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิทาน**
 - 2.1 ความหมายของนิทาน
 - 2.2 ความหมายของการเล่านิทาน
 - 2.3 คุณค่าของนิทาน
 - 2.4 รูปแบบการเล่านิทาน
 - 2.5 การเลือกนิทานสำหรับเด็ก
 - 2.6 เทคนิคในการเล่านิทานและวิธีการเล่านิทาน
 - 2.7 สื่อที่ใช้ในการเล่านิทาน
3. **เอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ**
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมศิลปะ
 - 3.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะ
 - 3.3 พัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3.4 หลักในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3.5 องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3.6 สื่อในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3.7 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะ
 - 3.8 ประเภทของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
4. **เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์**
 - 4.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
 - 4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
 - 4.3 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
 - 4.4 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 4.5 กระบวนการคิดสร้างสรรค์

- 4.6 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
- 4.7 ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์
- 4.8 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
- 4.9 กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
- 4.10 การวัดความคิดสร้างสรรค์

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ
- 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)

เด็กอายุ 3-5 ปี เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้สำรวจเล่น ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกลง ตัดสินใจใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่ม สร้างสรรค์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ผู้ที่รับผิดชอบจึงมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูและจัด ประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้เด็กสังเกต สำรวจ สร้างสรรค์ และยิ่งเด็ก มีความกระตือรือร้น ยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตเด็กต่อไป การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาหรือ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็ก และถือเป็นหน้าที่ ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องศึกษา และทำความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรและคู่มือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ, 2548, ความนำ)

1. หลักการ

เป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักการ ของหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3-5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรม เลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคนทั้ง เด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้ง ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสม

กับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้

(กรมวิชาการ, 2548, หน้า 8-9)

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

2. จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย 12 ข้อ และในแต่ละช่วงอายุผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย

6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
ในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3. การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จะจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางในการจัดประสบการณ์ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 30)

3.1 หลักการจัดประสบการณ์

- 3.1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
- 3.1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กเป็นอยู่
- 3.1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
- 3.1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- 3.1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

3.2 แนวทางการจัดประสบการณ์

จากการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย แนวทางการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัย มีดังนี้

- 3.2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการคือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเด็กเต็มตามศักยภาพ

3.2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือเด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3.2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

3.2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

3.2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

3.2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

3.2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

3.2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

3.2.10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเด็ก และการวิจัยในชั้นเรียน

4. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการและคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน และเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้นเนื้อหา

การท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการ จำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและ จำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยม ที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและมี คุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษา อาจนำสาระการเรียนรู้มา จัดในลักษณะหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการ จัดการศึกษาปฐมวัย สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ประสบการณ์สำคัญ ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับ การพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดทักษะ ที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่างๆ ที่อยู่ รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกันด้วย ซึ่งประสบการณ์สำคัญ มีดังนี้

1. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่
 - 1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่
 - 1.1.1 การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
 - 1.1.2 การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์
 - 1.1.3 การเล่นเครื่องเล่นสนาม
 - 1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก
 - 1.2.1 การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
 - 1.2.2 การเขียนภาพและการเล่นกับสี
 - 1.2.3 การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน ทราย
 - 1.2.4 การต่อของ บรจุ เท และแยกชิ้นส่วน
 - 1.3 การรักษาสุขภาพและปฏิบัติตนตามสุขอนามัย
 - 1.4 การรักษาความปลอดภัย การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

เศษวัสดุ ฯลฯ

ในกิจวัตรประจำวัน

2. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่
 - 2.1 ดนตรี
 - 2.1.1 การแสดงปฏิบัติงาโต้ตอบเสียงดนตรี

๒๕๗

2.1.2 การเล่นเกมดนตรีง่ายๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภท

2.1.3 การร้องเพลง

2.2 สุนทรียภาพ

2.2.1 การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม

2.2.2 การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราว/
เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ

2.3 การเล่น

2.3.1 การเล่นอิสระ

2.3.2 การเล่นเกมบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม

2.3.3 การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2.4 คุณธรรม จริยธรรม การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

3. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่

3.1 การเรียนรู้ทางสังคม

3.1.1 การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง

3.1.2 การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3.1.3 การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ

3.1.4 การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของ

ตนเองและผู้อื่น

3.1.5 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

3.1.6 การแก้ปัญหาในการเล่น

3.1.7 การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

4. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

4.1 การคิด

4.1.1 การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรสและดมกลิ่น

4.1.2 การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ

4.1.3 การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง

4.1.4 การรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน

4.1.5 การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุต่างๆ

4.2 การใช้ภาษา

- 4.2.1 การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
- 4.2.2 การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง
- 4.2.3 การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ
- 4.2.4 การฟังเรื่องราว นิทาน คำคล้องจอง คำกลอน
- 4.2.5 การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ ชีตเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง
- 4.2.6 การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก อ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือ นิทาน เรื่องราวที่สนใจ

4.3 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

- 4.3.1 การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่างๆ
- 4.3.2 การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม
- 4.3.3 การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ
- 4.3.4 การเรียงลำดับสิ่งต่างๆ
- 4.3.5 การคาดคะเนสิ่งต่างๆ
- 4.3.6 การตั้งสมมติฐาน
- 4.3.7 การทดลองสิ่งต่างๆ
- 4.3.8 การสืบค้นข้อมูล
- 4.3.9 การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

4.4 จำนวน

- 4.4.1 การเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน
- 4.4.2 การนับสิ่งต่างๆ
- 4.4.3 การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
- 4.4.4 การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ

4.5 มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)

- 4.5.1 การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก
- 4.5.2 การสังเกตสิ่งต่างๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่างๆ กัน
- 4.5.3 การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน

4.5.4 การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่างๆ

4.5.5 การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

4.6 เวลา

4.6.1 การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ

4.6.2 การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้

4.6.3 การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ

4.6.4 การเปลี่ยนแปลงของฤดู

4.2 สารที่ควรเรียนรู้ สารที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สารที่ควรเรียนรู้ที่เด็กอายุ 3-5 ปีควรเรียนรู้ มีดังนี้

4.2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่างๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ เรียนรู้ที่จะเล่นและทำในสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น ตลอดจนการเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

4.2.2 เรื่องราวที่เกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

4.2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

4.2.4 สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

5. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

5.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

5.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวันและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

5.1.2 กิจกรรมต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานกว่า 20 นาที

5.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

5.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้อง และกิจกรรมนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

5.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

5.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

5.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

5.2.3 การพัฒนาอารมณ์จิตใจ และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่น ให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

5.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อช่วยให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น การรับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

5.2.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาการคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กสนทนา อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลองศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

5.2.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลาย ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

5.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยกิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้ในการเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่างๆ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น แต่งไม้รูปทรงต่างๆ ฯลฯ

จากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ผู้ศึกษาได้วางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 เป็นโครงสร้างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รายภาค ดังนี้

ตาราง 1 แสดงโครงสร้างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556
ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2

สัปดาห์ที่	วัน เดือน ปี	หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
1	18 – 22 พ.ย. 56	ลอยกระทง	บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
2	25 – 29 พ.ย. 56	คมนาคม	สิ่งต่าง ๆ รอบตัว
3	2 – 6 ธ.ค. 56	อากาศ	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก
4	9 - 13 ธ.ค. 56	วันเด็ก	บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
5	16 – 20 ธ.ค. 56	วิทยาศาสตร์น่ารู้	สิ่งต่าง ๆ รอบตัว
6	23 – 27 ธ.ค. 56	ต้นไม้ที่รัก	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก
7	30 ธ.ค. - 3 ม.ค. 57	ไม้ดอกไม้ประดับ	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก
8	6 – 10 ม.ค. 57	บ้านแสนสุข	บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
9	13 – 17 ม.ค. 57	ผลไม้แสนอร่อย	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก
10	20 – 24 ม.ค. 57	ผักสดสะอาด	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก
11	27 - 31 ม.ค. 57	สัตว์น่ารัก	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก
12	3 – 7 ก.พ. 2557	เวลา	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก
13	10 – 14 ก.พ. 57	ดิน หิน ทราย	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก
14	17 – 21 ก.พ. 57	จันทร์กฤษณาวาร	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก
15	24 – 28 ก.พ. 57	วันขึ้นปีใหม่	บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
16	3 – 7 มี.ค. 57	กลางวันกลางคืน	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก
17	10 – 14 มี.ค. 57	โลกสวยด้วยมือเรา	สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก
18	17 – 21 มี.ค. 57	คณิตศาสตร์	สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก
19	24 – 28 มี.ค. 57	ฤดูร้อนแสนสนุก	ธรรมชาติรอบตัวเด็ก

จากตาราง 1 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำแผนการจัดประสบการณ์รายภาคที่วางแผนไว้มาวิเคราะห์เลือกหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาน่าสนใจ ได้หน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจำนวน 4 หน่วย ดังนี้ หน่วยบ้านแสนสุข หน่วยผลไม้แสนอร่อย หน่วยผักสดสะอาด หน่วยสัตว์น่ารัก โดยจัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

1. ความหมายของนิทาน

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540, หน้า 45) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่สืบต่อเนื่องกันมา โดยวัตถุประสงค์เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ ความคิด หรือค่านิยมบางอย่างให้ผู้ฟัง พร้อมทั้งสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน

วันเนาว์ ยูเด็น (2542, คำนำ) ให้ความหมายไว้ว่า นิทานคือ ชีวิต เรื่องราวในนิทานที่แท้จริงเป็นเรื่องราวของชีวิต นิทานไม่ใช่เรื่องสำหรับเพียงเพื่อฟัง อ่านเพื่อสนุกหรือรับคำสอนที่แทรกอยู่เท่านั้น

เกริก ยूनพันธ์ (2543, หน้า 16) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องที่มีการเล่าสืบต่อกันมาในครั้งสมัยโบราณ ถือเป็นประเพณีโดยมีผู้เล่าที่มีความสามารถและเป็นบุคคลที่น่านับถือ นิทานมีเล่ากันทุกชาติ ทุกภาษา เนื้อหาของนิทานที่เล่าเป็นเรื่องราวที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความดีความงาม และเรื่องของการยกย่องเชิดชู ปลูกจิตสำนึกของคนให้ประพฤติอยู่ในความดี และเป็นตัวอย่างแก่สังคม

จากความหมายของนิทานดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ค่านิยม ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความดี ความงาม ปลูกจิตสำนึกคนให้ประพฤติอยู่ในความดี

2. ความหมายของการเล่านิทาน

พัชรี ไชยะสนิท (2535, หน้า 80) ได้กล่าวว่า การเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องให้เด็กฟังและสนทนาโต้ตอบ อภิปราย ซักถาม แสดงความคิดเห็น และแสดงท่าทางการประกอบเรื่องราวหรือประสบการณ์รอบตัวทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

เนื่อน้อง สนับบุญ (2541, หน้า 35) การเล่านิทาน หมายถึง การถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานให้เด็กเข้าใจ ด้วยการเล่าโดยใช้น้ำเสียง ท่าทาง สีหน้า อวัชดุ อุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการประกอบการเล่าและยังครอบคลุมถึง การส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเป็นผู้เล่าด้วยตนเอง

จากความหมายของการเล่านิทานดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องหรือถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานให้เด็กฟังและสนทนาโต้ตอบ แสดงความคิดเห็น ด้วยการเล่าโดยใช้น้ำเสียง ท่าทาง สีหน้า อวัชดุอุปกรณ์ ที่ทำให้การเล่านิทานนั้นน่าสนใจสนุกสนานยิ่งขึ้น

3. คุณค่าของนิทาน

ผู้เล่านิทานที่มีความสามารถในการนำเอาเรื่องราวมาใช้ในการเล่า ย่อมจะสะกดผู้ฟังคือเด็กๆ ให้พวกเขาใจจดใจจ่ออยู่กับการเล่า เด็กๆ จะเพลิดเพลินสนุกสนาน และมีความรู้สึกเกิดอารมณ์ร่วมกับเรื่องราวที่เขาได้ยินได้เห็นได้ฟัง และบางครั้งบางประเภทของการเล่าอาจจะมีภาพให้เห็นด้วย ผู้เล่านิทานจะมีอิทธิพลต่อเด็กๆ มาก เพราะผู้เล่านิทานคือผู้นำเด็กๆ ให้พวกเขาคล้อยตามได้ในทุกๆ เรื่องที่ผู้เล่าเชิญชวนหรือขอร้องให้เขาประพฤติหรือทำตาม

ดังนั้นผู้เล่านิทานจึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องตระหนักอย่างมากในการเลือก จัดคัดสรรนิทาน และจัดเตรียมให้พร้อมในทุกๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับนิทานที่จะใช้เล่า นิทานที่เล่าจึงจะมีผลบังเกิดหรือเกิดประโยชน์ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ (เกริก ยूनพันธ์, 2543, หน้า 55-56)

1. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิดเป็นกันเองกับผู้เล่า
2. เด็กหรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกร่วมขณะฟัง ทำให้เขาเกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายและสดชื่นแจ่มใส
3. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะมีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลาสั้นหรือยาวขึ้น โดยเฉพาะผู้เล่าที่มีความสามารถในการตรึงให้ผู้ฟังหรือเด็กๆ ใจจดใจจ่ออยู่กับเรื่องราวที่ผู้เล่าเล่าเรื่องที่มีขนาดยาว
4. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะถูกกล่อมเกลียดด้วยนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เด็กๆ และผู้ฟังเข้าใจในความดีและความงามยิ่งขึ้น
5. นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังมีความละเอียดอ่อนรู้จักการรับและการให้ มองใฝ่ดี
6. นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังสามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้
7. นิทานสามารถสร้างความกล้าให้กับเด็กๆ หรือผู้ฟังได้ โดยการแสดงออกที่ผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ
8. เด็กๆ และผู้ฟังจะได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้
9. นิทานช่วยเสริมสร้างจินตนาการที่กว้างไกลไร้ขอบเขตให้กับเด็กหรือผู้ฟัง
10. นิทานสามารถช่วยให้เด็กๆ และผู้ฟังได้รู้จักการใช้ภาษาที่ถูกต้อง การออกเสียง การกระดกลิ้น ร เรือ และ ล ลิง ได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542, หน้า 59-62) กล่าวว่า การเล่านิทานเป็นวิธีการให้ความรู้วิธีการหนึ่ง ที่ทำให้เด็กสนใจในการเรียนรู้ สามารถจดจำ กล้าแสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา นอกนั้นยังช่วยตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น ความอยากรู้

อยากเห็น ความสัมพันธ์ ความต้องการเป็นที่ยอมรับ เนื้อหาของนิทานที่มีความสัมพันธ์กับ ความต้องการดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเกิดความปรารถนา และมีความสุข กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ นิทานมีความสำคัญและประโยชน์ต่อเด็ก ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพในการชักจูงผู้เรียนให้คล้อยตาม เป็นตัวกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวผู้เรียน เป็นตัวกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออก อันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และบุคลิกภาพของผู้เรียน
2. เป็นเครื่องกระตุ้นและโน้มน้าวให้เด็กเปิดใจที่จะยอมรับพฤติกรรมด้านต่างๆ และตอบสนองความต้องการของธรรมชาติของเด็กด้วย
3. เป็นตัวแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก นอกจากนี้แล้ว นิทานมีประโยชน์และคุณค่าต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก นิทานช่วยสร้างเสริมพัฒนาการของเด็ก ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยและยังช่วยปลูกฝัง บุคลิกภาพ แก้ไขพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามตัวแบบของตัวละครในนิทานที่เด็กชื่นชอบรวมทั้ง ยังเปิดโลกจินตนาการให้กว้างไกล และยังมีสัมพันธภาพอันดีแก่บุคคลรอบข้างและการแสดงออก อันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้เรียน

จากคุณค่าของนิทานที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า นิทานมีคุณค่าต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก นิทานเป็นเครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพในการชักจูงผู้เรียนให้คล้อยตาม ส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรม เป็นตัวกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวผู้เรียน เป็นตัวกระตุ้นความคิด สร้างสรรค์ เสริมสร้างจินตนาการที่กว้างไกลไร้ขอบเขต เป็นเครื่องกระตุ้นและโน้มน้าวให้เด็กเปิดใจ ที่จะยอมรับพฤติกรรมด้านต่างๆ และตอบสนองความต้องการของธรรมชาติของเด็ก เป็นตัวแบบใน การหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิด เป็น กันเอง เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายและสดชื่นแจ่มใส มีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลา นานขึ้นหรือยาวขึ้น สามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหา สร้างความกล้า ได้ความรู้ที่ เป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ และใช้ภาษาได้ถูกต้อง ผู้ศึกษาได้นำ นิทานมาเล่าให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ให้เด็กเกิดการคิดจินตนาการอย่างอิสระ มีความกล้าในการแสดงออกทางผลงานศิลปะ และใช้ ภาษาในการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานตนเอง

4. รูปแบบการเล่านิทาน

รูปแบบการเล่านิทาน คือ วิธีการที่ผู้เล่านิทานจะทำให้มีนิทานมีศักยภาพในการสร้าง เสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็ก นอกจากการเลือกเรื่องที่มีสาระสอดแทรกแนวคิด ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม

การดำเนินเรื่องรวดเร็ว เรื่องสั้น เข้าใจง่ายแล้ว ผู้เล่านิทานที่ดีต้องมีวิธีเล่าที่จูงใจผู้ฟังด้วย เด็กไม่ต้องการคนเล่าเก่ง แต่ต้องการคนเล่าที่เข้าถึงความต้องการ ความรู้สึกตามวัยว่าเขาต้องการอะไร และเขาจะเข้าถึงนิทานได้อย่างไร รูปแบบการเล่านิทาน แต่ละแบบมีความจำเพาะของประสิทธิภาพการเล่า ผู้เล่าสามารถใช้ตามความเหมาะสม

กฤษยา ตันติผลาชีวะ (2541, หน้า 12-14) กล่าวถึงรูปแบบการเล่านิทาน ประกอบด้วย

1. การเล่านิทานปากเปล่าเป็นการเล่าที่อาศัยคำพูด และน้ำเสียงไม่ใช้สื่อประกอบการเล่า น้ำเสียงและจังหวะการพูดที่สูงต่ำเร้าใจผู้ฟังตามเนื้อเรื่อง ซึ่งต้องใช้ศิลปะการพูด การเล่าตามรูปแบบนี้ อาจใช้กับการเล่าที่ต้องการจูงใจให้เด็กทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีสมาธิ การเล่านิทานปากเปล่าอาจให้เด็กเล่าเอง ผู้ใหญ่เล่าบ้างหรือช่วยกันเล่า การเล่านิทานปากเปล่าไม่ควรเล่าเกิน 15 นาที

2. การเล่านิทานประกอบท่าทาง เป็นการเล่านิทานที่มีชีวิตชีวามากกว่าการเล่าด้วยปากเปล่า เด็กสามารถติดตามเรื่องได้และเกิดจินตนาการเป็นรูปธรรมมากขึ้น ท่าทางที่ใช้ประกอบการเล่านิทานอาจเป็นท่าทางของผู้เล่า ท่าทางแสดงร่วมของเด็ก ได้แก่ การทำหน้าตา การแสดงท่าทางกาย หรือการเล่าโดยใช้นิ้วมือประกอบการเล่า

3. การเล่านิทานประกอบภาพ มีหลายชนิดด้วยกัน อาทิ ภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์ ภาพจากหนังสือ ภาพวาด ภาพสไลด์ ภาพเคลื่อนไหว หรือภาพยนตร์ เป็นสิ่งจูงใจและสร้างจินตนาการให้เด็กมากโดยเฉพาะภาพการ์ตูนที่เคลื่อนไหวไปมา เด็กจะสนุกมากขึ้น

4. การเล่านิทานประกอบเสียง ได้แก่ เสียงเพลง เสียงดนตรี แถบบันทึกเสียงต่างๆ เพื่อสร้างบรรยากาศ ความตื่นเต้น อยากติดตาม นอกจากนี้อาจใช้เสียงมาประกอบการเล่าได้

5. การเล่านิทานประกอบอุปกรณ์ หรือสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่ หรือผู้เล่าจัดทำขึ้น เช่น หน้ากาก ตัวแสดงในนิทาน หุ่นมือ หุ่นชัก หุ่นเชิด ตุ๊กตา เป็นต้น อุปกรณ์สามารถทำให้เด็กสนุกและตื่นตาไปกับนิทานที่เล่าได้เป็นอย่างดี

เกริก ยूनพันธ์ (2543, หน้า 36-55) กล่าวว่า การเล่านิทานมีรูปแบบ เทคนิคและกระบวนการเล่าหลากหลาย ซึ่งพอจะแยกแยะลักษณะการเล่านิทานได้ ดังนี้

1. การเล่านิทานแบบปากเปล่า เป็นนิทานที่ผู้เล่าเรื่องจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมตั้งแต่การเลือกเรื่องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟัง นิทานปากเปล่าเป็นนิทานที่ดึงดูดและเร้าความสนใจของผู้ฟังด้วยน้ำเสียง แววดาและลีลาท่าทางประกอบการเล่าของผู้เล่าที่สง่าและพอเหมาะพอดี ผู้เล่านิทานปากเปล่าอาจเล่านิทานด้วยวิธีการนั่ง หรือยืน แต่ท่าทางนั้นจะเกิดขึ้นจากการพายมือ การยกมือ การตบมือ การเอียงตัวไปทางซ้ายหรือขวา การโยกลำตัวของผู้เล่า

การก้มหน้าหรือโค้งตัวของผู้เล่า ผู้เล่าจะต้องคิดท่าทางประกอบการเล่าให้เหมาะสมและลงตัว พอเหมาะพอดีขณะทำการเล่าที่ดำเนินเรื่องต่อเนื่องและตลอดไปจนจบ

2. การเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไป นิทานแบบวาดไปเล่าไป เป็นนิทานที่ผู้เล่าจะต้องมีประสบการณ์การเล่านิทานแบบปากเปล่าอยู่มากพอสมควร เพราะการเล่านิทานแบบปากเปล่านั้นยังคงใช้ศิลปะการเล่าอย่างมีชั้นเชิงในการเล่าอย่างเดิม แต่จะต้องเพิ่มการวาดรูปในขณะที่เล่าเรื่องราวด้วยรูปที่วาดขณะเล่าเรื่องนี้ ภาพที่วาดออกมาอาจจะสอดคล้องกับเรื่องราวหรือบางครั้งเมื่อเล่าเรื่องจบ รูปที่วาดจะไม่สอดคล้องกับเรื่องที่เล่าเลยก็ได้ คือจะได้ภาพใหม่เกิดขึ้น

3. การเล่านิทานแบบใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบ นิทานที่เล่าโดยใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบขณะเล่า เป็นนิทานที่ผู้เล่านิทานจะต้องใช้สื่อที่จัดเตรียมหรือหามา เพื่อประกอบการเล่า เช่น การเล่านิทานโดยใช้สื่อหนังสือ นิทานหุ่นนิ้ว นิทานหุ่นมือ นิทานหุ่นเชิด นิทานหุ่นชัก นิทานหุ่นกระบอก นิทานหุ่นกระดาษ นิทานเชือก นิทานผ้าเช็ดหน้า ฯลฯ เป็นต้น และนิทานที่เล่านี้ขณะเล่าอาจจะมีดนตรีประกอบ หรือผู้เล่าหาวัสดุอย่างง่ายมาทำเครื่องเคาะกำกับจังหวะเพื่อประกอบการเล่าเพิ่มรสชาติให้สนุกสนานยิ่งขึ้น

จากรูปแบบการเล่านิทานที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเล่านิทานมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การเล่านิทานด้วยปากเปล่า การเล่านิทานประกอบการทำท่าทาง การเล่านิทานประกอบภาพ การเล่านิทานประกอบเสียง การเล่านิทานแบบเล่าไปวาดไป และการเล่านิทานประกอบอุปกรณ์หรือสิ่งประดิษฐ์ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นความสนใจของเด็ก ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้รูปแบบการเล่านิทานประกอบภาพ การเล่านิทานแบบปากเปล่า และเล่านิทานประกอบหุ่นมือ

5. การเลือกนิทานสำหรับเด็ก

นิทานสำหรับเด็กมีมากมาย มีนิทานที่ดีและเหมาะสมสำหรับเด็กกับนิทานที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก ดังนั้นผู้เล่านิทานจะต้องมีหน้าที่พิจารณาและคัดเลือก คัดสรรนิทานที่ดี และเหมาะสมให้แก่เด็กเพื่อนำนิทานที่ดีนั้นไปใช้เล่าสำหรับเด็ก หลักในการเลือกนิทานมี ดังนี้

สมใจ บุญอุรพีภิญโญ (2539, หน้า 7-8) กล่าวว่า การเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟังนั้น ควรคำนึงถึงอายุและความสนใจของผู้ฟัง เด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 4-6 ปี จะสนใจตนเองน้อยลง เริ่มสนใจภายนอกมากขึ้น มีอารมณ์รักสนุก ชอบฟังนิทานประเภทต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องที่มีสัตว์พูดได้ นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยฟังนั้นมีหลายประเภท เช่น นิทานที่เล่นคำ เล่นเสียงจังหวะคำ นิทานที่มีคำคล้องจอง มีคำซ้ำๆ กันที่น่าฟัง นิทานที่กระตุ้นจินตนาการและตอบสนองให้เด็กๆ ได้มีท่าทาง นิทานที่รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของเด็ก และให้ความเห็นอกเห็นใจ

เกริก ยุ้นพันธ์ (2543, หน้า 57-68) ได้กล่าวถึง การเลือกนิทานที่มีความเหมาะสมที่จะเล่าให้เด็กปฐมวัยฟังนั้น ผู้เล่านิทานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์และความสามารถที่จะแยกแยะเลือกสรรนิทานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเด็ก เด็กวัยอายุระหว่าง 4-6 ปี จะให้ความสนใจกับตัวเองน้อยลง และหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวของเขามากขึ้น แต่ความสนใจของเด็กวัยนี้ยังเป็นระยะสั้นๆ เท่านั้น คำกล่อมที่มีคำคล้องจอง เช่น เพลงกล่อมเด็ก คำทายที่ประหลาดปัญญา และนิทานที่เป็นคำประพันธ์สัมผัสคล้องจองเด็กๆ จะชอบมาก เช่น หนุมากับหนุมาน หนุมากับหนุมี่ หนุมี่มีตุ๊กตาหมา หนุมามีตุ๊กตาหมี เป็นต้น นอกจากนี้เด็กในวัยนี้ยังชอบนิทานที่มีตัวเดินเรื่องหรือตัวเอกเป็นสัตว์พูดได้ เช่น หมาป่าพูดได้คุยกับหนูน้อยหมวกแดง เป็นต้น นิทานที่เหมาะสมและควรเล่าให้เด็กฟังนั้น ควรเป็นนิทานที่เปี่ยมด้วยคุณค่าทางเนื้อหา ได้อรรถรส รูปแบบการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมสุขภาพ ยกย่องสติปัญญาและจิตใจในทางที่ดี นิทานที่เล่าให้เด็กฟัง นอกจากปัจจัยข้างต้นแล้ว ผู้เล่ามีส่วนอย่างมากในการนำเสนอให้นิทานเรื่องนั้นมีความสนุกสนาน เหมาะสมกับวัยของเด็ก มีแง่มุม มีชั้นเชิง และเห็นรายละเอียดที่จะเล่าให้เด็กฟัง ไม่ว่าจะเป็นการเล่านิทานปากเปล่า เล่านิทานวาดไปเล่าไป และลีลาการเล่านิทานจะต้องส่งผลให้ผู้ฟังหรือเด็กๆ เห็นภาพพจน์และเกิดความสนุกสนานประทับใจ

หลักในการเลือกนิทานสำหรับเด็กเพื่อใช้ในการเล่า ควรต้องพิจารณาในสิ่งต่อไปนี้

1. เรื่องที่เล่า ควรจะเลือกให้เหมาะสมกับวัยต่างๆ ของเด็ก
2. จะต้องพิจารณาเรื่องเวลาให้เหมาะสมกับการเล่านิทานสำหรับเด็กวัยต่างๆ ซึ่งมีช่วงระยะเวลาความสนใจและสมาธิการฟังแตกต่างกัน
3. จะต้องเป็นเรื่องสำหรับเด็กที่ผู้เล่าสนใจและชื่นชอบ
4. ผู้เล่าจะต้องเลือกเรื่องที่จะใช้เล่าให้เหมาะสมกับวิธีและกระบวนการเล่าแบบต่างๆ
5. เรื่องที่เลือกมาเล่าจะต้องมีเนื้อเรื่องสนุกสนานชวนติดตาม และมีความยาวของเรื่องพอเหมาะพอดี
6. เนื้อหาของเรื่องจะต้องมีสาระ ค่านิยม ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เหมาะสมกับการปลูกฝังความดีและความงาม
7. ผู้เล่าจะต้องเตรียมตัวเล่าให้พร้อมเพื่อป้องกันการขาดตอน หรือขัดจังหวะการต่อเนื่องของเรื่องราว
8. การจัดสื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเล่า ผู้เล่านิทานจะต้องทดสอบหรือทดลองมาก่อนเล่า เพื่อป้องกันการผิดพลาด และต้องจัดสื่อหรืออุปกรณ์ตามลำดับก่อนหลัง

9. การพิจารณาเรื่องสำหรับเด็ก ผู้เล่าควรมีการโต้ตอบกันตามโอกาสอันเหมาะสม นิทานที่ไม่เหมาะสมกับการเล่าหรืออ่านให้เด็กฟัง หรือเป็นนิทานที่เด็กอ่านเอง ซึ่งได้แก่ นิทานที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. เป็นนิทานที่มีคำสั่งสอนมากเกินไป
2. เป็นนิทานที่มีคำและประโยคไม่เหมาะสมกับเด็ก
3. เป็นนิทานที่มีเรื่องยืดเยื้อยาวและรายละเอียดมากมาย
4. เป็นนิทานที่มีเรื่องราวทารุณโหดร้าย ซึ่งอาจจะเป็นตัวอย่างที่ผิดๆ และไม่เหมาะสม
5. เป็นนิทานที่ส่งเสริมค่านิยมผิดๆ และไม่เหมาะสม
6. เป็นนิทานที่ผิดต่อศีลธรรมของคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม
7. เป็นนิทานที่ไม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

จากการเลือกนิทานสำหรับเด็กที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเลือกนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กนั้น ควรคำนึงถึงวัย และความสนใจของเด็ก เด็กปฐมวัยอายุ 4-6 ปี จะชอบนิทานที่มีตัวเดินเรื่องหรือตัวเอกเป็นสัตว์พูดได้ ควรเป็นนิทานที่เปี่ยมด้วยคุณค่าทางเนื้อหา ได้อรรถรส รูปแบบการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา มีความคิดสร้างสรรค์ ยกย่องสติปัญญา และจิตใจในทางที่ดี ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังความดีงาม มีความสนุกสนาน มีแง่มุม มีชั้นเชิง ใช้เวลาเหมาะสม เป็นเรื่องที่ผู้เล่าสนใจและชื่นชอบ เรื่องที่จะใช้เล่ามีความเหมาะสมกับวิธีและกระบวนการเล่าแบบต่างๆ จะทำให้ได้นิทานสำหรับเด็กที่เหมาะสม ผู้ฟังจะได้สาระและเกิดความคิดและประสบการณ์จากแนวทางการเลือกนิทานสำหรับเด็กดังกล่าว ผู้ศึกษานำมาใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาเลือกนิทานที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้า จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง หมาป่ากับลูกหมูสามตัว เรื่อง ราชาแดงโม เรื่อง บรอกโคลีผสมพู่ และเรื่อง เพื่อนรักในป่าใหญ่

6. เทคนิคในการเล่านิทานและวิธีการเล่านิทาน

การเล่านิทานให้สนุกและเป็นที่ยอมรับของผู้ฟังจะต้องฝึกฝนอบรมจนเป็นทักษะหรือเกิดจากความสามารถเฉพาะตัวที่มีมาแต่เดิม หากผู้เล่ามีความต้องการเป็นผู้เล่านิทานที่ดี เก่ง มีความสามารถในการจูงใจเด็กที่เป็นผู้ฟัง ควรที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ทดลองปฏิบัติ และเล่านิทานให้เด็กฟังอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ (สันหพัฒนธ์ อรุณธำรี, 2542, หน้า 25)

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2533, หน้า 104) กล่าวไว้ว่า การเล่านิทานให้ได้ดีนั้นเป็นเรื่องยากพอสมควร ผู้เล่าต้องใช้เทคนิคในการเล่าอย่างมากเพื่อจะทำให้เด็กสนใจ ผู้เล่าต้องมีศิลปะในการเล่า นอกจากนี้ต้องให้ความรัก ความอดทน ความใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็ก บุคลิกภาพและท่าทางของผู้เล่าก็สำคัญ การเล่านิทานให้ประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์นั้นจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจกับนิทานเรื่องที่จะเล่าเสียก่อน
2. เลือกคำที่ง่าย ๆ
3. ใช้บทสนทนาจะทำให้เด็กตื่นเต้น
4. หลีกเลี่ยงการบรรยายและคำอธิบายที่ไม่จำเป็น
5. ใช้เสียงแบบสนทนากัน คือ ช้า ชัดเจน มีหนักเบา
6. จับเวลาให้ดี เว้นตามจังหวะตามอารมณ์ของเรื่อง
7. เวลาเล่าให้เล่ากันเอง ให้ความรักความสนทนอมอย่างจริงใจ
8. นิทานที่นำมาเล่าให้ยาวพอๆ กับระยะเวลาความสนใจของเด็ก ประมาณ 15–20 นาที
9. มีรูปภาพประกอบอาจเป็นหนังสือ นูน จะช่วยให้เด็กสนใจยิ่งขึ้น
10. เวลาเล่าอย่าย่อเรื่องให้สั้นจนขาดความสนุกไป
11. จัดบรรยากาศในห้องให้เหมาะสม
12. อย่าแสดงท่าทางประกอบการเล่ามากเกินไป
13. ขณะเล่าอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทานด้วยก็ได้ เช่น แสดงท่าทางตามเนื้อเรื่อง แต่ไม่ควรให้บ่อยนัก
14. สายตาของผู้เล่าจะต้องกวาดมองเด็กทุกคน
15. หากมีเด็กพูดหรือถามขัดจังหวะควรบอกให้เด็กรอจนกว่าจะจบเรื่อง
16. หลังจากเล่านิทานจบอาจให้เด็กช่วยกันตั้งชื่อเรื่องก็ได้
17. หลังจากเล่านิทานจบควรเปิดโอกาสให้เด็กซักถามและวิพากษ์วิจารณ์
18. ถ้านิทานเรื่องยาวผู้เล่าอาจเล่าเป็นตอนๆ ก็ได้

ไพพรรณ อินทนิล (2534, หน้า 103–106) ผู้เล่านิทานที่มีความสามารถเล่าได้เก่ง จะทำให้นิทานเรื่องที่น่ามาเล่ามีชีวิตชีวาสนุกสนานเป็นที่หลงใหลติดอกติดใจของเด็กๆ ได้ มีวิธีการดังต่อไปนี้

1. ผู้เล่าควรเล่าตามลำดับเหตุการณ์ไม่กระโดดข้ามไปข้ามมา
2. มีเทคนิคประกอบการเล่า
 - 2.1 ใช้น้ำเสียงประกอบการเล่า
 - 2.2 ใช้ท่าทางประกอบการเล่า
 - 2.3 ใช้สีหน้าและแววตาประกอบการเล่า
 - 2.4 ใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่า

3. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
 - 3.1 บรรยากาศเงียบสงบ
 - 3.2 ผู้ฟังไม่อยู่ในภาวะหิว ร้อน อากาศในห้องน้ำ หรือวงงนอน
 - 3.3 สถานที่สบาย สะอาด
 - 3.4 ความยากของนิทานเหมาะสมกับช่วงความสนใจของผู้ฟังแต่ละวัย
4. ควรมีการประเมินผลการเล่านิทาน เพื่อทราบข้อดี ข้อบกพร่องของตัวเอง เพื่อทำให้การเล่านิทานครั้งต่อไปสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สิ่งที่น่ามาประเมินคือ
 - 4.1 ผู้ฟังติดตามเรื่องตลอดไหม
 - 4.2 ผู้ฟังแสดงอาการเบื่อหน่ายหรือสนใจเรื่องอื่นมากกว่าหรือไม่
 - 4.3 ผู้ฟังมีปฏิกิริยาตอบสนองมีส่วนร่วมหรือไม่
 - 4.4 เนื้อเรื่องมีความสนุกสนานและสาระหรือไม่
 - 4.5 ผู้ฟังเข้าใจภาษาที่ผู้เล่าใช้หรือไม่
 - 4.6 การใช้อุปกรณ์ประกอบการเล่านิทานเป็นไปโดยราบรื่นตามเนื้อเรื่องหรือไม่

ครุรักษ์ ภิรมย์ภักษ์ (2540, หน้า 45–46) กล่าวว่า ในการเล่านิทานสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟัง จุดเริ่มต้นอยู่ที่การเตรียมให้พร้อมข้อมให้ดีของผู้เล่า ผู้ที่เล่าจะต้องหาจุดสำคัญของเรื่อง ให้พบ และสรุปจบให้จับใจดังนี้ ประโยคแรกที่จะใช้ในการเริ่มเรื่อง ควรจัดสรรถ้อยคำที่ผู้ฟังดูแล้วน่าตื่นเต้น จูงใจให้ติดตามเรื่องต่อไป คอยสังเกตว่าผู้ฟังยังจับใจองให้ ความสนใจกับบทบาทลีลาการเล่า และเรื่องราวที่เล่าอยู่หรือไม่ ถ้ารู้สึกว่กำลังสูญเสียความสนใจ ควรเปลี่ยนบรรยากาศด้วยการหยุดพักถามปัญหาอะไรเอ่ย ปัญหาเซาว์หรือปัญหาสนุกๆ การจบเรื่องประโยคสุดท้ายที่จะปิดเรื่องมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประโยคแรกที่เริ่มใช้เริ่มเรื่อง ผู้เล่าเรื่องต้องคิดและเตรียมไว้ว่า จะปิดเรื่องด้วยประโยคใด จึงจะเป็นการสรุปจบที่จับใจผู้ฟัง โดยทั่วไป จะปิดการเล่านิทานด้วยถ้อยคำที่กินใจ ให้ข้อคิดหรือทิ้งท้ายไว้ให้คิด กิจกรรมภายหลังการเล่านิทาน เป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย หลังจากทีเล่านิทานจบ ควรมีคำถามเกี่ยวกับนิทานที่นำมาเล่า ให้นักเรียนตอบ ซึ่งอาจเป็นคำถามที่เกี่ยวกับชื่อตัวละครที่สำคัญ เหตุการณ์ที่สำคัญและข้อคิดที่ได้ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 78–79) ได้เสนอวิธีการเล่านิทานที่ครูควรทราบดังนี้

1. เนื้อเรื่องต้องเหมาะสมกับวัย ใช้เรื่องที่มีความดีชนะความชั่วเสมอไป และผู้เล่าจะต้องจำเนื้อเรื่องได้ดีทุกตอน

2. เสียงผู้เล่าจะต้องให้เด็กทั้งหมดได้ยินเสียงผู้เล่าอย่างชัดเจน ระดับเสียงและจังหวะพูดถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ใสความรู้สึกลงไปในน้ำเสียง ถ้าผู้เล่าทำเสียงสูงต่ำ ทำเป็นเสียงเด็ก เสียงคนแก่ หรือทำเสียงตามลักษณะของตัวละครได้ เด็กจะยิ่งสนใจมากยิ่งขึ้น

3. ท่าทาง ถ้ามีภาพประกอบผู้เล่าไม่ต้องใช้ท่าทางมาก แต่เน้นที่ภาพ หากไม่มีภาพประกอบก็ควรใช้ท่าทางประกอบบ้างตามโอกาส แต่อย่าใช้มากเกินไป พึงระวังให้เป็นไปตามธรรมชาติ

4. จังหวะ จังหวะในการพูดเป็นสิ่งที่จะช่วยให้นิทานน่าสนใจ

5. อารมณ์ ในขณะที่เล่าควรเล่าให้เด็กเห็นถึงความรู้สึก และอารมณ์ของผู้เล่า เช่น อารมณ์รื่นเริง ความรู้สึกตื่นเต้น หรืออารมณ์เศร้า ฯลฯ

6. ข้อตกลงก่อนฟังนิทานควรมีข้อตกลงกันว่าผู้ฟังจะต้องไม่พูดแซง ในขณะที่ฟังนิทาน

สัทพ์พัฒน์ อรุณธารี (2542, หน้า 29–40) กล่าวว่า การเล่านิทานให้ดีขึ้นผู้เล่าจะต้องมีเทคนิคในการเล่าเพื่อให้เด็กสนใจได้ตลอดเวลา ผู้เล่าต้องมีศิลปะในการเล่าอย่างยอดเยี่ยม คือ การใช้น้ำเสียงในการเล่า และการใช้ท่าทางประกอบการเล่านิทาน ก่อนที่จะเล่านิทานให้เด็กฟังทุกครั้ง ผู้เล่าจะต้องเตรียมตัวล่วงหน้าจะทำให้การเล่านิทานประสบความสำเร็จ ตามจุดประสงค์ที่วางไว้เสมอ ดังนี้

1. จัดนักเรียนให้นั่งเรียบร้อยและสบายเป็นกลุ่ม หรือวงกลม บนเก้าอี้ หรือบนพื้นก็ได้
2. ผู้เล่าควรนั่งบนเก้าอี้เตี้ยๆ เพื่อให้ผู้ฟังมองเห็นได้อย่างทั่วถึง และได้ยินผู้เล่าได้ชัดเจน

3. ผู้เล่าต้องใช้เสียงดังพอที่จะได้ยินทั่วถึงกัน เสียงธรรมชาติของตัวเอง ออกเสียงชัดเจน จังหวะการพูดให้พอเหมาะไม่เร็วหรือช้าเกินไป

4. ขณะเล่าอาจทำท่าทางประกอบด้วยก็ได้ แต่ต้องเป็นท่าทางที่น่าดูไม่แกล้งทำจนผิดธรรมชาติ

5. ผู้เล่าต้องไม่ออกนอกเรื่องหรือเล่าเรื่องอื่นแทรก จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจไขว้เขวและอย่าสอดแทรกเรื่องของศีลธรรมมากเกินไป จะทำให้เด็กเบื่อ

6. ผู้เล่าต้องทำใจให้สนุกไปตามเนื้อเรื่องด้วย ต้องไม่ฝืนใจเล่า การเล่านิทานจึงจะออกรส

เกริก ยุ้นพันธ์ (2543, หน้า 68-69) กล่าวว่า การเล่านิทาน ผู้เล่าจำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การเลือกเรื่องที่จะใช้เล่า
2. การดัดแปลงเนื้อเรื่องให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง
3. การเตรียมตัวและจัดเตรียมสื่อเล่านิทานของผู้เล่า
4. การลงมือเล่านิทาน ผู้เล่าจะต้องเล่าให้ราบรื่นโดยตลอด ด้วยรูปแบบและเทคนิคเฉพาะของผู้เล่าเอง
5. สถานที่และเวลาที่ใช้เล่านิทาน ผู้เล่าจะต้องพิจารณาเพื่อความเหมาะสม
6. การติดตามผลการเล่านิทาน ผู้เล่าจะต้องสังเกตความพึงพอใจของผู้ฟังด้วยว่า

ผู้ฟังให้ความสนใจมากน้อยเพียงใด

การเตรียมตัวก่อนเล่านิทาน

ผู้เล่านิทาน เมื่อเลือกเรื่องของนิทานให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังและพอใจกับเนื้อเรื่องแล้ว ผู้เล่าจะต้องนำนิทานที่จะใช้เล่ามาจัดเตรียมให้พร้อมก่อนที่จะดำเนินการเล่า ต่อไปนี้

1. ผู้เล่าจะต้องอ่านบททวนเรื่องราวที่ผู้เล่าเลือกมา ให้เกิดความคุ้นเคย เข้าใจ และรู้จักเรื่องที่เลือกมาเป็นอย่างดี เพื่อจะให้เกิดความราบรื่นตลอดขณะดำเนินการเล่า
2. ขั้นตอนการเล่า ผู้เล่าจะต้องพิจารณาในการนำเสนอการขึ้นต้นเรื่อง การเล่าเรื่องต่อเนื่องจนถึงกลางเรื่อง และการจบเรื่องให้ชัดเจน และนำเสนอใจตามลักษณะเฉพาะของผู้เล่า
3. สื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่า ผู้เล่าจะต้องเตรียมและทดลองใช้ให้เกิดความชำนาญและจัดระบบการใช้ตามลำดับก่อนและหลัง
4. กิจกรรมประกอบการเล่านิทาน ผู้เล่าจะต้องเตรียมให้พร้อมและจะต้องเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง เช่น การร้องเพลงคล้องจองซ้ำๆ และง่าย คำพูดซ้ำๆ และง่าย การร้องขอให้ผู้ฟังมาช่วยร่วมแสดงหรือทำกิจกรรมด้วยขณะดำเนินการเล่า
5. สถานที่เล่านิทาน ผู้เล่าจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมให้พอดีกับกลุ่มผู้ฟัง เพราะผู้เล่าจะต้องจัดเตรียมสื่อให้พอเหมาะกับการมองเห็น และการฟังเสียงของผู้เล่า

จากเทคนิคการเล่านิทานและวิธีการเล่านิทานที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าเทคนิคและวิธีการเล่านิทานให้ประสบผลสำเร็จตามจุดประสงค์ ให้สนุกและเป็นที่ยอมรับของผู้ฟังนั้น ควรเริ่มจากการเลือกเรื่องที่จะใช้เล่ามีเนื้อเรื่องที่เหมาะสมกับวัย มีการดัดแปลงเนื้อเรื่องให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟัง ผู้เล่านิทานควรมีการเตรียมตัวก่อนเล่านิทานอย่างดี โดยฝึกการเล่านิทานซ้ำแล้วซ้ำอีก จำเนื้อเรื่องให้ได้ทุกตอน ควรเล่าตามลำดับเหตุการณ์ไม่กระโดดข้ามไปมา ใช้เทคนิคประกอบ

การเล่า เช่น การใช้น้ำเสียง การใช้ท่าทาง จังหวะในการพูด การใช้สีหน้าแววตาแสดงอารมณ์ขณะเล่า การใช้สื่ออุปกรณ์ประกอบการเล่า การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้ฟัง หลังจากเล่านิทานจบควรมีคำถามเกี่ยวกับนิทานที่นำมาเล่าให้เด็กตอบและแสดงความคิดเห็น มีการติดตามประเมินผลการเล่านิทานเพื่อพัฒนา การเล่านิทานครั้งต่อไปให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. สื่อที่ใช้ในการเล่านิทาน

การเล่านิทานมีความสำคัญมากสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะเรื่องของการเลือกสื่อที่ใช้ประกอบการเล่านิทานทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง เพราะเด็กในช่วงวัยนี้มีช่วงความสนใจสั้น การเลือกสื่อที่เร้าต่อความสนใจของเด็กจะช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และติดตามเรื่องราวที่ฟังตลอดทั้งเรื่อง การจัดเตรียมสื่อที่เหมาะสมและมีการฝึกใช้สื่อมาก่อนการเล่า จะช่วยให้ผู้เล่าเกิดความมั่นใจในการเล่า ร่าเริงและประสบความสำเร็จ

ไพพรรณ อินทนิล (2534, หน้า 113-148) อุดมการณ์การเล่านิทานช่วยกระตุ้นผู้ฟังให้เกิดความสนใจในนิทานมากยิ่งขึ้น สื่อที่ใช้ในการเล่านิทานสามารถแยกประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. รูปภาพ
 - 1.1 ภาพประกอบจากหนังสือสำหรับเด็ก
 - 1.2 ภาพวาด
 - 1.3 ภาพแปะ
 - 1.4 การใช้ภาพวาดติดกระดุม
 - 1.5 การใช้ภาพจากโฆษณา
2. หุ่นต่าง ๆ ได้แก่
 - 2.1 หุ่นเงา
 - 2.2 หุ่นมือ
 - 2.3 หุ่นถุงมือ
 - 2.4 หุ่นถุงกระดาษ
 - 2.5 หุ่นนิ้วมือ
 - 2.6 หุ่นหน้ากากหรือหุ่นใส่ตัวคน
 - 2.7 หุ่นเงามือ
 - 2.8 หุ่นเชิด หรือหุ่นกระบอก
 - 2.9 หุ่นชัก
3. ดนตรีประกอบการเล่านิทาน

4. เชือกและสิ่งของต่างๆ ประกอบการเล่านิทาน
5. การแสดงท่าทางประกอบการเล่านิทาน
6. การใช้นิ้วมือประดิษฐ์เป็นตัวละคร
7. กระดาษพับเป็นรูปต่างๆ
8. การเล่านิทานโดยใช้สื่อที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน อาทิเช่น ตะกร้า ตุ๊กตา ไม้เลื้อยผ้า ฯลฯ

เกริก ยุ้นพันธ์ (2543, หน้า 92-93) สื่อที่ใช้ในการเล่านิทานมีหลากหลาย ซึ่งพอจะกล่าวได้ดังนี้

1. การเล่านิทานด้วยหนังสือ
2. การเล่านิทานประกอบหุ่นกระดาษ
3. นิทานหุ่นนิ้ว และนิทานหุ่นนิ้วเจาะรู
4. นิทานหุ่นมือ
5. นิทานหุ่นเชิด
6. นิทานหุ่นชัก
7. นิทานหุ่นเงา
8. นิทานเชือก
9. นิทานพับกระดาษ
10. นิทานตัดกระดาษหรือฉีกกระดาษ
11. นิทานประกอบการปั้น
12. นิทานผ้าเช็ดหน้า
13. นิทานแผ่นป้ายสำลี
14. นิทานหน้ากาก

จากสื่อที่ใช้ในการเล่านิทานดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเลือกสื่อที่ใช้ในการเล่านิทานมีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยมาก เพราะเด็กในช่วงวัยนี้มีช่วงความสนใจสั้น การเลือกสื่อที่เร้าความสนใจของเด็กจะช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และติดตามเรื่องราวที่ฟังตลอดทั้งเรื่อง สื่อที่ใช้ในการเล่านิทานมีหลากหลาย ได้แก่ รูปภาพ เช่น ภาพประกอบจากหนังสือเด็ก ภาพวาด ภาพแปะ ภาพจากโฆษณา หุ่นต่างๆ ได้แก่ หุ่นเงา หุ่นมือ หุ่นถุงมือ หุ่นถุงกระดาษ หุ่นนิ้วมือ หุ่นหน้ากากหรือหุ่นตัวคน หุ่นงามือ หุ่นเชิด หุ่นชัก ดนตรีประกอบการเล่านิทาน เชือก และสิ่งของประกอบการเล่านิทาน การแสดงท่าทางประกอบการเล่านิทาน การใช้นิ้วมือประดิษฐ์

เป็นตัวละคร นิทานพับกระดาษ นิทานตัดกระดาษหรือฉีกกระดาษ นิทานประกอบการปั้น นิทานผ่าเช็ดหน้า นิทานแผ่นป้ายสำลี นิทานหน้ากาก นิทานโดยใช้สื่อที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน วัสดุตามธรรมชาติ เทคโนโลยี และตัวผู้เล่าเองก็เป็นสื่ออย่างหนึ่งที่เหมาะสม นอกจากนี้การจัดเตรียมสื่อที่เหมาะสมและมีการฝึกใช้สื่อมาก่อนการเล่า จะช่วยให้ผู้เล่าเกิดความมั่นใจในการเล่า ราบรื่นและประสบความสำเร็จ ผู้ศึกษาใช้สื่อในการเล่านิทาน เป็นภาพจากหนังสือนิทาน ใช้การแสดงท่าทางประกอบ และใช้หุ่นมือ เป็นสื่อประกอบการเล่านิทานในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ

1. ความหมายของกิจกรรมศิลปะ

ศิลปะ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ให้แก่มนุษย์ในทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัย ศิลปะช่วยให้เด็กเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม การออกแบบสร้างสรรค์งานศิลปะ คือ การจัดวางสิ่งต่างๆ ที่ออกแบบให้เหมาะสม โดยการใช้ส่วนประกอบของการออกแบบ คือ จุด เส้น สี รูปร่าง รูปทรง วัสดุต่างๆ ฯลฯ มาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นรูปแบบที่สวยงาม ซึ่งในการเลือกกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ควรเลือกกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก คือ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542, หน้า 12-13)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539, หน้า 60) ได้กล่าวว่า ศิลปะเด็ก คือ ศิลปะที่เด็กแสดงออกให้ปรากฏเป็นผลงานที่รับรู้ได้ โดยเริ่มจากการรับรู้โลกภายนอก ผ่านการเสนอความรู้สึกนึกคิด และแสดงออกผ่านสื่อต่างๆ เช่น สี ดิน ไม้ ฯลฯ เด็กจะแสดงออกตามความพึงพอใจเฉพาะตัวเด็กแต่ละคน จากการปฏิบัติงานศิลปะนั้นเด็กจะมีโอกาสได้สำรวจตรวจสอบโลกภายนอกในทุกแง่มุม ได้มองเห็นถึงความผิดแผกแตกต่างของสิ่งต่างๆ ด้วยวิถีทางธรรมชาติอย่างค่อยเป็นค่อยไปและใจจดจ่อ ไม่ใช่รับรู้สภาพแวดล้อมอย่างผิวเผิน การที่เด็กได้สำรวจตรวจสอบและพินิจพิเคราะห์นั้น จะช่วยให้เด็กๆ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่างๆ รอบตัวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเด็กได้ดีขึ้นด้วย

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539, หน้า 144) ได้สรุปกิจกรรมศิลปะเด็กไว้ดังนี้

1. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเวลาและบริเวณว่าง หมายถึง กิจกรรม 3 มิติ ที่มีลักษณะกินเนื้อที่ในบริเวณว่าง และกิจกรรมที่สามารถเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตำแหน่งได้ เคลื่อนไหวในกาลเวลาที่เปลี่ยนไป ด้วยเหตุนี้เวลาและบริเวณว่างในทางศิลปะจึงสัมพันธ์กันอยู่ เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้พื้นที่ภาพ รู้จักกำหนดบริเวณว่าง สร้างความสมดุล สร้างลีลา ความเคลื่อนไหว และแรงในการจัดภาพ ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

2. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส หมายถึง กิจกรรมที่เน้นประสาทสัมผัสหลายด้าน ทั้งประสาทสัมผัสทางตา มือ และความรู้สึก เกี่ยวกับรูปทรง พื้นผิวและวัสดุต่างๆ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กรู้จักทดลอง ค้นคว้ารูปแบบ ปฏิบัติด้วยวัสดุที่แตกต่างกันหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดจะมีคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป ทำให้ได้รับประสาทสัมผัสหลายด้านตามวิธีการและความเหมาะสมของกรรมวิธีที่ต่างกัน พร้อมกันนี้กิจกรรมในลักษณะนี้ยังช่วยให้รู้จักเลือกวัสดุ มีความรู้สึกตอบรับต่อวัสดุต่างๆ รู้จักนำมาประกอบเข้าด้วยกันตามประโยชน์และหน้าที่ที่เหมาะสม

3. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์คิดค้น หมายถึง กิจกรรมที่ต้องใช้ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการประดิษฐ์คิดค้นศิลปะในรูปแบบต่างๆ ประดิษฐ์คิดค้นทั้งในแง่รูปทรง สี วิธีการ และเนื้อหาต่างๆ ให้ปรากฏขึ้น เป็นการส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ให้สวยงาม น่าสนใจ และอาจจะมีผลไปสู่การใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไปด้วย

4. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารที่มองเห็น หมายถึง กิจกรรมที่มองเห็น เน้นการสร้างสรรคศิลปะที่สื่อสารรับรู้กันได้ทั่วไป เป็นการสื่อสารทั้งรูปแบบและสาระที่ต้องการจะสื่อ ส่วนใหญ่จะเป็นงานออกแบบสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ในสังคม

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545, หน้า 8) กล่าวถึงศิลปะว่า คำว่า Art ในภาษาอังกฤษ มีรากฐานมาจากภาษาละตินว่า Ars ซึ่งมีความหมายถึง ทักษะหรือความชำนาญ หรือความสามารถพิเศษ ศิลปะทางภาษาจีนใช้คำว่า ยี-ซู ก็มีความหมายถึง ความฝึกฝนทางทักษะเช่นกัน ส่วนคำว่าศิลปะในภาษาไทยมาจากภาษาสันสกฤตว่า ศิลปะ ภาษาบาลีว่า สิปป มีความหมายว่า ฝีมือยอดเยี่ยม หรือศิลปะเกี่ยวข้องกับทักษะ หรืองานฝีมือ ปัจจุบันนี้ ความหมายของศิลปะได้ขยายกว้างขึ้นมากกว่าลักษณะงานฝีมือ โดยความรวมถึงความพยายามอันเกิดจากจิตสำนึกในอันที่จะสร้างสรรค์ สี รูปทรง เส้น เสียง สีลาการเคลื่อนไหว และปรากฏด้านอื่นๆ ที่แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์

คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 50) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมศิลปะว่า เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีก ตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การสร้างรูปจากกระดาษหนุด ฯลฯ

มานพ ถนอมศรี (2546, หน้า 14) กล่าวว่า ศิลปะเป็นผลงานสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาของมนุษย์ที่ถ่ายทอดออกมาโดยผ่านสื่อ เทคนิควิธีการต่าง ๆ มีหลากหลายรูปแบบและผลงานที่จะ

ได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปินนั้น ต้องมีคุณค่าต่อจิตใจ หรือก่อให้เกิดการสะท้อนอารมณ์

จากการศึกษาความหมายของศิลปะดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ศิลปะ เป็นผลงานสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาของมนุษย์ที่ถ่ายทอดออกมาโดยผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเวลาและบริเวณว่าง เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์คิดค้น และเกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่มองเห็น กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ให้แก่มนุษย์ในทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัย กิจกรรมศิลปะเป็นแนวทางในการแสดงออกถึงความสามารถของเด็กแต่ละคน รวมถึงความรู้สึกนึกคิดทางอารมณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็กแต่ละคน โดยการถ่ายทอดทางการแสดงออก การสื่อสาร และผลงานศิลปะ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีก ตัด ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์

2. ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะ

ศิลปะเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมศิลปะไว้ ดังนี้

วรุณ ตั้งเจริญ (2539, หน้า 31-34) กล่าวว่า ความมุ่งหวังที่ใช้กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อกลางในอันที่จะสะท้อนคุณค่าไปสู่บุคลิกภาพของเด็ก และสร้างสรรค์ศิลปะจะส่งเสริมลักษณะให้กับเด็กปฐมวัยต่างๆ ดังนี้

1. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางการแสดงออก เมื่อการแสดงออกทางศิลปะเป็นกระบวนการที่ต้องตัดสินใจเสนอความคิด ตัดสินใจที่จะกระทำและแสดงออกมาตามความคิด คำนึงเหตุผลของแต่ละคนซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออกในทุกๆ ด้าน
2. สร้างเสริมลักษณะนิสัยในด้านความคิดสร้างสรรค์ ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นคนพร้อมที่จะแสวงหาสิ่งใหม่ที่ดีกว่า เหมาะสมกว่า และเป็นการปลูกฝังในพฤติกรรมของเราได้ เมื่อได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง กิจกรรมศิลปะเป็นวิธีการหนึ่งที่พร้อมมูลในทางที่จะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย
3. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางการจินตนาการ สิ่งต่างๆ ที่คนเราสร้างสรรค์ขึ้นมา ย่อมเริ่มต้นด้วยจินตนาการก่อน และย่อมมีเหตุผลหรือความจริงเป็นพื้นฐาน เป็นเรื่องของ การคาดคิด ความหวัง หรือปรารถนาจะให้เกิดสิ่งที่ตั้งใจ ซึ่งกิจกรรมศิลปะย่อมผลักดันเด็กไปสู่ความคิดคำนึง ที่กว้างไกล มีผลต่อเด็กและสืบต่อไปในอนาคต
4. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านสุนทรียภาพ เป็นเรื่องของความรู้สึกส่วนบุคคล เป็นความรู้สึกอันละเอียดอ่อนและฉับไว เมื่อสัมผัสกับสภาพแวดล้อมแล้วจะรู้สึกสัมผัสในความงาม

ความเป็นระเบียบประณีตและคุณค่าของสิ่งนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ศิลปะ วัตถุ หรือรูปแบบของความคิดต่างๆ ซึ่งต่างก็มีความงามและคุณค่าอยู่มากน้อยแตกต่างกันออกไป ผู้ที่มีสุนทรียภาพอยู่ในตัว จึงพร้อมที่จะรับรู้และซาบซึ้งคุณค่าทางด้านต่างๆ ของสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัว ศิลปะเป็นสิ่งสำคัญสิ่งแรกที่ยอมรับกันว่าเป็นคุณค่าทางด้านต่างๆ ของสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัว ศิลปะเป็นสิ่งสำคัญสิ่งแรกที่ยอมรับกันว่าเป็นตัวการกระตุ้นความรู้สึกสัมผัสทางด้านนี้ การสร้างสรรค์ศิลปะของเด็กจึงเป็นการสะสมคุณภาพของสุนทรียภาพในตัวบุคคลากรโดยตรง เพื่อชีวิตและจิตใจที่ประณีตงดงาม

5. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านความประณีต การทำงานศิลปะต้องอาศัยความตั้งใจ การใช้ความสามารถ การสังเกต และความประณีตเรียบร้อยอยู่ตลอดเวลา

6. สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านการทำงาน กิจกรรมศิลปะต้องอาศัยความรักความพยายามที่จะทำให้กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติด้วยมือ งานเสร็จเด็กจะเกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้กระตือรือร้นที่จะทำงานชิ้นต่อไป

7. สร้างเสริมลักษณะนิสัยทางด้านปฏิสัมพันธ์ การทำงานกิจกรรมศิลปะไม่ใช่การเรียนรู้เพียงอย่างเดียว ต้องมีการพูดคุย ปรึกษาหารือ หยิบยื่นสิ่งต่างๆ ต่อกัน เป็นการส่งเสริมให้เด็กสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ระดับพื้นฐาน

เยวพา เดชะคุปต์ (2542, หน้า 107) กล่าวว่า ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถ และความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปของภาพหรือสิ่งของที่เด็กจะสามารถแลเห็นได้ เด็กจะใช้ศิลปะเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ เห็น รู้สึก และคิดมาเป็นผลงาน การจัดประสบการณ์ทางศิลปะแก่เด็ก ช่วยให้เกิดมีโอกาสค้นคว้า ทดลองและสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นและโลกที่อยู่รอบตัวเขาให้เข้าใจได้ นอกจากนั้น ยังพัฒนาความคิดและการใช้จินตนาการ การสังเกตและเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น การพัฒนาความเชื่อมั่นเกี่ยวกับตนเอง เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปร่าง สี และมีโอกาสพัฒนาทักษะพื้นฐานในการอ่าน พัฒนาทักษะทางสังคมในการแบ่งปันอุปกรณ์ที่ใช้ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบดูแลทำความสะอาดอุปกรณ์เหล่านั้น

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545, หน้า 31-32) การสอนศิลปะในระดับปฐมวัย เป็นการอบรมเบื้องต้นมิได้มุ่งให้เด็กวาดรูปเก่ง แต่เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยอันดีงาม และมีความพร้อมในการเรียนรู้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ให้เด็กรู้จักใช้ประสาทสัมผัสได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักสังเกต การมีไหวพริบดี สามารถแสดงออกตามความถนัดของแต่ละคน และชื่นชมต่อสิ่งที่สวยงามต่างๆ

3. เพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพ
4. เพื่อปลูกฝังค่านิยม เจตคติ และคุณสมบัติที่ดีของศิลปะและวัฒนธรรมไทย
5. เพื่อให้รู้จักการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ในการทำงานศิลปะ รู้จักการเก็บรักษา และการทำความสะอาดอย่างถูกต้อง
6. เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นคนมีระเบียบ ประณีตในการทำงาน
7. เพื่อให้เด็กมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระ สนุกสนานเพลิดเพลิน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
8. เพื่อให้เด็กสามารถนำไปปรับใช้ให้สัมพันธ์กับประสบการณ์ด้านอื่นๆ

เบญจา แสงมลิ (2545, หน้า 62-63) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตด้านสังคม เด็กจะรู้จักการแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ ความคิดเห็น การตัดสินใจ และการให้การยอมรับ นอกจากนี้ยังเรียนรู้สิทธิความเป็นเจ้าของ ข้อคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะมีปฏิริยาสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้การเป็นผู้นำผู้ตาม การร่วมมือกัน การควบคุมตนเอง และการส่งเสริมความเจริญเติบโตด้านสติปัญญา เด็กเรียนรู้คำพูดที่เหมาะสม เพื่ออธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำให้ผู้อื่นเข้าใจ ความคิดรวบยอดพัฒนาขึ้นเมื่อเด็กสำรวจคุณลักษณะของวัสดุและเรียนรู้คำใหม่ๆ และเมื่อเด็กเรียนรู้การแก้ปัญหาตั้งแต่่ง่ายๆ จนถึงปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ก็จะเจริญเติบโตขึ้นตามกัน ทั้งยังส่งเสริมความเจริญเติบโตด้านร่างกาย การประสานสัมพันธ์ทางมือและตา ในขณะที่เด็กใช้มือละเลงสี วาดรูประบายสี การเล่นเกม การประดิษฐ์ กิจกรรมเหล่านี้จะส่งเสริมการควบคุมกล้ามเนื้อ นำไปสู่การเขียนลายมือ การเลือกรูปทรง การเลือกสี และพิจารณาขนาดของวัตถุ

จากการศึกษาความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะเป็นสื่อกลางในอันที่จะสะท้อนคุณค่าไปสู่บุคลิกภาพของเด็ก กิจกรรมศิลปะจะช่วยเสริมลักษณะนิสัยด้านการแสดงออก ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านจินตนาการ ด้านสุนทรียภาพ ด้านความประณีต ด้านการทำงาน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพของเด็ก ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถ และความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปของภาพหรือสิ่งของที่เด็กจะสามารถแลเห็นได้ เด็กจะใช้ศิลปะเป็นสื่ออธิบายสิ่งที่เขาทำ ผู้ศึกษานางานศิลปะมาใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อเป็นสื่อกลางให้เด็กได้แสดงออกด้านจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ โดยแสดงออกผ่านงานศิลปะจากสื่อวัสดุที่หลากหลาย

3. พัฒนาการทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

จรัล คำภารัตน์ (2541, หน้า 14) กล่าวว่า การศึกษาถึงพฤติกรรมการเรียนรู้การพัฒนา ศิลปะและจินตนาการของเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยทำให้ครูเข้าใจในความรู้สึก ความคิดและจินตนาการของเด็กได้ ดังต่อไปนี้

1. เด็กวัยทารก 2 ปี

การพัฒนาการด้านจินตนาการของเด็กวัยนี้ จะเริ่มจากความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากสัมผัส เด็กจะใช้ท่าเสียงออกเสียงแบบจินตนาการ ในวัยนี้เด็กจะเกิดจินตนาการที่ใหญ่โต เกินจริง เด็กเริ่มมองเห็นสีสันทันและสามารถแยกแยะออกได้ โดยเฉพาะสีร้อน (Warm tone) เด็ก จะชอบมาก เช่น สีส้ม สีแดง สีเหลือง ฯลฯ

2. เด็กวัย 2-4 ปี

พัฒนาการของเด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการด้านจินตนาการสูงมาก เด็กจะมีความคิด การแสดงออกอย่างอิสระเสรี (Free Expression) เด็กจะเกิดการเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง การเรียนรู้จะเกิดจากการกระทำซ้ำๆ พัฒนาการทางด้านศิลปะ เด็กจะเริ่มต้นจากการขีดเขียนจน สามารถควบคุมเป็นภาพต่างๆ ได้ ลักษณะของภาพจะเป็นเส้นง่ายๆ เหตุผลการแสดงออกจะ เห็นือความจริง

3. เด็กวัย 4-6 ปี

จินตนาการของเด็กจะเริ่มเป็นเหตุเป็นผล ถ้าสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์เป็นโครงสร้าง ใหญ่ๆ ส่วนรายละเอียดเด็กจะยังไม่สนใจมากนัก เด็กจะเริ่มมีการวางแผนในการทำงาน การเล่นเกม การแสดงออกมักจะเป็นในลักษณะของบทบาทสมมติ พัฒนาการด้านศิลปะเด็กเริ่มมองเห็น ความเป็นจริงมากขึ้น มีเหตุผล สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดี การแสดงออกสามารถเล่า เป็นเรื่องราวได้

4. เด็กวัย 6-8 ปี

จินตนาการของเด็กจะเริ่มเข้าสู่ธรรมชาติของความเป็นจริงมากขึ้น จินตนาการของ เด็กที่สร้างขึ้นมามากจะเป็นเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับเหตุผลและธรรมชาติของความเป็นจริง พัฒนาการ ด้านศิลปะ เด็กสามารถวาดภาพได้ใกล้เคียงกับธรรมชาติ ความเป็นจริง เด็กเริ่มที่จะแสดงการวาด ภาพออกมาให้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น แต่ยังคงแฝงด้วยความคิดฝัน

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546, หน้า 29-32) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางศิลปะเป็นกระบวนการแสดงออกทางศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะของเด็ก ซึ่งปรากฏอยู่ในวัยจากวัยหนึ่งสู่อีกวัยหนึ่งอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาการดังกล่าวจะดำเนินไปอย่างช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเข้าใจและ

ความสามารถทางศิลปะประกอบกับสิ่งแวดล้อมและแรงจูงใจของแต่ละคน ดังจะเห็นได้จาก พัฒนาการทางศิลปะของเด็กนั้น จะเริ่มต้นจากการเขียนภาพที่เป็นเส้นขยุกขยิก จนสามารถลากเส้นตรงได้ เพราะกล้ามเนื้อแขนและมือได้รับการควบคุมดีขึ้น

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539, หน้า 117-118) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะว่า การกำหนดอายุเพื่อกำหนดถึงระดับขั้นพัฒนาการทางศิลปะ เป็นการกำหนดขึ้นโดยประมาณเท่านั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น การเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม สภาพพัฒนาการทางร่างกาย โดยรวมแล้วเด็กปฐมวัยจะสนุกสนานกับกิจกรรมทางศิลปะ โดยเฉพาะการเขียนภาพ หรือการปั้นดินน้ำมัน ถ้าขาดการสนับสนุนเสริมสร้างพัฒนาการทางศิลปะ เด็กก็จะไม่พัฒนาไปอย่างเต็มที่

จากการศึกษาพัฒนาการทางด้านศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัย เป็นพัฒนาการที่มีลักษณะเฉพาะของเด็ก ซึ่งปรากฏอยู่ในวัยจากวัยหนึ่งสู่อีกวัยหนึ่งอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาการดังกล่าวจะดำเนินไปอย่างช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเข้าใจและความสามารถทางศิลปะประกอบกับสิ่งแวดล้อมและแรงจูงใจของแต่ละคน ดังจะเห็นได้จากพัฒนาการทางศิลปะของเด็กนั้น จะเริ่มต้นจากการเขียนภาพที่เป็นเส้นขยุกขยิกจนสามารถลากเส้นตรงได้ ส่วนพัฒนาการด้านจินตนาการของเด็กแต่ละวัย เด็กวัยทารก - 2 ปี มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้สัมผัส เด็กวัย 2-4 ปี จะมีพัฒนาการด้านจินตนาการสูงมาก เด็กจะมีความคิดและการแสดงออกอย่างเสรี เด็กวัย 4-6 ปี จินตนาการเริ่มจะเป็นเหตุเป็นผล เริ่มวางแผนในการทำงาน เด็กเริ่มมองเห็นความเป็นจริงมากขึ้น มีเหตุผล สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ได้ เด็กวัย 6-8 ปี เริ่มเข้าสู่ธรรมชาติของความเป็นจริงมากขึ้น ดังนั้นการศึกษาถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาศิลปะและจินตนาการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ครูเข้าใจความรู้สึก ความคิดและจินตนาการของเด็กได้

4. หลักในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมหลักกิจกรรมหนึ่งในหลายๆ กิจกรรมที่ครูจัดให้กับเด็ก ครูต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดกิจกรรมต้องสอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก การเลือกกิจกรรมควรเลือกกิจกรรมที่ช่วยฝึกให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน

สัตยา สายเชื้อ (2541, หน้า 15) ได้เสนอแนวความคิดในการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ดังนี้

1. จัดเนื้อหาและหลักสูตร เน้นให้เด็กมีโอกาสจัดทำ (Manipulation) เพราะเด็กในวัยนี้จะเรียนรู้โดยอาศัยประสาทสัมผัส การรับรู้ การเคลื่อนไหว (Sensory - Motor) เพื่อส่งเสริม

พัฒนาการด้านสติปัญญา

2. การจัดกิจกรรมควรเน้นการใช้ประสาทสัมผัสให้มากที่สุด กิจกรรมควรกระตุ้นให้เด็กคิดและลงมือปฏิบัติรวมทั้งสัมผัสและต้องให้เห็นสิ่งต่าง ๆ หรือเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งช่วยให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ รอบตัว

3. ในทัศนะของเพียเจต์ การเลือกวัสดุโดยเด็กมีโอกาสสัมผัสหรือจับต้องสิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น ดิน หิน ททราย น้ำ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยเป็นสื่อพัฒนาประสาทการรับรู้ การเคลื่อนไหวของเด็ก ให้เข้าใจในสภาพความจริงของวัตถุ เช่น เรื่อน้ำหนัก เนื้อหาสาระจะนำไปสู่การเชื่อมโยงกับโครงสร้างอื่น จึงทำให้เด็กได้พัฒนาประสาทสัมผัสมากที่สุด

4. กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ และผู้ใหญ่

อารี พันธุ์ณี (2545, หน้า 172-183) กล่าวถึง การเรียนการสอนในชั้นเด็กปฐมวัย กิจกรรมศิลปะ ช่วยให้เด็กเข้าใจตัวเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้าน เด็กจะสนุกสนานกับกิจกรรมศิลปะ อันได้แก่ การติด การปะ การปั้น การวาด การละเล่น การฉีก เป็นต้น การสำรวจ การรู้จักใช้สื่อต่าง ๆ เป็นขั้นแรก และขั้นที่สองคือ การรู้จักผลงานทางศิลปะ คือ ภาพวาด ภาพปั้น งานฝีมือและภาพระบายสี งานเหล่านี้ควรเป็นผลงานของศิลปิน เด็กควรมีโอกาสสัมผัส ชื่นชม และพูดคุย

เบญญา แสงมลิ (2545, หน้า 63-67) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะ มีสิ่งที่ควรคำนึงถึง ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความสนใจของแต่ละบุคคล ครูควรช่วยเหลือให้เด็กได้ประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก สร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อการผลิต และการรู้จักรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุ พร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรับประกัน โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด จินตนาการ เลือกลงมือ ตัดสินใจ ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำเด็กเมื่อต้องการ ใช้คำถามกระตุ้นความคิดและให้ความเห็นพ้องในความพยายามที่แท้จริงของเด็ก นอกจากนั้นครูควรมีความเป็นกันเอง จริงใจ และมีความเข้าใจในตัวเด็กด้วย

2. การจัดสถานที่ เวลา และวัสดุให้พอเพียงเหมาะสมเพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ เมื่อทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มเล็กๆ บนพื้น บนโต๊ะ ภายในและภายนอกอาคาร เรียน ควรมอบความไว้วางใจแก่เด็กให้เด็กดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุอุปกรณ์ด้วยตนเอง เวลาในการทำกิจกรรมไม่ควรน้อยเกินไปจนเด็กต้องรีบร้อนในการทำกิจกรรม การสำรวจ การวางแผน การเก็บทำความสะอาดหลังจากการทำงานเสร็จ วัสดุที่ใช้ต้องเตรียมไว้หลากหลายชนิดให้

เด็กเลือกตามความพอใจและเหมาะสมกับอายุของเด็ก เก็บรักษาง่ายและให้โอกาสเด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

3. การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เด็กต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อช่วยกระตุ้นการแสดงออกสร้างสรรค์ ประสบการณ์นี้เริ่มจากการเล่นของเด็กในชีวิตประจำวัน การพูด การสนทนา ความรู้สึกในสิ่งที่เด็กเห็น ช่วยให้เด็กนึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูควรสนับสนุนการพูดของเด็ก การแสดงออกทางการกระทำ และการแสดงออกโดยการใช้สื่อกลาง วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ทางศิลปะ การทัศนศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างเสริมการแสดงออกแบบสร้างสรรค์

4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่ให้ผู้ปกครองเข้าใจผลงานของเด็ก และสามารถเสนอแนะแนวทางให้ผู้ปกครองในการเลือกวัสดุที่เหมาะสมให้เด็กเมื่ออยู่บ้าน

5. ครูควรสนับสนุนเด็กให้เลือกทำกิจกรรมศิลปะอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเด็กสามารถแสดงออกหรือรวบรวมความคิดในการเลือกวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงาน วิธีนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะกระทำกิจกรรมโดยปราศจากการแนะนำ แต่หมายความว่าเด็กจะตัดสินใจและเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง ดังนั้นกิจกรรมศิลปะควรมีหลายชนิดให้เด็กได้มีโอกาสเลือกในแต่ละวัน

6. ครูควรวางแผนจัดเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการค้นหา สำรวจและทดลอง เมื่อเด็กรู้สึกปลอดภัยจะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจ พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ของมือและตาจะพัฒนาขึ้น มีมโนภาพเรื่องรูปทรง สี เจริญเติบโตขึ้น การที่เด็กได้เล่นร่วมกันกับเพื่อนการพูดสนทนาแลกเปลี่ยนสิ่งของ รับผิดชอบร่วมกันในการทำกิจกรรม การรอคอยตามลำดับก่อนหลัง จะช่วยเสริมสร้างความพร้อมทางอารมณ์และสังคมแก่เด็กได้ดี

7. ครูต้องรวบรวมหลักฐานจากการทำกิจกรรมศิลปะของเด็ก เพื่อใช้ในการวัดผลและประเมินพัฒนาการด้านศิลปะของเด็ก

กรมวิชาการ (2546, หน้า 23) กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเด็กในวัยแรกเกิดถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้นการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา จึงควรยึดหลักการดังนี้

1. กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรให้มีกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็ก

เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถของเด็กเอง

2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่让孩子ทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุล คือ มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมมีการเคลื่อนไหวและสงบ เป็นทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม

4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรเหมาะสมกับวัย มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการ และความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 15 นาที

5. กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริง และให้เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น ๆ และผู้ใหญ่ด้วย

จากการศึกษาหลักในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ดังนี้ ในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ กิจกรรมที่จัดต้องสอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก ควรจัดเนื้อหาและหลักสูตรเน้นให้เด็กได้ลงมือทำโดยใช้ประสาทสัมผัสมากที่สุดกับสื่อธรรมชาติ สื่อของจริง ให้เด็กมีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กิจกรรมศิลปะควรมีหลากหลายให้เด็กได้มีโอกาสเลือกและตัดสินใจทำอย่างอิสระ ครูคอยชี้แนะ ใช้คำถามกระตุ้นความคิด การจัดสถานที่ เวลา และวัสดุให้เพียงพอเหมาะสม ให้เด็กได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ผ่านการกระทำ และการแสดงออกโดยใช้สื่อกลางวัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะ ครูควรวางแผนจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี ครูต้องรวบรวมหลักฐานจากการทำกิจกรรมศิลปะของเด็ก เพื่อใช้ในการวัดผลและประเมินพัฒนาการด้านศิลปะ ผู้ศึกษาค้นคว้า ยึดหลักในการจัดกิจกรรมศิลปะโดยจัดเตรียมสื่อวัสดุที่หลากหลาย น่าสนใจ มีเพียงพอกับจำนวนของเด็ก ให้เด็กได้มีโอกาสในการเลือกวัสดุ วางแผนตัดสินใจทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง

5. องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ความสนใจและความต้องการของเด็กจะเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระและโครงสร้างของหลักสูตร ครูเป็นผู้สนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกถึงความต้องการของตนเอง ในหลักสูตรศิลปะนั้น การให้ความสำคัญก็คือ การให้ความช่วยเหลือเด็กแต่ละคนให้แสดงออกถึงความต้องการส่วนตัวออกมา และได้รับการพัฒนาศักยภาพความสามารถ

ทางศิลปะในช่วงต่างๆ ของพัฒนาการเด็ก และจะเป็นตัวกำหนดวัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสม สิ่งแวดล้อมภายในชั้นเรียน ประสบการณ์ด้านการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539, หน้า 244–245) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับเด็ก จำเป็นต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่างที่สร้างเสริมให้เกิดคุณค่าขึ้น ปัจจัยแรกคือความพร้อมในตัวผู้เรียน ซึ่งรวมถึงความพร้อมทางวุฒิภาวะ ความพร้อมทางด้านประสบการณ์ ความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ ความพร้อมต่างๆ นี้จะช่วยเกื้อหนุนหนุนให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสอนศิลปะจะต้องพิจารณาถึงกิจกรรมศิลปะ สื่อการสอน กระบวนการสอน ในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะที่เปิดโอกาสให้เด็กทำงานร่วมกัน ปรีชาหรือ ช่วยเหลือกัน ยังเป็นการส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ในการจัดกิจกรรมศิลปะต้องมีบริเวณพื้นที่สะดวกสำหรับการทำงานร่วมกัน และบรรยากาศที่มีเสรีภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 21) อธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญในการจัดกิจกรรมว่า การจัดกิจกรรมที่เป็นหัวใจสำคัญก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ เป็นประสบการณ์การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. วัสดุอุปกรณ์ (Materials)
2. การได้จับต้อง สัมผัสกระทำกับสื่อวัสดุเครื่องเล่น (Manipulation)
3. การให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง (Choices)
4. การให้เด็กมีโอกาสที่จะบอกเล่า รายงานถึงสิ่งที่เขาต้องการทำ และกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนๆ และครู (Words)

จากการศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นต้องประกอบด้วย ความพร้อมในตัวผู้เรียน ความพร้อมทางด้านประสบการณ์ ความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ ความพร้อมต่างๆ เหล่านี้จะช่วยเกื้อหนุนให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดกิจกรรมศิลปะควรพิจารณาถึง สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่เด็กจับต้องได้ เด็กได้เลือกทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง และเด็กมีโอกาสที่จะบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานตนเอง

6. ประเภทของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมให้กับเด็กควรคำนึงถึงตัวเด็ก การเปิดโอกาสให้เด็กได้มีอิสระในการทดลองค้นคว้า และสามารถถ่ายทอดสื่อสารสิ่งที่ทดลองกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสี รูปทรง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานต่อการเตรียมความพร้อมในการอ่านและ

ยังได้มีโอกาสพัฒนาการทางสังคม การแลกเปลี่ยนวัสดุ อุปกรณ์ หมุนเวียนกันรับผิดชอบในการใช้ และเก็บอุปกรณ์ต่างๆ มีผู้ให้แนวคิด ดังนี้

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533, หน้า 51-56 อ้างอิงใน สิริพรรณ ตันศิริรัตน์ไพศาล, 2545, หน้า 55-92) ได้กล่าวว่่า กิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 5 สาขาใหญ่ ๆ คือ

1. กิจกรรมวาดเส้น (Drawing) การวาดเส้น เป็นภาพที่เกิดจากการขีดเขียนวัสดุบางชนิดบนกระดาษโดยแสดงลักษณะเป็นเส้น วัสดุที่นิยมใช้เขียนคือ ดินสอดำ ดินสอสี สีเทียน สีชอล์ค ชอล์คเขียนกระดานดำ ปากกาลูกกลิ้ง ปากกาหมึกซึม ปากกาปลายสักหลาด พู่กัน ฯลฯ ดินสอดำใส่อ่อน ปากกาปลายสักหลาด สีเมจิก และปากกาลูกกลิ้งเป็นวัสดุที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กวัยนี้ เพราะสอดคล้องกับการแสดงออกของเด็กวัยนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิด อารมณ์ ความมั่นใจ จะแสดงออกผ่านทางเส้นขีดเขียนของเด็ก การที่ใช้วัสดุที่ขีดเขียนได้ง่ายเช่นนี้ จะทำให้เด็กมีความสุขสนาน เชื่อมมั่นกับเส้นที่ปรากฏออกมา
2. กิจกรรมระบายสี (Painting) เด็กวัยนี้เป็นวัยที่กระฉับกระเฉงพร้อมที่จะแสดงออกในเรื่องการเขียนภาพ ระบายสี สำหรับกิจกรรมระบายสี จะต้องอธิบายวิธีการใช้สี การถือพู่กัน การจุ่มสีมาระบาย การระบายสี การล้างทำความสะอาด หลังจากที่เรียนไปสักระยะหนึ่งควรสอนประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น การผสมสี สีที่ควรใช้คือ สีฝุ่น สีโปสเตอร์ สีเทียน สีเมจิก
3. กิจกรรมภาพพิมพ์ (Print Making) กรรมวิธีทางภาพพิมพ์มีหลายวิธี แต่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็กคือ การพิมพ์จากแม่พิมพ์นูน (Relief Printing) เด็กในวัยนี้จะชอบงานภาพพิมพ์มาก เพราะมีกิจกรรมทำมากมายหลายขั้นตอนเหมาะกับวัยที่กำลังอยากรู้อยากเห็น
4. กิจกรรมประติมากรรม (Sculpture) กิจกรรมประติมากรรมที่เหมาะสมกับเด็กเล็กคือ งานดิน ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน กิจกรรมที่เกี่ยวกับดินมีหลายวิธี เช่น การปั้นดิน การกดวัสดุต่างๆ ลงบนแผ่นดิน การแผ่ดินเป็นแผ่นบางๆ แล้วขีดเขียนลงบนดินน้ำมัน การตัดแผ่นดินเป็นเส้นยาวๆ หลายๆ เส้น แล้วนำมาถักหรือสานกันเป็นหลายตาข่าย
5. กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง (Crafts) งานประดิษฐ์ตกแต่งที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก ได้แก่ การทำภาพปะติด การทำหน้ากากจากถุงกระดาษ การฉีกกระดาษให้เป็นรูปร่างๆ การประกอบเศษวัสดุ กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง นอกจากจะให้เด็กแสดงออกทางศิลปะแล้ว ยังเน้นให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานที่มีกระบวนการหรือมีขั้นตอนด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 54-55) ได้กล่าวถึง กิจกรรมศิลปะ มีเนื้อหา/ขอบข่าย ดังนี้

1. การวาดภาพและระบายสี
 - 1.1 การวาดภาพด้วยสีเทียน หรือสีไม้
 - 1.2 การวาดภาพด้วยสีน้ำ เช่น พู่กัน ฟองน้ำ
 - 1.3 การละเลงสีด้วยนิ้วมือ
2. การเล่นกับสีน้ำ
 - 2.1 การเป่าสี
 - 2.2 การหยดสี
 - 2.3 การเทสี ฯลฯ
3. การพิมพ์ภาพ
 - 3.1 การพิมพ์ภาพด้วยส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
 - 3.2 การพิมพ์ภาพด้วยวัสดุ พืช ผักต่าง ๆ
4. การปั้น เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโด ฯลฯ
5. การพับ ฉีก ตัด ปะ
 - 5.1 การพับอย่างง่าย ๆ
 - 5.2 การฉีกปะ
 - 5.3 การตัดปะ
6. การประดิษฐ์
 - 6.1 ประดิษฐ์เศษวัสดุต่าง ๆ
 - 6.2 การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดภาพ หลอดด้าย ฯลฯ
 - 6.3 การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547, หน้า 190) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ด้านการศึกษาปฐมวัยจำแนกศิลปะสร้างสรรค์ไว้ 5 ประเภท ได้แก่

1. การวาดและการใช้สี เพราะเป็นการแสดงสมรรถนะทางกายของเด็ก
2. การพิมพ์ เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กโดยใช้อุปกรณ์
3. การประดิษฐ์ นอกจากจะใช้กล้ามเนื้อมือแล้วยังเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

อีกด้วย

4. การประดับตกแต่ง

5. การปั้น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก การคิดจินตนาการในเรื่องของรูปทรง การรับรู้ ซึ่งการปั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

5.1 การปั้นแบบวิเคราะห์ หมายถึง ปั้นดินทั้งก้อนแล้วดึงส่วนต่างๆ ออกมาเป็นส่วนย่อย

5.2 การปั้นแบบสังเคราะห์ หมายถึง การปั้นรายละเอียดส่วนย่อย แล้วนำมาปะติด ต่อกันเป็นภาพรวม

จากการศึกษาประเภทของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย มีหลายประเภท ได้แก่ กิจกรรมวาดภาพและระบายสี กิจกรรมเล่นกับสีน้ำ กิจกรรมพิมพ์ภาพ กิจกรรมการปั้นหรือประติมากรรม กิจกรรมการพับฉีก ตัดปะกระดาษ กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง กิจกรรมแต่ละประเภทยังจะเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิด ได้สัมผัสกับสื่อ วัสดุที่หลากหลาย เพื่อให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการได้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็กแต่ละคน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้ศึกษาได้เลือกกิจกรรมวาดภาพระบายสี กิจกรรมพิมพ์ภาพ กิจกรรมฉีกตัดปะกระดาษ กิจกรรมการปั้น และกิจกรรมประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการสร้างงานศิลปะ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

7. สื่อในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

สัญลักษณ์ สุวรรณศรี (2533, หน้า 23) กล่าวว่า สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสื่อ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ดังนั้นในการจัดหาสื่อที่เหมาะสม จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ

1. สื่อที่จะนำมาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ต้องเป็นสื่อที่หาง่าย และอยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก
2. สื่อนั้นต้องมีความปลอดภัย เพราะเด็กเรียนรู้จากสื่อด้วยการสัมผัส
3. สื่อต้องมีราคาไม่แพง หาง่าย และประหยัดเวลา อาจเป็นสื่อที่หาง่ายได้จากภายในท้องถิ่น
4. สื่อที่นำมาใช้ต้องตรงกับเป้าหมาย ที่จะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และสร้างเสริมให้เด็กมีความพร้อมในการพัฒนาการทั้งสี่ด้านไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
5. สื่อนั้นต้องสะดวกต่อการนำมาใช้สอยสำหรับการปฏิบัติกิจกรรมทางศิลปะของเด็ก
6. สื่อที่นำมาใช้ต้องสอดคล้องกับวัย และความสามารถของเด็ก

กรมวิชาการ (2540, หน้า 54-56) อธิบายถึง สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ควรมีในการจัดกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้

1. การวาดภาพระบายสี
 - สีเทียนแท่งใหญ่ สีไม้ สีชอล์ก สีน้ำ
 - พู่กันขนาดใหญ่ (ประมาณเบอร์ 12)
 - กระดาษ
 - เลื่อคลุม หรือผ้ากันเปื้อน
2. การเล่นกับสี
 - การเป่าสี มีกระดาษ หลอดกาแฟ สีน้ำ
 - การหยดสี มีกระดาษ หลอดกาแฟ พู่กัน สีน้ำ
 - การพับสี มีกระดาษ สีน้ำ พู่กัน
 - การเทสี มีกระดาษ สีน้ำ
 - การละเลงสี มีกระดาษ สีน้ำ แป้งเปียก
3. การพิมพ์ภาพ
 - แม่พิมพ์ต่างๆ จากของจริง เช่น นิ้วมือ ใบไม้ ก้านกล้วย ฯลฯ
 - แม่พิมพ์จากวัสดุอื่น เช่น เชือก เส้นด้าย ตรายาง ลวดกำมะหยี่ ฯลฯ
 - กระดาษ ผ้าเช็ดมือ สีโปสเตอร์ (สีน้ำ สีฝุ่น ฯลฯ)
4. การปั้น เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโด แผ่นรองปั้น แม่พิมพ์รูปต่างๆ ไม้กวาด แป้ง กระดาษหนังสือพิมพ์ ฯลฯ
5. การพับ ฉีก ตัดปะ เช่น กระดาษ หรือวัสดุอื่น ๆ ที่จะใช้พับ ฉีก ตัด ปะ กรรไกร ขนาดเล็กปลายมน กาวน้ำหรือแป้งเปียก ผ้าเช็ดมือ ฯลฯ
6. การร้อย เช่น ลูกบิด หลอดกาแฟ หลอดด้าย ฯลฯ
7. การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง มะพร้าว ลวดกำมะหยี่ ฯลฯ
8. การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ พลาสติกชิ้นเล็กๆ รูปทรงต่างๆ ผู้เล่นสามารถนำมาต่อเป็นรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการ
9. การสร้างรูป เช่น จากกระดาษน้กมุด จากแป้นตะปูที่ใช้หนังยางหรือเชือกผูกดึง ให้เป็นรูปร่างต่าง ๆ ฯลฯ
10. การประดิษฐ์เศษวัสดุ เช่น เศษวัสดุต่างๆ มีกล่องกระดาษ แกนกระดาษ เศษผ้า เศษไหมพรม ลวดกำมะหยี่หรือลวดต่าง ๆ กาว กรรไกร สี ผ้าเช็ดมือ ฯลฯ

เบญญา แสงมลิ (2545, หน้า 119-131) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีวิธีการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป การนำสื่อมาใช้ในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ จึงมีหลายลักษณะที่แตกต่างกันออกไปด้วย สื่อที่จะนำมาใช้สำหรับจัดกิจกรรมทางศิลปะให้แก่เด็กปฐมวัย ได้แก่

1. วัสดุที่ซื้อมาด้วยราคาถูก อาทิเช่น กระดาษบรู๊ฟ กระดาษสี สีฝุ่น ดินสอสี สีเทียน ฝ้ายดำ ฝ้ายแดง กาวแผ่น กระดาษแข็ง ซอติก ลวดกำมะหยี่หรือลวดชนิดต่าง ๆ ฯลฯ
2. วัสดุเหลือใช้ อาทิเช่น กล่องกระดาษ ถ้วยไอศกรีม จุกไม้ก๊อก ฝาน้ำอัดลม กระจกกระดาษ กระดาษหนังสือพิมพ์ ขวดพลาสติก เศษผ้า หลอดกาแฟ หลอดด้าย กระดาษห่อของขวัญ บัตรเชิญ เกล็ดปลา ลวดผูกถุงขนม ฯลฯ
3. วัสดุท้องถิ่น อาทิเช่น ใบไม้ กะลา เปลือกมะพร้าว ก้านกล้วย ก้านมะพร้าวใบตอง ใบมะพร้าว ดอกกรรณิการ์ ดอกอัญชัน ฟาง เปลือกหอย ดิน หิน ทราย ฯลฯ นอกจากนั้นยังหมายถึงสื่อที่จะนำมาใช้ ในการจัดกิจกรรมประดิษฐ์เศษวัสดุ เช่น กล่อง กระดาษต่าง ๆ หลอดด้าย เศษผ้า ต่างๆ เศษไหมพรม ลวดชนิดต่างๆ ฟาง ดาบยา ขวดพลาสติก กระจอนม กิ่งไม้แห้ง หรืออาจเป็นเศษวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น

จากการศึกษาสื่อในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สื่อที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก สื่อที่เหมาะสมต้องเป็นวัสดุเหลือใช้ วัสดุท้องถิ่น มีราคาไม่แพง หาง่ายและประหยัดเวลา มีความปลอดภัย สื่อที่นำมาใช้ต้องตรงกับเป้าหมาย สะดวกต่อการนำมาใช้ สื่อนั้นต้องสอดคล้องกับวัยและความสามารถของเด็ก ซึ่งผู้ศึกษาได้ยึดเป็นหลักในการเลือกและจัดหาสื่อในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

8. บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะ

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1987, p.156) กล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญในการเตรียมสื่ออุปกรณ์ ในการทำงานศิลปะให้กับเด็ก และควรสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรม ควรกระตุ้นให้เด็กคิดค้นคว้า สร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง

เลิศ อานันทนา (2535, หน้า 14) ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูและผู้ปกครอง ในการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาว่า ควรคำนึงถึงแนวความคิดดังต่อไปนี้

1. สอนด้วยความรัก
2. ยอมรับนับถือในความสามารถของนักเรียนแต่ละคนที่แตกต่างกัน
3. หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงล้อเลียน เสียดสี หรือตำหนิติเตียนโดยตรง

4. ไม่จำเป็นต้องรีบร้อนแก้ไขผลงานศิลปะของนักเรียนแต่ควรพุดจาให้เกิดความคิดด้วยตัวเอง

5. อย่าแทรกแซงความคิดหรือตัดลั้นใจแก้ปัญหาแทนนักเรียน ทางที่ดีควรส่งเสริมให้กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกให้มากที่สุด

6. ใช้คำพูดยั่วยุและท้าทายให้แสดงออกแทนการออกคำสั่ง

7. จัดเตรียมอุปกรณ์ไว้ล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ

นภเนตร ธรรมบวร (2544, หน้า 113) กล่าวว่า คำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ใหญ่ต่อผลงานศิลปะของเด็กจะเป็นการบั่นทอนความเชื่อมั่นในตนเองและไม่กล้าแสดงออกทางศิลปะ และไม่ได้ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านศิลปะให้แก่เด็กเลย

เบญญา แสงมลิ (2545, หน้า 63) กล่าวว่า บทบาทของครูในเรื่องการจัดกิจกรรมศิลปะคือการสร้างสรรคสภาพแวดล้อมที่ช่วยสนับสนุนการเจริญเติบโตของเด็กให้ถึงขีดสุด การจัดกิจกรรมที่ท้าทาย กระตุ้นและให้โอกาสสำหรับการเริ่มต้นของความซาบซึ้งในสิ่งสวยงาม การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก จะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อเกิดการเจริญงอกงามของพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กอย่างแท้จริง ซึ่งกิจกรรมศิลปะที่ดีและพัฒนาเด็กได้นั้นครูต้องวางแผนในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของพัฒนาการเด็กแต่ละวัยเป็นสำคัญ

จากการศึกษาบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดการเจริญงอกงามของพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนั้นครูต้องวางแผนในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยเป็นสำคัญ ครูสอนเด็กด้วยความรัก ยอมรับความสามารถของเด็กแต่ละคน ไม่วิพากษ์วิจารณ์ในเชิงล้อเลียน ครูควรพุดยั่วยุและท้าทายให้เด็กเกิดความคิดด้วยตนเอง กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ครูควรจัดเตรียมอุปกรณ์ล่วงหน้า

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1. ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

กิลฟอร์ด (Guilford, 1950 อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 3) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกนัย คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จ

วอลเลซ และโคแกน (Wallach; & Kogan, 1965, pp. 13-20 อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 4) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ กล่าวคือ เมื่อระลึกถึงสิ่งหนึ่งได้ก็จะเป็นสะพานช่วยให้ระลึกถึงสิ่งอื่นที่มีความสัมพันธ์กันได้ต่อไปอีก

เวสคอต และสมิท (Westcott; & Smith, 1967, p. 2 อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 4) ได้อธิบายความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นขบวนการทางสมองที่รวมการดึงเอาประสบการณ์เดิมของแต่ละคนออกมา แล้วนำมาจัดให้อยู่ในรูปแบบใหม่ การจัดรูปแบบของความคิดนี้เป็นลักษณะของแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งใหม่ระดับโลก

ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1971, อ้างอิงใน สมศักดิ์ ภูวิภาดาบรรณ, 2544, หน้า 1) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด บุคคลสามารถมีความคิดสร้างสรรค์ในหลายๆ แบบ ผลของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นนั้นมีมากมายไม่จำกัด

อารี พันธุ์มณี (2546, หน้า 2) กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอเนกนัย อันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลง ประยุกต์ ความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมถึงการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่างๆ ตลอดจนวิธีการคิด ทฤษฎี หลักการ ได้สำเร็จ

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถของสมองที่คิดแบบอเนกนัยซึ่งทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม เป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบตัว เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ จนเกิดปฏิริยาตอบสนองให้เกิดความคิดเชิงจินตนาการ อันจะนำไปสู่การประดิษฐ์หรือคิดค้นสิ่งแปลกใหม่หรือเพื่อการแก้ไขปัญหา ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการจากประสบการณ์

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, หน้า 186) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการจินตนาการและรวบรวมความรู้ความคิดอย่างหลากหลายและรวดเร็ว

แล้วสร้างเป็นความรู้ ความคิดใหม่ของตนเอง สามารถคิดนอกกรอบได้ มีผลงานการคิด สามารถริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงานหรือสิ่งใหม่ๆ ได้ เช่น งานเขียน งานศิลปะ งานสร้างสรรค์ ผลงานอื่นๆ

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของสมองที่คิดแบบอเนกนัย สามารถจินตนาการและรวบรวมความรู้ความคิดอย่างหลากหลายและรวดเร็ว แล้วสร้างเป็นความรู้ ความคิดใหม่ของตนเอง รวมถึงการดึงเอาประสบการณ์เดิมของแต่ละคนออกมา แล้วนำมาจัดให้อยู่ในรูปแบบใหม่ อันนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ หรือเพื่อการแก้ไขปัญหา ควรได้รับการส่งเสริมและปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัย ซึ่งจะทำให้เด็กอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพและมีความสุข

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

อารี รังสินันท์ (2532, หน้า 506-510) กล่าวถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาจิตวิเคราะห์ฟรอยด์ จิตแพทย์ ชาวเวียนนาเป็นผู้นำกลุ่ม ให้ความเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศ ซึ่งถูกผลักดันออกมาโดยจิตใต้สำนึกกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในสังคม ดังนั้นเพื่อให้อำนาจขับทางเพศได้แสดงออกมา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น อาจเป็นความขัดแย้งเรื่องไม่พึงพอใจในสภาพของตน จึงต้องการปรับสภาพเดิมให้เป็นไปตามที่ตนพอใจ เช่น รุจิรา เด็กวัยรุ่นอายุประมาณ 15 ปี ไม่พอใจสภาพห้องนอนของเธอ เพราะมันเรียบเธอจึงติดตกแต่งด้วยการติดภาพประดับตามฝาผนังและโยกย้ายเฟอร์นิเจอร์บางชิ้นให้อยู่ในที่ที่เหมาะสมขึ้น เพิ่มแจกันดอกไม้ให้ห้องดูสดชื่นสวยงาม ติดม่านหน้าต่าง และอื่นๆ เป็นต้น ฟรอยด์มีความคิดว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศกับความรู้สึกผิดชอบในสังคม แรงขับทางเพศถูกกลั่นกรองออกมาในรูปแบบพฤติกรรมที่สังคมยอมรับเป็นความคิดสร้างสรรค์

2. ทฤษฎีโครงสร้างสมรรถภาพทางสมองหรือทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา

เป็นแนวทางของกิลฟอร์ด นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ทางสติปัญญาเป็นเวลาประมาณ 20 ปี โดยค้นพบความคิดเอกนัยและอเนกนัยเป็นความคิดสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล และการแก้ปัญหา กิลฟอร์ด ได้แบ่งสมรรถภาพทางสมองออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิตินี้ 1 : เนื้อหา (Content) หมายถึง เนื้อหาข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิด ที่สมองรับเข้าไปคิด แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ภาพ (Figural : F) หมายถึงข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม หรือรูปที่แน่นอน ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ เช่น ภาพ เป็นต้น
2. สัญลักษณ์ (Symbolic : S) หมายถึง ข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปเครื่องหมาย ต่างๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตดนตรี รวมทั้งสัญลักษณ์ต่างๆ ด้วย
3. ภาษา (Semantic : M) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมาย ต่างๆ กัน สามารถใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อ แม่ ชอบ โกรธ เสียใจ เป็นต้น
4. พฤติกรรม (Behavior : B) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นการแสดงออก กิริยาอาการ การกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การสั่นศีรษะ การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

มิตินี้ 2 : วิธีการคิด (Operation) หมายถึง มิตินี้แสดงลักษณะกระบวนการปฏิบัติงาน หรือกระบวนการคิดของสมอง แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ

1. การรู้การเข้าใจ (Cognition : C) หมายถึง ความสามารถในการตีความของ สมองเมื่อเห็นสิ่งเร้าได้
2. การจำ (Memory : M) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้ และ ข้อมูลต่างๆ แล้วสามารถระลึกได้เมื่อต้องการ
3. การคิดแบบอนกนัย หรือ ความคิดกระจาย (Divergent Thinking : D) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่หลายมุม
4. การคิดแบบเอกนัย หรือความคิดรวม (Convergent Thinking : N) หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุดจากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนด
5. การประเมินค่า (Evaluation : E) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถ หาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผล สามารถตัดสินเกี่ยวกับความดี ความงาม ความเหมาะสม สามารถสรุป ได้ว่า ข้อมูลอื่นใดบ้างที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น

มิตินี้ 3 : ผลของการคิด หมายถึง มิตินี้แสดงผล (Product) ที่ได้จากการทำงานการจัดกระทำ

วิธีการคิดจากข้อมูลจากเนื้อหา ผลการคิดออกมาในรูปลักษณะต่างๆ กัน ดังนี้คือ

1. หน่วย (Unit : U) หมายถึง สิ่งที่คุณสมบัติเฉพาะตัวและแตกต่างไปจากสิ่งอื่นๆ
2. จำพวก (Class : C) หมายถึง ประเภท จำพวก หรือกลุ่มของหน่วยที่มี

คุณสมบัติหรือลักษณะร่วมกัน

3. ความสัมพันธ์ (Relation : R) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดของประเภทหรือหลายประเภทเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์อาจจะอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก หรือระบบกับระบบ

4. ระบบ (System : S) หมายถึง การเชื่อมโยงของสิ่งไว้โดยอาศัยกฎเกณฑ์ หรือระเบียบแบบแผนบางอย่าง

5. การแปลงรูป (Transformation : T) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ดัดแปลง ดีความ ขยายความ ให้นิยามใหม่ หรือการจัดองค์ประกอบของสิ่งไว้หรือข้อมูลออกมาในรูปแบบใหม่

โครงสร้างของสมรรถภาพทางสมอง หรือการวัดเชาว์ปัญญาของกิลฟอร์ด แบ่งออกเป็น 120 เซลล์ หรือ 120 องค์ประกอบ โดยในแต่ละตัวจะประกอบด้วยหน่วยย่อยของ 3 มิติ เรียงจากเนื้อหา วิธีการคิด และผลของการคิด (Content Operation - Product)

3. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของนักมนุษยนิยม มาสโล (Abraham H. Maslow) และโรเจอร์ (Rogers) เป็นผู้ที่มึบทบาทสำคัญของแนวคิดกลุ่มนี้ โดยมีความคิดว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้รู้จักตนเองกับสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองทั้งในส่วนที่บกพร่องและในส่วนดี รู้จักจุดอ่อนและตระหนักในความสามารถของตนเอง ฟังตนเอง วิเริ่มและนำตนเองได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ มีอิสระเสรีภาพในการคิด ตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มองเห็นศักดิ์ศรีคุณค่าของตนเองและสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์สุข การที่บุคคลสามารถพัฒนาและไปถึงเป้าหมายดังกล่าว กลุ่มมนุษยนิยมเน้นถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ต้องประกอบด้วย

1. ภาวะปลอดภัยทางจิต

1.1 การยอมรับในค่าของคนแต่ละคน

1.2 ไม่มีการตีราคา ประเมิน หรือเปรียบเทียบความคิดเห็นและผลงาน ทุกคนทำงานด้วยความสบายใจ

1.3 ความมั่นใจในตนเอง มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง และเต็มใจที่จะรับผิดชอบในความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของตนได้

2. ภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออก

2.1 มีจิตใจกว้างที่จะเปิดรับประสบการณ์ เต็มใจจะรับรู้ความคิด มีความสนใจต่อเหตุการณ์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก

2.2 ปรารถนาที่จะเล่นกับความคิด และสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ นักมนุษยวิทยามีความเชื่อว่า บุคคลที่รู้จักตนตรงตามสภาพที่เป็นจริงจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนให้เต็มที่ภายใต้ความรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจ และการมีเสรีภาพในการแสดงออก จะทำให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ได้

4. ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานของสมองมนุษย์ มีแนวคิดเบื้องต้นว่า เฝ่าพันธุ์ของมนุษย์อยู่รอดสืบสายมาจนถึงคนปัจจุบันได้ เพราะมนุษย์มีสมองอันเชี่ยวชาญ ซึ่งเกิดจากการทำงานของสมองที่มีสองส่วน โดยแบ่งหน้าที่กันทำในแต่ละส่วน และจากการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับการทำงานของสมองสองซีก คือ สมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในการรับรู้ความเป็นไปของสิ่งต่างๆ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่คิดจินตนาการความคิดแปลกๆ ใหม่ๆ ความซาบซึ้งในดนตรี ศิลปะ วรรณคดี เป็นต้น ส่วนสมองซีกซ้าย เป็นส่วนที่คิดและมีการทำงานออกมาเป็นรูปธรรม เช่น การวิเคราะห์ การคิดหาเหตุผล กฎเกณฑ์ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา จะสามารถแสดงหรือบอกให้ผู้อื่นทราบได้ ต้องเกิดจากการรวบรวม วิเคราะห์ และหาถ้อยคำของสมองซีกซ้ายเท่านั้น ดังนั้นหากสมองทั้ง 2 ซีก คือ ซีกซ้ายและซีกขวา ได้พัฒนาอย่างเหมาะสมทั้ง 2 ซีก ก็จะสามารถทำคุณประโยชน์ต่างๆ แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ จึงเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งในการจัดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล การศึกษาการทำงานของสมองแบ่งออกเป็น 2 ซีก คือ สมองซีกซ้ายและซีกขวา กล่าวคือ สมองซีกขวา จะทำหน้าที่คิดจินตนาการ คิดสังเคราะห์ และมีความโน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ของดนตรี และศิลปะ ส่วนสมองซีกซ้าย คิดวิเคราะห์หาเหตุผล โน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ฉะนั้น ถ้าสมองได้รับการพัฒนาให้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ทั้ง 2 ด้าน ก็จะสามารถสร้างสรรค์และก่อประโยชน์แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล

ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้บุคคลเพิ่มความสำนึกในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล เช่น การพัฒนาปรัชญา การรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์และการมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม และเข้าใจนวัตกรรมต่างๆ ที่ผ่านมากในประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้า และวิธีแก้ปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแจ่มชัดในธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การที่บุคคลจะสนใจและให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เมื่อได้รับรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยให้บุคคลเข้าใจและเห็นความสำคัญยิ่งขึ้น สาระที่ควร

จัดให้บุคคลได้เรียนรู้ ได้แก่

1. บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
2. ลักษณะกระบวนการคิดสร้างสรรค์
3. ความสามารถสร้างสรรค์ด้านต่างๆ
4. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
5. แบบสอบถาม แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
6. เทคนิควิธีการฝึกความคิดสร้างสรรค์
7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 เทคนิคและวิธีการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง เทคนิควิธีการ กลยุทธ์ในการฝึกกระบวนการคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ ซึ่งรวมเทคนิคและวิธีการต่อไปนี้ด้วย คือ การระดมพลังสมอง การคิดเชิงเปรียบเทียบ การคิดจินตนาการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การเพิ่มพูนศักยภาพในการเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง เป็นการพัฒนาบุคคลไปสู่การรู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริง เป้าหมายสูงสุดคือบุคคลสามารถดึงศักยภาพความสามารถและปรัชญาของแต่ละบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างเต็มที่ การรู้จักตนเองตรงสภาพที่เป็นจริง จะประกอบด้วย

1. เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ มาปรับเข้ากับตนได้
2. สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์
3. มีความคิดริเริ่มในการนำตนเอง และริเริ่มผลิตสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
4. มีความสามารถในการคิดยืดหยุ่น เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมได้

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์มีทฤษฎีและแนวคิดที่สนับสนุนหลายทฤษฎีด้วยกัน ได้แก่ ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดนักจิตวิทยาจิตวิเคราะห์ ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศ ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ที่เกี่ยวข้องกับการคิดแบบอเนกนัยที่คิดได้หลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล เพื่อหาคำตอบจากสิ่งเร้าที่เป็นเสียง ภาพ สัญลักษณ์ ภาษา และพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้คำตอบในรูปของหน่วย จำพวก ความสัมพันธ์ ระบบ นิยามใหม่ และประยุกต์ในการใช้งานได้ ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของนักมนุษยนิยมที่กล่าวถึงผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้รู้จักตนเองกับสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเอง และสภาวะการณ์ที่ส่งเสริมให้เกิดความคิด

สร้างสรรค์ คือ ความปลอดภัยทางจิตและภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออก ส่วนทฤษฎีความคิดสองลักษณะเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการทำงานของสมองซีกซ้ายและซีกขวา ซึ่งสมองซีกขวาจะคิดจินตนาการ คิดสังเคราะห์ สมองซีกซ้ายจะคิดวิเคราะห์หาเหตุผล โดยแต่ละทฤษฎีต่างให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นช่วงที่สมองกำลังพัฒนาได้ดีที่สุด

3. ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังนี้

อารี รังสินันท์ (2532, หน้า 498) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อตนเองและสังคม ดังนี้

1. ต่อตนเอง

1.1 ลดความเครียดทางอารมณ์ บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องการแสดงออกอย่างอิสระทั้งความคิดและการปฏิบัติ มีความมุ่งมั่นจริงจังในสิ่งที่คิดหากได้ทำตามที่ได้คิดจะทำให้ลดความเครียดและความกังวล เพราะได้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองซึ่งลักษณะต่างๆ ที่บุคคลที่สร้างสรรค์ต้องการตอบสนอง ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า เหนือกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถ เป็นต้น

1.2 มีความสนุกสนาน เพลิดเพลินและเป็นสุข บุคคลที่มีความตื่นตัวกับผลงานที่เกิดขึ้น จะทำงานอย่างเพลิดเพลินทุ่มเทอย่างจริงจังและกำลังความสามารถและทำอย่างเป็นสุข แม้จะเป็นงานหนักแต่จะเป็นเรื่องที่ยากและเบา จะเห็นได้ว่าการทำงานของศิลปิน นักวิทยาศาสตร์ และนักสร้างสรรค์สาขาต่างๆ จะใช้เวลาทำงานติดต่อกันครั้งละหลายๆ ชั่วโมงและทำอย่างต่อเนื่องนานหลายปี จนค้นพบบางสิ่งบางอย่างที่สามารถผลิตผลงานสร้างสรรค์ออกมาได้

1.3 มีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง การได้ทำในสิ่งที่ตนคิด ได้ทดลอง ได้ปฏิบัติจริง เมื่องานนั้นประสบความสำเร็จจะทำให้บุคคล เกิดความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง หากงานนั้นไม่สำเร็จบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเข้าใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้น ได้เรียนรู้และค้นพบบางสิ่งบางอย่าง ความไม่สำเร็จช่วงนี้จะเป็นพื้นฐานให้เกิดความมุ่งมั่นพยายามและมีความกล้าที่จะก้าวไปข้างหน้าเพื่อความสำเร็จต่อไป

2. ต่อสังคม

2.1 ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะผลงานสร้างสรรค์นำมาซึ่งความแปลกใหม่ ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า ถ้าสังคมหยุดนิ่งจะทำให้สังคมนั้นล้าหลัง

2.2 ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ประดิษฐ์กรรมความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เช่น เครื่องจักร รถยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องวิดน้ำ เครื่องนวดข้าว เครื่องเก็บผลไม้ เครื่องบด สิ่งเหล่านี้ช่วยในการผ่อนแรงของมนุษย์ได้มาก ช่วยลดความเหนื่อยยากลำบาก และทรมาน ได้มาก ไม่ต้องทำงานหนักทำให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น

2.3 ช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย รวดเร็ว การค้นพบรถจักรยานยนต์ เรือที่ใช้ เครื่องจักร รถไฟ เครื่องบิน ยานอวกาศ ทำให้คมนาคมติดต่อกัน การเดินทางขนส่งสะดวกสบาย ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

2.4 ความปลอดภัยในชีวิตและการมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น การค้นพบทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ชีวิตมนุษย์ไม่ต้องเสี่ยงอันตราย การค้นพบยารักษาโรค วัคซีนโรค เป็นต้น การค้นพบความรู้ใหม่ๆ ในเรื่องโภชนาการ การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพอนามัย ต่างๆ ทำให้ประชาชนรู้จักปฏิบัติตนในด้านการป้องกัน ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้คนมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น

2.5 ช่วยประหยัดเวลาแรงงานและเศรษฐกิจ ผลการค้นพบในด้านต่างๆ ทาง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การแพทย์ การศึกษา การเกษตรช่วยให้มนุษย์มีเวลามากขึ้นสามารถนำ พลังงานนำไปใช้ทำอย่างอื่นเพื่อก่อให้เกิดรายได้และเพิ่มพูนเศรษฐกิจได้มากขึ้น มีเวลาหาความรู้ ขึ้นชมกับความงาม สุนทรียภาพและศิลปะได้มากยิ่งขึ้น

2.6 ช่วยในการแก้ปัญหาสังคม เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องคิดหรือหาวิธีใหม่ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาที่เพิ่มมากขึ้นให้หมดไป

2.7 ช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและดำรงไว้ซึ่งมนุษยชาติความคิดสร้างสรรค์ ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ศิลปะ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เป็นต้น ช่วยยก มาตรฐานการดำรงชีวิต ทำให้มนุษย์เป็นสุขและสามารถสร้างสรรค์สังคมให้เจริญขึ้นตามลำดับ

เจอร์ซิลด์ (Jersile, 1972, pp. 153-158 อ้างอิงใน เขาวพา เดชะคุปต์, 2536, หน้า 45-46) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ว่ามีส่วนช่วยส่งเสริมเด็กในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพให้เด็กรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว โดย ผู้ใหญ่ทำตัวให้เป็นตัวอย่างด้วยการยอมรับและชื่นชมผลงานของเด็ก และส่งเสริมให้เด็กรู้จักสังเกต สิ่งที่แปลกจากธรรมดา ได้ฟังในสิ่งที่ไม่เคยได้ยินได้ฟัง และหัดให้สนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว เพื่อให้ ตระหนักว่าทุกๆ อย่างมีความหมายสำหรับเขา

2. การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจ และความก้าวร้าวลงได้

3. ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือและตาด้วยการเล่นต่อบล็อก วาดรูประบายสี ชี้ก ตัด ปะ
ขย้ากระดาษ เป็นต้น

4. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า และทดลองเพื่อได้ใช้ความคิดริเริ่มและ
จินตนาการสร้างสิ่งใหม่ ๆ

5. สร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการทำกิจกรรมด้วยการสอนให้รู้จักเก็บของให้เป็นที
เรียบร้อยและล้างมือให้สะอาดทุกครั้งเมื่อทำงานเสร็จ

จากความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์
มีความสำคัญต่อตนเองและสังคม ด้านความสำคัญต่อตนเองนั้น ทำให้ลดความเครียดทางอารมณ์
เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความสุข มีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง รับผลที่เกิดขึ้น
การที่บุคคลมีความคิดสร้างสรรค์และสร้างผลงานออกมา จะส่งผลให้ตนเองมีความพอใจ ทำให้
เกิดสุนทรีย์ภาพ และยังเป็นการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน ด้านความสำคัญต่อสังคม
การสร้างสรรค์ผลงาน ประดิษฐ์กรรมต่างๆ ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง มีความเจริญก้าวหน้า
มีความสะดวกสบาย มีความปลอดภัยในชีวิต มีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น ทำให้ประหยัดเวลา แรงงานและ
เศรษฐกิจ ดังนั้น จากความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าว ผู้ศึกษาค้นคว้าเห็นว่าควรมี
การส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์วัย เมื่อเด็กมีความคิดสร้างสรรค์จะส่งผลต่อตัว
เด็กอันเป็นพื้นฐานนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและส่งผลให้สังคมส่วนรวมเจริญก้าวหน้าต่อไป

4. องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

โดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์มักเข้าใจและมุ่งเน้นไปที่ความคิดริเริ่ม
ซึ่งแท้ที่จริงแล้วความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยลักษณะความคิดอื่นๆ ด้วย มิใช่เพียงแต่ความคิด
ริเริ่มเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม ความคิดริเริ่มเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้เกิดการเริ่มต้นขึ้น
แต่ความสำเร็จของการสร้างสรรค์ก็จำต้องอาศัยลักษณะความคิดอื่นๆ ประกอบด้วย

จากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford) ได้อธิบายว่า ความคิด
สร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง หรือเรียกว่า ลักษณะการคิด
อเนกนัย หรือการคิดแบบกระจาย (อารี พันธุ์ณี, 2546, หน้า 35-42) ซึ่งประกอบด้วย

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับความคิดของ
คนอื่นและแตกต่างจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากความคิดจากของเดิมที่มีอยู่
แล้วดัดแปลงให้แปลกแตกต่างไปจากที่เคยเห็น หรือสามารถพลิกแพลงให้เป็นสิ่งที่ไม่เคยคาดคิด
ความคิดริเริ่มอาจเป็นการนำเอาความคิดเก่ามาปรับปรุงผสมผสานจนเกิดเป็นของใหม่

2. ความคิดคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันให้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้วลีหรือประโยคที่ต้องการ

2.4 ความคิดคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้คิดหาประโยชน์ของหนังสือพิมพ์มาให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้

3. ความคิดยืดหยุ่นหรือความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิด โดยแบ่งเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถในการคิดให้ได้หลายประเภทอย่างอิสระ สามารถจัดกลุ่มได้หลายทิศทาง หรือหลายด้าน

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลายๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา ผู้ที่มีความคิดยืดหยุ่นจะดัดแปลงได้ไม่ซ้ำกัน

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอน สามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น ความคิดละเอียดลออจัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่งขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์

เยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban, 1986, p. 141 อ้างอิงใน วีณา ประชากุล, 2547, หน้า 32-33) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว
2. ความคิดยืดหยุ่น
3. ความคิดริเริ่ม
4. ความคิดละเอียดลออ
5. การกระทำที่แสดงถึงการเสี่ยงอันตราย
6. การผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การจัดรวมสิ่งต่างๆ ให้มีความต่อเนื่อง

จากองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์นั้นกิลฟอร์ด แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ส่วนเฮลเลนและเออร์บัน กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ การกระทำที่แสดงถึงการเสี่ยงอันตราย และการผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการศึกษาครั้งนี้นักศึกษาได้ยึดองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด ที่กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์มี 4 องค์ประกอบ คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดความคิดสร้างสรรค์

5. กระบวนการคิดสร้างสรรค์

วอลลาส (Wallas, 1962, p. 36 อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 8) ได้แบ่งกระบวนการคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นเตรียม (Period of Perparation) เป็นขั้นที่พยายามรวบรวมข้อเท็จจริง เรื่องราว และแนวคิดต่างๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน เพื่อหาความกระจ่างของปัญหา ประเมินผลถึงวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา
2. ขั้นเพาะความรู้ (Period of Incubation) ระยะเวลาที่ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนัก เพื่อนำความรู้ที่รวบรวมไว้แต่แรกเข้าประสมกลมกลืนเข้าเป็นร่องรอย และครุ่นคิดอยู่นั้นจิตใต้สำนึก (Unconscious Mind) ก็มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย
3. ขั้นเกิดความคิด (Period of Illumination) เป็นระยะที่เกิดการหยั่งรู้ ตระหนักถึงคำตอบที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหานั้น
4. ขั้นพิสูจน์ (Period of Verification) เป็นการเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้จากการหยั่งรู้ แล้วทดสอบว่าสิ่งนั้นสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ และสรุปเป็นเกณฑ์ลำดับต่อไป

ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1965, pp. 121-124 อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 7) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) ซึ่งแบ่งเป็นขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพบความจริง (Fact Finding) ขั้นเริ่มตั้งแต่เกิดความรู้สึกกังวลใจ มีความสับสนวุ่นวายเกิดขึ้นในจิตใจแต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นอะไร จากจุดนี้ ต้องพยายามตั้งสติ และพิจารณาว่าความยุ่งยากหรือสิ่งที่ทำให้กังวลใจนั้นคืออะไร

ขั้นที่ 2 การค้นพบปัญหา (Problem Finding) เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบจากขั้นที่ 1 แล้วจึงสรุปว่า ความกังวลใจนั้นแสดงว่ามีปัญหาเกิดขึ้น

ขั้นที่ 3 การตั้งสมมติฐาน (Idea Finding) เมื่อรู้ว่ามีปัญหาเกิดขึ้นก็ต้องพยายามคิด และตั้งสมมติฐานขึ้นพร้อมกับรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบสมมติฐานในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 การค้นพบคำตอบ (Solution Finding) เมื่อทำการทดสอบสมมติฐานแล้ว ก็จะได้พบคำตอบ

ขั้นที่ 5 ยอมรับผลจากการค้นพบ (Acceptance Finding) ในขั้นนี้จะเป็นการยอมรับ คำตอบที่ได้จากการพิสูจน์เรียบร้อยแล้วว่าจะแก้ปัญหาให้สำเร็จได้อย่างไร ซึ่งผลจากการค้นพบนี้จะนำไปสู่หนทางที่จะทำให้เกิดแนวคิดหรือสิ่งท้าทายใหม่ๆ ต่อไป เรียกว่า New Challenges

จากกระบวนการคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นการคิด อย่างมีระบบเป็นขั้นตอนตามลำดับเพื่อให้ได้คำตอบ โดยเริ่มจากการพบความจริง ค้นพบปัญหา การตั้งสมมติฐาน การค้นพบคำตอบ ยอมรับผลจากการค้นพบ นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานที่ ใหม่ๆ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงยึดกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นลำดับขั้นตอนดังกล่าว เป็น แนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กได้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยลำดับขั้นตอนในการจัด กิจกรรม เริ่มจากการเล่นิทานให้เด็กฟัง ครูตั้งประเด็นให้เด็กคิด สงสัย อยากรู้คำตอบ และให้เด็ก ทำกิจกรรมตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน เด็กคิดวางแผนในการทำกิจกรรมศิลปะจาก สื่อวัสดุต่างๆ ตามประเด็นการคิดที่ครูกำหนดให้ 2) ขั้นปฏิบัติ เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่คิด วางแผนไว้ที่หาความรู้ตามที่ต้องการ 3) ขั้นทบทวนและสรุปความรู้ที่ได้รับ โดยการเล่าผลงานให้ เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน ซึ่งการฝึกเด็กให้คิดอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการ จะทำให้เด็กสามารถ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ ปัญหาในชีวิตจริงต่อไปได้

6. พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์

พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์แตกต่างไปจากพัฒนาการด้านอื่นๆ จากการวิจัย พบว่า ลักษณะความคิดริเริ่มในวัยเด็กจะมีพัฒนาการสูงกว่าวัยผู้ใหญ่ เด็กมีความคล่องตัว กล้าคิด กล้าเสี่ยง และกล้าแสดงออกมาก ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเจริญสูงสุดในช่วงแรกของชีวิต เมื่อ ตอนอายุ 4 ½ ปี พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์โดยทั่วไปแตกต่างกับพัฒนาการด้านสติปัญญา กล่าวคือ พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะค่อยเจริญงอกงามตามระดับอายุ วุฒิภาวะและ ประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์กลับเจริญสูงสุดในช่วงแรกในตอนที่ เด็ก

แมคมิลแลน (Macmillan, 1924, p. unpagged อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 49-50) ได้แบ่งพัฒนาการทางจินตนาการของเด็กออกเป็น 3 ชั้น คือ

ชั้นแรก เป็นชั้นที่เด็กเล็กๆ มีความรู้สึกเกี่ยวกับความสวยงามอยู่ในช่วงของจินตนาการ หรือความคิดฝันที่จะเป็นทางนำไปสู่ความจริง

ชั้นที่สอง เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจถึงความเป็นจริง เด็กจึงเริ่มมีคำถามถึงสาเหตุและผลด้วยการถามว่า “ทำไม”

ชั้นที่สาม เด็กเริ่มเข้าใจทีละน้อยๆ ในสิ่งที่เขาพบเห็นในโลกแห่งความเป็นจริงและอยู่กับความจริงมากขึ้น

จากพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์จะพัฒนาไปตามลำดับแต่ละขั้นต่อเนื่องกันไป ชั้นแรก เป็นชั้นที่เด็กเล็กๆ อยู่ในช่วงของจินตนาการ คิดฝัน ชั้นที่สอง เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจความเป็นจริง และเริ่มถามถึงสาเหตุและผล ชั้นที่สาม เด็กเริ่มเห็นและอยู่กับความเป็นจริงมากขึ้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในช่วงชั้นแรกของชีวิต เพราะเป็นช่วงวัยที่เด็กมีความคิดสร้างสรรค์เจริญสูงสุด โดยการจัดกิจกรรมเล่นนิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

7. ลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีบุคลิกภาพประจำตนแตกต่างจากเด็กโดยทั่วไป ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

อารี พันธุ์มณี (2546, หน้า 75) กล่าวว่า พฤติกรรมของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์มีดังนี้

1. อยากรู้อยากเห็น มีความกระหายใคร่รู้เป็นนิจ
2. ชอบเสาะแสวงหา สำรวจศึกษา ค้นคว้าและทดลอง
3. ชอบซักถาม และถามคำถามแปลก ๆ
4. ช่างสงสัย เป็นเด็กที่มีความรู้สึกแปลกประหลาดใจในสิ่งที่พบเห็นเสมอ
5. ช่างสังเกต มองเห็นลักษณะที่แปลกผิดปกติ หรือช่องว่างที่ขาดหายไปได้ง่าย

และรวดเร็ว

6. ชอบแสดงออกมากกว่าจะเก็บกด ถ้าสงสัยสิ่งใดก็จะถามหรือพยายามหาคำตอบโดยไม่รีรอ

7. อารมณ์ขัน มองสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุขที่แปลก และสร้างอารมณ์ขันอยู่เสมอ
8. มีสมาธิดีในสิ่งที่ตนสนใจ

9. สนุกสนานกับการใช้ความคิด
10. สนใจสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
11. มีความคิดเป็นของตัวเอง

จากลักษณะของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความอยากรู้อยากเห็น ช่างสงสัย ช่างสังเกต ชอบเสาะแสวงหา สำนวจศึกษา ค้นคว้า และทดลอง ชอบซักถาม และถามคำถามแปลก ๆ ชอบแสดงออก มีอารมณ์ขัน มีสมาธิดี สนุกสนานกับการใช้ความคิด สนใจสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง มีความคิดเป็นของตัวเอง

8. การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมได้ด้วยการสอน ฝึกฝน อบรม การสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้

ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1959 อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 91-92) ได้เสนอหลักในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายประการ โดยเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ดังนี้

1. การส่งเสริมให้เด็กถามและให้ความสนใจต่อคำถามที่แปลกๆ ของเด็กและชายังเน้นว่าพ่อแม่หรือครูไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกแต่เพียงอย่างเดียวเพราะในการแก้ปัญหาแม้เด็กจะใช้วิธีใดหรือสิ่งบางอย่างก็ควรยอมรับ แต่ควรกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ค้นหาเพื่อพิสูจน์การเดาโดยใช้การสังเกตและประสบการณ์ของเด็กเอง
2. ตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลกๆ ของเด็กด้วยใจเป็นกลางเมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องใด แม้จะเป็นความคิดที่ยังไม่เคยได้ยินมาก่อนผู้ใหญ่ก็อย่าเพิ่งตัดสินและลดทอนความคิดนั้น แต่รับฟังไว้ก่อน
3. กระตุ้นหรือรับต่อคำถามที่แปลกๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวา หรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่างๆ ด้วยตนเอง
4. แสดงให้เห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่าและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เช่น จากภาพที่เด็กวาด อาจนำไปเป็นลวดลายถ้วยชาม เป็นภาพปฏิทิน บัตร ส.ค.ส. เป็นต้นซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะสร้างสรรค์ต่อไป
5. กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรให้โอกาสและเตรียมการให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง และยกย่องเด็กที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูอาจจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะลดการอธิบายและบรรยายลงบ้าง แต่เพิ่มการให้นักเรียนมีส่วนร่วมริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น
6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ ค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยไม่ต้องใช้วิธีขู่

ด้วยคะแนน หรือการสอบ เป็นต้น

7. พึงระลึกว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กต้องใช้เวลาพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

8. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเอง และยกย่องชมเชย เมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกและมีคุณค่า

บลอนด์และคลอสไมเออ (Blount; & Klausmier, 1965 อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 92-93) ได้เสนอแนะวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. สนับสนุนและกระตุ้นการแสดงความคิดหลายๆ ด้าน ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์

2. เน้นสถานการณ์ที่ส่งเสริมความสามารถอันจะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ เช่น ความคิดริเริ่ม เป็นต้น ตลอดจนไม่จำกัดการแสดงออกของนักเรียนให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกันตลอด

3. อย่าพยายามหล่อหลอมหรือกำหนดแบบให้เด็กนักเรียนมีความคิดและมีบุคลิกภาพเหมือนกันไปหมด แต่ควรสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตที่แปลกๆ ใหม่ๆ ตลอดจนความคิดและวิธีการที่แปลกๆ ใหม่ๆ ด้วย

4. อย่าเข้มงวดกวดขันหรือยึดมั่นกับจารีตประเพณี ซึ่งยอมรับการกระทำหรือผลงานอยู่เพียง 1 2 หรือ 3 อย่างเท่านั้น สิ่งใดสิ่งอื่นนอกเหนือจากแบบแผนเป็นสิ่งที่ไม่ดีเสียหมด

5. อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลแต่เฉพาะผลงานหรือการกระทำซึ่งมีผู้ทดลองทำ เป็นที่นิยมทำกันแล้ว ผลงานแปลกๆ ใหม่ๆ ก็จะได้มีโอกาสได้รับรางวัลหรือคำชมเชยด้วย

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, หน้า 192) กล่าวว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จในการคิดสร้างสรรค์ เกิดจากการเตรียมความพร้อมของผู้ปกครองและการส่งเสริมของครู ทั้งการทำตนเป็นแบบอย่างและการสร้างบรรยากาศโดย

1. เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกและตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
2. ผู้ใหญ่ต้องไว้ใจและยอมรับการตัดสินใจของเด็ก ให้เด็กดูแลรับผิดชอบสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
3. สนับสนุนให้กำลังใจเด็กทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ไม่ควรเข้าไปทำให้หรือช่วยเหลือทุกอย่าง ควรเสนอแนะและให้กำลังใจเมื่อเด็กทำผิดพลาดหรือไม่ประสบความสำเร็จ
4. ยกย่อง ชมเชยเด็กเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลังเมื่อเด็กพบความสำเร็จ พยายามจัดกิจกรรมที่ง่ายขึ้นเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จ

5. เมื่อเด็กเกิดคำถาม หรือพบข้อสงสัย จะส่งเสริมให้เด็กค้นพบแสวงหาคำตอบด้วยตนเองและแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง พ่อแม่คอยให้กำลังใจ และสนับสนุน

6. สนับสนุนให้เด็กค้นพบและแสวงหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองต้องการและสนใจ เพื่อหาทางเลือกใหม่ๆ ผู้ใหญ่ควรจัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างหลากหลาย เพื่อค้นหาความสามารถพิเศษที่ซ่อนอยู่ในตัวของเด็ก อันจะพัฒนาให้เขาไปสู่ศักยภาพสูงสุดตามความต้องการและความสนใจ

7. ฝึกฝนให้เด็กทำงาน สร้างผลงาน หาประสบการณ์จากการทำงาน เพื่อช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน และสร้างผลงาน

8. กระตุ้นให้เด็กกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง ด้วยวิธีการอย่างหลากหลายและขจัดความเฉื่อยชา เกียจคร้านของเด็ก

จากการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ควรจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กมีอิสระในทางความคิด ส่งเสริมให้เด็กถาม สนใจฟัง กระตือรือร้นต่อคำถามแปลกๆ ของเด็ก กระตุ้นให้เด็กอยากค้นคว้า ทดลอง ได้คิดจินตนาการ ส่งเสริมสนับสนุนการแสดงออกหลายๆ ด้าน การผลิตที่แปลกใหม่ วิธีการใหม่ๆ ไม่เข้มงวดกวดขัน และให้รางวัล คำชมเชยกับผลงานแปลกๆ ใหม่ๆ ของเด็ก นอกจากนี้การเตรียมความพร้อมของผู้ปกครองและการส่งเสริมของครู ทั้งการทำตนเป็นแบบอย่างและการสร้างบรรยากาศจะช่วยส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เต็มตามความสามารถของเขาได้

9. กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมหรือวิธีการที่ส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งสำคัญที่ควรจัดให้เด็กได้ฝึก ซึ่งทอร์เรนซ์ เชื่อว่าทุกคนสามารถได้รับการฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นได้ ในการฝึกต้องใช้วิธีการสอนที่ต่อเนื่องและทำอยู่เป็นประจำ วิธีการฝึกของทอร์เรนซ์ มุ่งไปในด้านการคิดแก้ปัญหาการทำกิจกรรม เช่น การวาดภาพแต่งเรื่องโดยใช้จินตนาการ และการให้คิดริเริ่มตกแต่งสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ภาพ หรือเรื่องที่ยังไม่สมบูรณ์ เป็นต้น เนื่องจากเด็กจะมีแรงจูงใจที่คิดสร้างสรรค์ได้มาก ถ้าอยู่ในสถานการณ์ที่มีข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์

วราภรณ์ รักวิชัย (2533, หน้า 164-168) กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์จะเป็นกิจกรรมด้านศิลปะ คำพูดและการกระทำ ดังนี้

1. กิจกรรมด้านศิลปะ

กิจกรรมทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และชนวนี่กประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา การรู้จักใช้ความคิดของตนเองในการแสดงออกทางความคิดหลายๆ ด้าน เช่น ความสนุก การกระโดดโลดเต้น แสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึก เป็นการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดจะนำไปสู่การคิดอย่างสร้างสรรค์ต่อไป กิจกรรมศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพ การละเล่นสีหรือวาดภาพด้วยนิ้วมือ (Finger Painting) การฉีก ปะ กระดาษ การพับกระดาษ การปั้นดินน้ำมัน ปั้นแป้ง ปั้นดินเหนียว และการประดิษฐ์วัสดุ

1.1 การวาดภาพ

1.1.1 ให้อิสระในการเขียนภาพ ลากเส้นตามความพอใจ เสนอแนะเด็ก

ให้คิดถึง สิ่งที่เราชอบ ที่เราอยากทำ หรือเราอยากคิดอะไรสักอย่าง ให้เวลาเด็กนั่งคิดแล้วลงมือวาด โดยบอก ให้เด็กลงมือกระทำ โดยให้วาดภาพตามใจชอบ วาดภาพตามจินตนาการ วาดภาพจากประสบการณ์ วาดภาพจากสิ่งแวดล้อม หรือวาดภาพจากเสียงเพลง

1.1.2 การวาดภาพต่อเติมจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ หรือวาดภาพต่อเติมจากส่วนที่ไม่สมบูรณ์ ให้ภาพที่ไม่สมบูรณ์แก่เด็ก อาจจะให้รูปเฉพาะปาก หัว ฯลฯ แล้วให้เด็กคิดใช้จินตนาการต่อเติมส่วนต่างๆ นั้นให้เป็นรูปอะไรก็ได้ หรือให้สิ่งเร้ากับเด็กโดยเป็นรูปอะไรก็ได้ เช่น ให้ภาพวงกลม สามเหลี่ยม เส้นตรง แล้วให้เด็กใช้จินตนาการต่อเติมให้เป็นภาพอะไรก็ได้

1.2 การละเล่นสีด้วยมือ

การใช้มือละเล่นสีบนกระดาษ ใช้นิ้วมือลากเป็นรอยเส้นต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามอารมณ์ จินตนาการ จังหวะ การเคลื่อนไหว ภาพที่เกิดขึ้นจะเป็นรอยลากเส้นด้วยส่วนต่างๆ ของมืออาจจะเป็นการสร้างรูปแบบใหม่ๆ ในขณะที่มือละเล่นสีลงไป

1.3 การฉีกกระดาษ ปะกระดาษ และการตัดกระดาษ

เป็นกิจกรรมที่ใช้กระดาษต่างๆ มาฉีก ตัด แล้วนำมาติดลงบนกระดาษให้ เกิดเป็นภาพ โดยให้เด็กหาภาพจากที่ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ กระดาษห่อของขวัญมาฉีก หรือตัด แล้วนำมาติดประกอบเป็นรูปใหม่ขึ้น

1.4 การพับกระดาษ

เป็นกิจกรรมที่พับกระดาษเป็นรูปทรงต่างๆ ตามความนึกคิดจินตนาการและติดลงบนกระดาษ และให้ต่อเติมภาพให้สมบูรณ์

1.5 การปั้น

การปั้นด้วยแป้ง ดินน้ำมัน ดินเหนียว โดยให้เด็กปั้นตามจินตนาการนั้น โดย

การดู สิ่งเกิดสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัว

1.6 การประดิษฐ์เศษวัสดุ

โดยการจัดหาอุปกรณ์จำพวกกล่องขนาดต่างๆ กระดาษห่อของขั้วญ เศษผ้า ฯลฯ ให้เด็กคิดประดิษฐ์อะไรก็ได้ตามใจชอบ ตามจินตนาการ และความต้องการของเด็ก

เดวิส (Davis, 1972, อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 130-132) ได้เสนอแนว การสอนความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. สอนให้เกิดจินตนาการหรือใช้เทคนิคการสอนแบบสร้างสรรค์ การสอนเพื่อให้เด็ก เกิดความคิดสร้างสรรค์ มุ่งกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดแปลกใหม่ และคิดสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น
2. สอนให้เด็กเรียนรู้จากการสร้างสรรค์โดยการกระทำ แนวคิดเกี่ยวกับการสอน ให้เด็กเรียนรู้การสร้างสรรค์ โดยการกระทำนี้สนับสนุนความคิดของดิวอี้ (Dewey) ที่เน้นการเรียนรู้ โดยการลงมือปฏิบัติจริง (Learning by doing)
3. สอนให้เด็กเรียนรู้วิธีการระดมพลังสมอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้บุคคล มีความคิดหลายทิศทาง คิดได้มากในช่วงเวลาที่จำกัด

กุลยา ตันติผลลาชีวะ (2551, หน้า 181--186) กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิด ความคิดสร้างสรรค์จะประกอบด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมความคิดและคำถาม กิจกรรม สร้างสรรค์เป็นการแสดงออกของความคิดในการผลิตสิ่งใหม่ออกมา ซึ่งอาจเป็นการทำใหม่ ดัดแปลงหรือปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้เป็นสิ่งใหม่ก็ได้ ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้น ได้ จากการทำกิจกรรมที่อิสระในการคิด การสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูลจนได้ผลสู่การสร้างสิ่งที่คิด และสร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการนำไปสู่การสร้างสรรค์ต้องอยู่ในบรรยากาศที่อิสระ สำหรับเด็ก ปฐมวัยการพัฒนาให้เกิดการสร้างสรรค์คือ การจัดเป็นรูปแบบกิจกรรมให้เด็กคิดเด็กกระทำ อาจอยู่ ในรูปของกิจกรรมเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ กิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น วาดภาพ ระบายสี ฉีกกระดาษ บั่น และประดิษฐ์เศษวัสดุ

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมแรกที่มีการนำมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด สร้างสรรค์ ด้วยการมอบหมายงานให้เด็กทำงานศิลปะตามแนวคิดของตนเอง การนำศิลปะมาใช้ ทางการศึกษาได้ด้วยจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาเด็กด้านต่างๆ ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา การให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะ ไม่ได้หมายถึงการเตรียมเด็กให้เจริญเติบโตเป็นศิลปินหรือจิตรกร (เลิศ อานันท์, 2535, หน้า 44) นอกจากนี้ศิลปะสร้างสรรค์ยังสร้างการประสานกลไกกับการรับรู้ การใช้มือและตาให้สัมพันธ์กันและมีความองงามทางพุทธิปัญญาด้วย กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

1. งานปั้น
2. งานวาด
3. งานประดิษฐ์

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้งานศิลปะศึกษา โดยจำแนกเป็น 6 กิจกรรม ดังนี้ (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539, หน้า 13-14 อ้างอิงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2551, หน้า 182)

1. การวาดภาพระบายสี
2. การเล่นกับสีน้ำ เช่น เป่าสี หยดสี และทาสี
3. การพิมพ์ภาพ
4. การปั้น
5. การพับ ฉีก ตัด ปะ
6. การประดิษฐ์

จากกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์จะประกอบด้วยกิจกรรมด้านศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมความคิดและคำถาม กิจกรรมด้านศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพ การละเล่นด้วยมือ การฉีก ตัด ปะ กระดาษ การพับกระดาษ การปั้น และการประดิษฐ์เศษวัสดุ โดยมีแนวคิดในการสอนความคิดสร้างสรรค์ คือการสอนให้เด็กคิดจินตนาการ ฝึกสร้างสรรค์ เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง การฝึกกระตือรือร้น ผู้ศึกษาได้จัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยให้เด็กฟังเรื่องราวจากนิทานที่ครูเล่าให้เด็กฟัง และใช้คำถามปลายเปิดให้เด็กคิดจินตนาการตามประเด็นที่กำหนด และคิดวางแผนสร้างงานศิลปะ จากสื่อวัสดุหลากหลายที่เตรียมไว้ ผสมผสานกับการทำกิจกรรมศิลปะพื้นฐาน เช่น การวาดภาพระบายสี การพิมพ์ภาพ การฉีกตัดปะกระดาษ การปั้น และการประดิษฐ์เศษวัสดุ มาต่อเติมเป็นเรื่องราวต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นภาพขึ้นเดียวตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็ก

10. การวัดความคิดสร้างสรรค์

การวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นการวัดที่แตกต่างจากการวัดด้านสติปัญญาโดยทั่วไป นักการศึกษาและนักจิตวิทยา เชื่อว่าในเชิงวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์แตกต่างจากเชาว์ปัญญา และการใช้แบบทดสอบเชาว์ปัญญาวัดความคิดสร้างสรรค์ จึงยังไม่เป็นการวัดความคิดสร้างสรรค์ที่แท้จริง การวัดพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ ได้มีการศึกษาค้นคว้า และค้นพบวิธีการวัด เมื่อครึ่งหลังศตวรรษที่ยี่สิบ และมีการพัฒนามาเป็นลำดับ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

อารี พันธุ์มณี (2546, หน้า 209-212) กล่าวว่า การวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กพอประมวลสรุปได้ ดังนี้

1. การสังเกต หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกเชิงสร้างสรรค์ โดยจะทำการวัดความคิดจินตนาการของเด็กจากพฤติกรรมการเล่นและการทำกิจกรรม โดยสังเกตพฤติกรรมการเลียนแบบ การทดลอง การปรับปรุงและตกแต่งสิ่งต่างๆ การแสดงละคร การใช้คำอธิบายและบรรยายให้เกิดภาพพจน์ชัดเจน ตลอดจนการเล่านิทาน การแต่งเรื่องใหม่ การเล่นและคิดเกมใหม่ๆ ตลอดจนพฤติกรรมที่แสดงความรู้สึกซาบซึ้งต่อความสวยงาม เป็นต้น
2. การวาดภาพ หมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด เป็นการถ่ายทอดความคิดเชิงสร้างสรรค์ออกมาเป็นรูปธรรม และสามารถสื่อความหมายได้ สิ่งเร้าที่กำหนดให้เด็กอาจเป็นวงกลม สีเหลี่ยม แล้วให้เด็กวาดภาพต่อเติมให้เป็นภาพที่สมบูรณ์
3. รอยหยดหมึก หมายถึง การให้เด็กดูรอยหยดหมึกแล้วคิดตอบจากภาพที่เด็กเห็น มักใช้กับเด็กวัยประถมศึกษา เพราะเด็กสามารถอธิบายได้ดี
4. การเขียนเรียงความและงานศิลปะ หมายถึง การให้เด็กเขียนเรียงความจากหัวข้อที่กำหนด และการประเมินจากงานศิลปะของนักเรียน
5. แบบทดสอบ หมายถึง การใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ วัดพฤติกรรมของเด็ก นับว่าเป็นการพัฒนาการของการวัดความคิดสร้างสรรค์ในขั้นต่อมา คือ การใช้แบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งเป็นผลมาจากการวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์มีทั้งที่ใช้ภาษาเป็นสื่อ และที่ใช้ภาพเป็นสื่อ เพื่อเร้าให้เด็กแสดงออกเชิงความคิดสร้างสรรค์และมีการกำหนดเวลาด้วย

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์เป็นแบบทดสอบอย่างหนึ่งในการวัดพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบซึ่งอาจควบคู่กับแบบสำรวจพฤติกรรมหรือแบบสังเกตพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (อนินทิตา โปษะกฤษณะ, 2532; อ้างอิงจาก Jellen; & Urban, 1986) เรียกว่า แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ หรือแบบทดสอบ ทีซีที - ดีพี (TCT-DP: Test for Creative Thinking - Drawing Production)

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP เยลเลนและเออร์บัน (อนินทิตา โปษะกฤษณะ, 2532; อ้างอิงจาก Jellen; & Urban, 1986) ได้ให้คำจำกัดความที่ชัดเจนของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT - DP คือแบบทดสอบปลายเปิดออกมาเป็นผลงานจากความคิดแบบอเนกนัย ซึ่งเป็นกระบวนการคิดที่สำคัญ ส่งผลให้เกิดความยุติธรรมในการตรวจสอบเด็ก

ต่างวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากผลผลิตการวาดภาพ ความพยายามสร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่เปิดกว้างให้ได้วัดผลได้ใกล้เคียงและครอบคลุมกับความหมายที่ถูกต้องของความคิดสร้างสรรค์ของคนมากที่สุด จากการศึกษาวิจัยเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบได้แสดงว่า แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่อื่นๆ ทั้งหมดนั้น อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีแบบทดสอบแบบใดวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ได้ตรง ครอบคลุมหรือใกล้เคียง เนื่องจากเป็นแบบทดสอบด้านความรู้ความจำ เป็นส่วนใหญ่และอีกเหตุผลหนึ่งคือรูปแบบองค์ประกอบของแบบทดสอบ สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ออกมาในวงจำกัดนั้นๆ ตามไปด้วย เช่น การยึดติดอยู่กับวงกลม การยึดติดกับการวาดภาพคน เป็นต้น ดังนั้นแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ TCT - DP มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะขยายเพิ่มเติมเกณฑ์การประเมินให้คะแนน เพื่อให้ครอบคลุมความหมายที่ต้องการทั้งการคิดแบบเอกนัยและการคิดแบบอนนัย โดยเน้นหนักไปด้านกระบวนการคิดแบบอนนัยและมีองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้งหมดเท่าที่สามารถพบได้จากบทความทางการศึกษาด้านความคิดสร้างสรรค์ และการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทั้งหมดที่มีปรากฏอยู่ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดความคิด

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency)
2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
3. ความคิดริเริ่ม (Originality)
4. ความคิดรวบยอด (Elaboration)
5. ความกล้าเสี่ยง (Risk - Taking)
6. การสร้างเรื่องราว (Composition)
7. อารมณ์ขัน (Humor)

ลักษณะของแบบทดสอบ

ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษ และดินสอโดยใช้แบบทดสอบเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่มบุคคล ซึ่งกำหนดรูปแบบดังนี้

1. สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งเร้าที่จัดเตรียมไว้ ในรูปของชิ้นส่วนเล็กๆ มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปมุมฉาก รูปครึ่งวงกลม รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิด รูปจุด รูปรอยเส้นประ รูปเส้นโค้ง ด้วยตัว S ซึ่งประกอบอยู่ในด้านในและด้านนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่
2. การตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่จัดเตรียมไว้ ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้อย่างอิสระตามจินตนาการโดยการวาดภาพขึ้นมาในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้และมีเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพทั้งหมด

การใช้แบบทดสอบ

1. ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT - DP และดินสอซึ่งไม่มียางลบ เพื่อให้ผู้ตอบเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว
2. ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซ้ำๆ และชัดเจนดังนี้ “ภาพที่วางอยู่ข้างหน้าเด็กขณะนี้ เป็นภาพที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วาดเริ่มลงมือวาดแต่ถูกขัดจังหวะเสียก่อน ขอให้เด็กๆ วาดต่อให้สมบูรณ์ จะวาดเป็นภาพอะไรก็ได้ตามที่เด็กต้องการ ไม่มีการวาดภาพใดๆ ที่ถือว่าผิด ภาพทุกภาพเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น เมื่อวาดภาพเสร็จแล้วขอให้นำมาส่งครู”
3. เมื่อผู้ถูกทดสอบเข้าใจแล้วให้ลงมือวาดภาพ และถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทำแบบทดสอบ ผู้ทดสอบอาจจะตอบคำถามได้ เช่น “หนูวาดรูปอะไร” ให้ครูตอบได้ “เด็กอยากวาดรูปอะไร ก็ได้ตามที่อยากจะวาดรูปที่วาดนั้นเป็นสิ่งถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ ไม่มีสิ่งใดผิด” หากผู้ถูกทดสอบยังมีคำถาม เช่น ถามถึงชิ้นส่วนที่ปรากฏอยู่รอบนอก ก็ให้ตอบในทำนองเดิม ห้ามอธิบาย เนื้อหาหรือวิธีการใดๆ เพิ่มเติม นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการพาดพิงถึงเวลาที่ควรใช้ในการวาดภาพ ผู้ทดสอบควรพูดในทำนองที่ว่า เริ่มวาดได้เลย ไม่ต้องกังวลเรื่องเวลา
4. ผู้ทดสอบบอกให้ผู้ถูกทดสอบตั้งชื่อเรื่อง ควรพูดเบาๆ โดยไม่รบกวนผู้ถูกทดสอบ คนอื่นที่ยังทำไม่เสร็จ แล้วเขียนชื่อเรื่องไว้ที่มุมขวาบน เพราะจะใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการแปลผลการวาดภาพ
5. ผู้ทดสอบจดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน 12 นาที โดยจดบันทึก อายุ เพศ ชื่อ ของผู้ถูกทดสอบในช่วงว่างมุมขวาของแบบทดสอบ
6. ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้นผู้ทดสอบจะเก็บข้อสอบทั้งหมด เขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้งไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ

เกณฑ์การประเมินผล

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT - DP นำภาพวาดมาประเมินตามเกณฑ์

11 ข้อ ดังนี้

1. การต่อเติม (Cn)
2. ความสมบูรณ์ (Cm)
3. ภาพสร้างขึ้นใหม่ (Ne)
4. การต่อเนื่องด้วยลายเส้น (Cl)
5. การต่อเนื่องที่ทำให้เกิดเรื่องราว (Cth)
6. การข้ามเส้นกันเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ (Bfd)

7. การข้ามเส้นกันเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้ส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ (Bfi)
8. การแสดงความลึก ไกล - ใกล้ หรือมิติของภาพ (Pe)
9. อารมณ์ขัน (Hu)
10. การคิดแปลกใหม่ ไม่ติดตามแบบแผน (Uc)
11. ความเร็ว (Sp)

โดยมีเกณฑ์ ทั้งหมด 11 เกณฑ์ จัดเป็นกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ความคิดริเริ่ม ข้อ 10 คะแนนเต็ม 12 คะแนน

กลุ่มที่ 2 ความคิดคล่องตัว ข้อ 11 คะแนนเต็ม 6 คะแนน

กลุ่มที่ 3 ความคิดยืดหยุ่น ข้อ 6, 7, 8 และ 9 คะแนนเต็ม 24 คะแนน

กลุ่มที่ 4 ความคิดละเอียดลออ ข้อ 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนนเต็ม 30 คะแนน

คะแนนรวมของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 11 ข้อ คือ 72 คะแนน โดยมีรายละเอียดของคะแนนดังนี้ เกณฑ์ข้อที่ 1 -11 ยกเว้นข้อ 10 คะแนนข้อละ 6 คะแนน ข้อ 10 แบ่งเป็น 4 ข้อย่อย ข้อย่อยละ 3 คะแนน รวม 12 คะแนน

แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .87 ขึ้นไป (Urban. 2004: 392) การวัดพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนากระบวนการคิดซึ่งเกิดจากการผลิตการวาดภาพแบบสำรวจพฤติกรรม หรือแบบสังเกตพฤติกรรม และการประเมินจากงานศิลปะของนักเรียน แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่มีมาตรฐาน แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่เปิดกว้างให้วัดผลได้ใกล้เคียงและครอบคลุมกับความหมายที่ถูกต้องของความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

จากการศึกษาแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP ของเฮลเลนและเออร์บัน สรุปได้ว่า แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP ของเฮลเลนและเออร์บัน เป็นแบบทดสอบปลายเปิด เน้นผลิตผลจากการวาดภาพ ให้เด็กวาดภาพผลงานจากความคิดของตนเองอย่างอิสระตามต้องการ เปิดกว้างวัดผลได้ใกล้เคียงและครอบคลุมความหมายความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ เกณฑ์การประเมินยังครอบคลุมความหมายการคิดทั้ง 4 ด้าน คือคิดริเริ่ม คิดคล่องตัว คิดยืดหยุ่น และคิดละเอียดลออ ซึ่งแบบทดสอบนี้เหมาะกับเด็กปฐมวัยที่ยังเขียนไม่ได้ และการตอบคำถามยังไม่คล่อง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเลือกใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP ของเฮลเลนและเออร์บันเป็นแบบทดสอบสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

นันทพัชร จิรขจรชัย (2551) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม ซึ่งทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นอนุบาล ปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) มหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 15 คน จากเด็กจำนวน 27 คน ด้วยการทดสอบแล้วเลือกเด็กที่มีคะแนนต่ำอันดับสุดท้ายมา 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย แผนการสอนการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิมและแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเยลเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban) แบบแผนการวิจัยใช้แบบแผนการสอบก่อน หลังกลุ่มเดียว ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม มีความคิดสร้างสรรค์ ทั้งภาพรวมและรายด้านหลังจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการวาดภาพ ประกอบเสียงเพลงไทยเดิม ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์ทั้งภาพรวมและรายด้านสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน

ศิริประภาพรธน์ ตุ่มวิจิตร (2552) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมศิลปะการประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง โดยเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4-5 ปี โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 15 คน จากจำนวน 18 คน โดยการทดสอบแล้วเลือกเด็กที่มีคะแนนต่ำอันดับสุดท้ายมา 15 คนเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการประดิษฐ์ดอกไม้แห้งเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที รวม 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย แผนการสอนการจัดกิจกรรมศิลปะการประดิษฐ์ดอกไม้แห้งและแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) ซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 แบบแผนการวิจัยในแบบแผนการสอบก่อน – หลัง กลุ่มเดียว (The one Group Pretest - Posttest Design) ผลการศึกษา พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์

โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 25.29 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คะแนนความคิดละเอียดลออ เฉลี่ยเท่ากับ 11.82 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ คะแนนความคิดยืดหยุ่น เฉลี่ยเท่ากับ 4.78 อยู่ในระดับต่ำ คะแนนความคิดริเริ่มเฉลี่ยเท่ากับ 7.16 อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนความคิดคล่องตัวเฉลี่ยเท่ากับ 1.53 อยู่ในระดับต่ำ คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัด กิจกรรมศิลปะการประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์รวมเฉลี่ยเท่ากับ 40.78 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คะแนนความคิดละเอียดลออ เฉลี่ยเท่ากับ 19.29 อยู่ในระดับสูง คะแนนความคิดยืดหยุ่น เฉลี่ยเท่ากับ 11.53 อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนความคิดริเริ่มเฉลี่ยเท่ากับ 9.09 อยู่ในระดับสูง และคะแนนความคิดคล่องตัว เฉลี่ยเท่ากับ .87 อยู่ในระดับต่ำมากตามลำดับ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการประดิษฐ์ดอกไม้แห้งแล้วมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดละเอียดลออ (ค่าเฉลี่ย 7.47) สูงขึ้นจากระดับต่ำเป็นระดับสูง ด้านความคิดยืดหยุ่น (ค่าเฉลี่ย 6.67) สูงขึ้นจากระดับต่ำเป็นระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ด้านความคิดริเริ่ม (ค่าเฉลี่ย 1.93) สูงขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับสูง และด้านความคิดคล่องตัว (ค่าเฉลี่ย .67) ลดลงจากระดับต่ำเป็นระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$

วรเกียรติ ทองไทย (2553) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนอนุบาลตาก อำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งได้จากวิธีสุ่มอย่างง่าย โดยสุ่มนักเรียนมา 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ หนังสือภาพ แผนการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพของเยลเลนและเออร์บัน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากภาพอยู่ในระดับต่ำ แต่หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากภาพอยู่ในระดับปานกลาง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพมีความคิดสร้างสรรค์หลังได้รับกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัฐมาภรณ์ เดชะโกศยะ (2553) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ ทำกิจกรรมการสร้างภาพบนกระดานตะปู การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมการสร้างภาพบนกระดานตะปู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5-6 ขวบ กำลังศึกษาอยู่ในชั้นเด็กเล็ก ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จำนวน 15 คน จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมการสร้างภาพบนกระดาน ตะปู โดยใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การสร้างภาพบนกระดานตะปู และแบบ ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบ The One – group Pretest – Posttest Design ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากการทำกิจกรรมการสร้างภาพบนกระดานตะปูสูงกว่า ก่อนการทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

พัชรี คุ่มชาติ (2553) ได้ศึกษา เรื่อง การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทาน ประกอบการปั้น การวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและ หลังการฟังนิทานประกอบการปั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเชียงรากน้อย สังกัดเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัด กิจกรรม ฟังนิทานประกอบการปั้นเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 30-40 นาที รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แผนการจัดกิจกรรมฟังนิทานประกอบการปั้น และแบบ ทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผล แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยแบบ One – Group Pretest – Posttest Design ผลการวิจัยพบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการฟังนิทานประกอบการปั้นสูงกว่าก่อนฟังนิทานประกอบการปั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรารัตน์ ฐุมลา (2553) ได้ศึกษา เรื่อง ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็ก ปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถใน การคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง ที่มีอายุ 4-5 ปี ที่ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 29 คน ของโรงเรียนสาธิตลอออุทิศ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยเลือกแบบเจาะจง เพื่อนำมาเป็นกลุ่มทดลองในการดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ใช้ ระยะเวลาจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่า กับ 0.73 แบบแผนการวิจัยเป็น The One – Group Pretest – Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t – test สำหรับ Dependent Samples ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเหมาะสมมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พจนีย์ เชื้อบัณฑิต (2554) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนอนุบาลโชคชัย เขตลาดพร้าว จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ซึ่งได้จากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DP (Test for Creative Thinking-Drawing Production. 1986) ของเอลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban. 1986) แบบแผนการวิจัยเป็นการการวิจัยเชิงทดลอง แบบ One – Group Pretest – Posttest Design ผลการวิจัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชลธิชา ชิวปรีชา (2554) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนบ้านดอนสง่า สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 เขต 1 จำนวน 21 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยใบตองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากใบตอง และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DP (Test for Creative Thinking-Drawing Production. 1986) ของเอลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban, 1986) ผลการศึกษา พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะจากใบตองสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

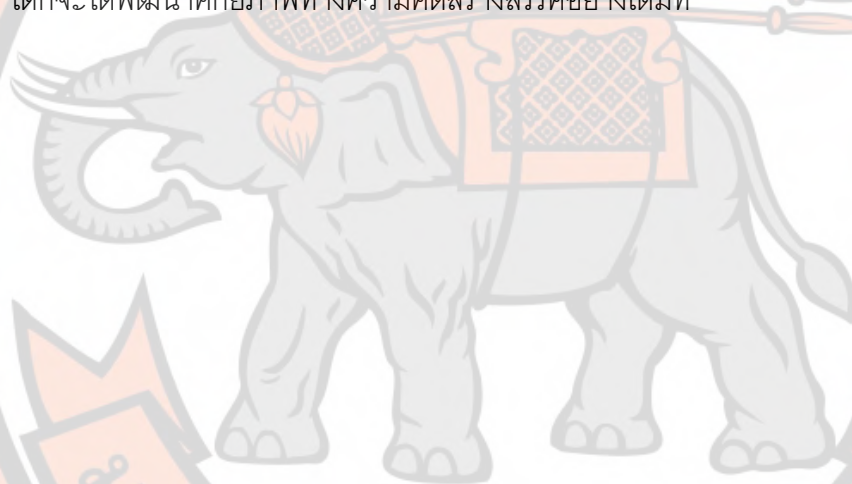
จิรวรรณ นนทะชัย (2555) ได้ศึกษา เรื่อง ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นิทานประกอบการวาดภาพ จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่เป็นผลมาจากการจัดประสบการณ์เล่นิทานประกอบการวาดภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์เล่นิทานประกอบการวาดภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนอายุระหว่าง 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนปัญญาทรัพย์ เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงมาหนึ่งห้อง จากนั้นใช้คะแนนจากแบบวัดความสามารถทางด้านการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วเลือกเด็กที่มีคะแนนต่ำสุด 15 คนสุดท้าย กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นิทานประกอบการวาดภาพเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดประสบการณ์เล่นิทานประกอบการวาดภาพ และแบบวัดความสามารถทางด้านการพูด ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แผนการวิจัยแบบ The One – Group Pretest – Posttest Design ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองระดับความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นิทานประกอบการวาดภาพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ทั้งสามด้าน ได้แก่ การพูดคำศัพท์ การพูดประโยค และการพูดเรื่องราว ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์เล่นิทานประกอบการวาดภาพ มีค่าสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดประสบการณ์เล่นิทานประกอบการวาดภาพ สามารถส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางด้านการพูดสูงขึ้น

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ครอลล์ (Krall, 1982, 5258-A) ได้ศึกษาเครื่องมือการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้วิชาศิลปะของครูในโรงเรียนคริสต์ศาสนาในการจัดประสบการณ์ภาคปฏิบัติ พบว่า ครูสามารถช่วยเด็กให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น โดยใช้การสื่อทางศิลปะและความคิดสร้างสรรค์

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การเล่นิทานและกิจกรรมทางศิลปะเป็นสิ่งที่เด็กชื่นชอบซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ จึงมีการศึกษาการนำกิจกรรมศิลปะมาเป็นสื่อเพื่อใช้ในการส่งเสริมลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ ให้กับเด็ก เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น จึงควรนำกิจกรรมศิลปะมาใช้ในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัย ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางจิตและทางความคิด ที่จะส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพของคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่ง

ที่สามารถพัฒนาขึ้นได้โดยการจัดกิจกรรมและบรรยากาศ ที่ส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสใช้ความคิดและจินตนาการที่อิสระ ปราศจากการบังคับและการประเมินผล การจัดกิจกรรมให้เด็กนั้นควรคำนึงถึงธรรมชาติและความต้องการของเด็กเป็นพื้นฐาน เพื่อที่เด็กจะได้พัฒนาศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการใช้กิจกรรมและนวัตกรรมในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงมีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพราะกิจกรรมการเล่านิทานประกอบงานศิลปะจะสร้างโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ทั้งการคิดและการกระทำโดยคำนึงถึงธรรมชาติ และความต้องการของเด็ก เป็นพื้นฐานที่เด็กจะได้พัฒนาศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่

มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการศึกษาตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลในการสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุณี บุญพิทักษ์ อาจารย์ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

1.2 อาจารย์อรรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

1.3 นางสุดธิดา จันทร์ทอง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานจัดการศึกษาปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

1.4 นางจินตนา เชื้อผู้ดี ครูชำนาญการพิเศษสาขาวิชาปฐมวัย โรงเรียนอนุบาล

คลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

1.5 นางกฤษณา สังข์วะระปริษา ครูชำนาญการพิเศษสาขาวิชาปฐมวัย
โรงเรียนชุมชนบ้านสลกบาตร จังหวัดกำแพงเพชร

2. นักเรียนในระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556
โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
จำนวน 3 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีพัฒนาการดี ปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน เพื่อตรวจสอบ
ความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา และความเหมาะสมของเวลา

3. นักเรียนในระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556
โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ
ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
2. แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย
การเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ
ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
ในชั้นตอนนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการดังนี้

1.1 วิเคราะห์ปัญหาที่พบจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2
เพื่อหาแนวทาง/วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และตัวอย่างแผนการจัด
ประสบการณ์ระดับปฐมวัย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา
ระดับปฐมวัย สาระการเรียนรู้รายปี / รายชั้น หน่วยการจัดประสบการณ์ จัดทำกำหนดการจัด
ประสบการณ์ วิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญให้เข้ากับ
มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความคิดสร้างสรรค์ คัดเลือกหน่วยการเรียนรู้ที่จะใช้ใน
การศึกษาค้นคว้า โดยหลักการพิจารณา คือ ครอบคลุมทั้ง 4 สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร

การศึกษาปฐมวัย และเป็นหน่วยที่น่าสนใจ โดยได้หน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 4 หน่วย คือ หน่วย บ้านแสนสุข หน่วย ผลไม้แสนอร่อย หน่วย ผักสดสะอาด หน่วย สัตว์น่ารัก ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้กับสาระที่ควรเรียนรู้เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
	สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ
1. หน่วย บ้านแสนสุข	1.1 บ้านแบบต่างๆ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดริเริ่มผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
	1.2 สมาชิกในครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดละเอียดลออผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
	1.3 สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดยืดหยุ่นผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
	สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ
1.4 ของเล่นในบ้าน		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดคล้องตัวผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
1.5 หน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
2. หน่วยผลไม้แสนอร่อย		
2.1 ชื่อของผลไม้		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดละเอียดลออผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
2.2 สีและรูปร่างของผลไม้		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดคล้องตัวผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
	สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ
	2.3 รสของผลไม้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดริเริ่มผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
	2.4 ประโยชน์ของผลไม้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดยืดหยุ่นผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
	2.5 การถนอมอาหารผลไม้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
3. หน่วยฝึกสดสะอาด		
	3.1 ชื่อผักชนิดต่างๆ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดละเอียดลออผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
	สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ
3.2 ผักที่ใช้ใบเป็นอาหาร		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดริเริ่มผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
3.3 ผักที่ใช้หัวเป็นอาหาร		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดยืดหยุ่นผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
3.4 ผักที่ใช้ต้นเป็นอาหาร		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดคล่องตัวผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
3.5 ประโยชน์ของผัก		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
	สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ
4. หน่วยสัตว์น่ารัก		
4.1 ชื่อ และรูปร่างลักษณะของสัตว์เลี้ยง		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดละเอียดลออผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
4.2 ชื่อและรูปร่างลักษณะของสัตว์ป่า		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดริเริ่มผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
4.3 อาหาร และที่อยู่อาศัยของสัตว์		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดยืดหยุ่นผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน
4.4 ประโยชน์และโทษของสัตว์		<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสดงความคิดคล่องตัวผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	
	สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ
	4.5 การดูแลรักษาและอนุรักษ์สัตว์	1. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อวัสดุต่างๆ 2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ 3. การสนทนาได้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน

1.3 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

1.4 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน ของ เกริก ยุ้นพันธ์ (2543) สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542) และสัณห์พัฒน์ อรุณธำวี (2542)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน ผู้ศึกษาค้นคว้าได้คัดเลือกนิทานที่จะใช้ในการศึกษา จำนวน 4 เรื่อง ดังนี้ นิทานเรื่อง หมาป่ากับลูกหมูสามตัว สอนหน่วย บ้านแสนสุข นิทานเรื่อง ราชาแดงโม สอนหน่วย ผลไม้แสนอร่อย นิทานเรื่อง บรอกโคลีผมพู สอนหน่วย ผักสดสะอาด และนิทานเรื่อง เพื่อนรักในป่าใหญ่ สอนหน่วย สัตว์น่ารัก นิทานที่เลือกใช้ประกอบกิจกรรมการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ข้างต้น ผู้ศึกษาได้คัดเลือกโดยหลักการพิจารณา คือ เนื้อเรื่องสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก เด็กอายุ 4-6 ปี ชอบนิทานที่มีสัตว์พูดได้ มีการใช้ภาษาง่ายๆ การผูกเรื่องที่น่าสนใจ มีความสนุกสนานชวนติดตาม ส่งเสริมให้เด็กคิดจินตนาการและคิดสร้างสรรค์ และภาพมีสีสันสวยงาม รูปเล่มแข็งแรง

1.5 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ ของ ศิริประภาพรพรณ์ ตุ่มวิจิตร (2552) วรเกียรติ ทองไทย (2553) บัณฑิตภรณ์ เดชะโกศยะ (2553) พัชรี คุ่มชาติ (2553) พจนีย์ เชื้อบัณฑิต (2554) กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) สัตยา สายเชื้อ (2541) สิริพรรณ ตันติรัตนไพศาล (2545) จากการที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปะ ผู้ศึกษาได้นำทฤษฎี หลักการ จากเอกสารมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 และได้นำกิจกรรมศิลปะ ได้แก่ กิจกรรมการวาดภาพพระบายสี กิจกรรมการฉีก ตัด ปะ กระดาษ กิจกรรมการพิมพ์ภาพ กิจกรรมการปั้น และกิจกรรมการประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมพื้นฐาน

ในการสร้างงานศิลปะตามความคิดของตนเองในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้าน

1.6 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเล่านิทานและงานศิลปะ โดยนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะมาใช้ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

นำหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยมาวิเคราะห์สาระที่ควรเรียนรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ โดยคัดเลือกนิทานที่มีเนื้อเรื่องสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก เป็นนิทานที่มีสัตว์พูดได้ ใช้ภาษาง่ายๆ การผูกเรื่องที่น่าสนใจ มีความสนุกสนานชวนติดตาม ส่งเสริมให้เด็กคิดจินตนาการ และคิดสร้างสรรค์ และภาพมีสีสันสวยงาม ได้นิทานจำนวน 4 เรื่อง ดังนี้ นิทานเรื่อง หมาป่ากับลูกหมูสามตัว สอนหน่วย บ้านแสนสุข นิทานเรื่อง ราชาแดงโม สอนหน่วย ผลไม้แสนอร่อย นิทานเรื่อง บรอกโคลีดีมฟู สอนหน่วย ผักสดสะอาด และนิทานเรื่อง เพื่อนรักในป่าใหญ่ สอนหน่วย สัตว์น่ารัก จากนั้นได้นำกิจกรรมศิลปะ ได้แก่ กิจกรรมการวาดภาพระบายสี กิจกรรมการฉีก ตัด ปะ กระดาษ กิจกรรมการพิมพ์ภาพ กิจกรรมการปั้น และกิจกรรมการประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการสร้างงานศิลปะตามความคิดของตนเองในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้าน คือ ด้านการคิดริเริ่ม ด้านการคิดคล่องตัว ด้านการคิดยืดหยุ่น และด้านการคิดละเอียดลออ ได้กิจกรรมทั้งหมด 20 กิจกรรม ดังรายละเอียดจากตาราง 3

ตาราง 3 แสดงกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ที่	หน่วยการเรียนรู้	ชื่อกิจกรรม	ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้าน
1.	หน่วย บ้านแสนสุข นิทานเรื่อง หมาป่ากับลูกหมูสามตัว	1. สร้างบ้านแปลกประหลาด 2. แต่งตัวหุ่นหรรษา 3. รูปทรงสร้างภาพ 4. ของเล่นของฉัน 5. บ้านแสนสุข	ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ ความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องตัว ความคิด 4 องค์ประกอบ

ตาราง 3 (ต่อ)

ที่	หน่วยการเรียนรู้	ชื่อกิจกรรม	ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้าน
2.	หน่วย ผลไม้แสนอร่อย นิทานเรื่อง ราชาแตงโม	1. ที่คาดศีรษะรูปผลไม้ 2. โมบายผลไม้แสนรัก 3. ผลไม้ประหลาด 4. ผลไม้สร้างภาพ 5. ผลไม้บ้านฉัน	ความคิดละเอียดลออ ความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิด 4 องค์ประกอบ
3.	หน่วย ผักสดสะอาด นิทานเรื่อง บรอกโคลีผมพู	1. หน้ากากผักแฟนซี 2. ยอดผักนักร้อง 3. สร้างภาพจากผัก 4. ที่หุ้มดินสอแสนสวย 5. สวนผักรำเริง	ความคิดละเอียดลออ ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องตัว ความคิด 4 องค์ประกอบ
4.	หน่วย สัตว์น่ารัก นิทานเรื่อง เพื่อนรักในป่าใหญ่	1. ที่คาดศีรษะสัตว์น่ารัก 2. ตุ๊กตาสัตว์ประหลาดพูดได้ 3. นิ้วมือสร้างภาพ 4. สัตว์แสนรัก 5. เพื่อนรักในป่าใหญ่	ความคิดละเอียดลออ ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องตัว ความคิด 4 องค์ประกอบ

1.7 ดำเนินการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยนำกิจกรรมการเล่านิทานมาเล่าให้เด็กฟังให้เด็กเกิดการคิดจินตนาการ และเชื่อมโยงจินตนาการเรื่องราวจากนิทานไปสู่งานศิลปะ โดยครูกระตุ้นให้เด็กคิด สงสัย อยากเรียนรู้ ด้วยการใช้คำถามปลายเปิด ครูตั้งประเด็นการคิดให้เด็กคิดวางแผนการทำกิจกรรมศิลปะจากสื่อวัสดุหลากหลาย ให้เด็กได้สัมผัส สังเกต และเด็กคิดสร้างงานศิลปะจากวัสดุที่เตรียมไว้ ด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้แก่ การวาดภาพระบายสี การฉีก ตัด ปะ กระดาษ การพิมพ์ภาพ การปั้นดินน้ำมัน การประดิษฐ์ โดยปฏิบัติในช่วงของกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติ และขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวน รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 ขั้นตอนกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรม
<p>ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (ประมาณ 10 นาที)</p>	<p>1. ครูเล่านิทานสอดคล้องกับเรื่องที่เรียนในหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียนในสัปดาห์นี้ให้กับเด็กทั้งชั้นฟัง แล้วให้เด็กคิดสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะ</p> <p>2. เด็กและครูสร้างข้อตกลงเบื้องต้นร่วมกันในการทำกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามจุดมุ่งหมาย</p>
<p>ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ประมาณ 50 นาที)</p>	<p>ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน (ประมาณ 10 นาที)</p> <p>1.1 ให้เด็กสำรวจวัสดุอุปกรณ์ที่ครูเตรียมไว้</p> <p>1.2 ครูกำหนดหัวเรื่องที่ต้องการให้เด็กคิด โดยใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เกิดความสงสัย อยากรู้ ต้องการทำกิจกรรมจากสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่</p> <p>1.3 เด็กแต่ละคนวางแผนการทำกิจกรรมที่ต้องการจะทำจากสื่อวัสดุที่ครูเตรียมไว้ ตามหัวเรื่องที่ครูกำหนด ให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการให้เด็กคิดสร้างสรรค์</p> <p>1.4 ครูสนับสนุนช่วยเหลือการวางแผนของเด็ก เสร็จแล้วครูบันทึกการวางแผนของเด็ก</p> <p>ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติ (ประมาณ 30 นาที)</p> <p>2.1 เด็กแต่ละคนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ด้วยการทำกิจกรรมที่ต้องการได้แก่ การวาดภาพระบายสี การฉีกตัดปะ การพิมพ์ภาพ การปั้นดินน้ำมัน และการประดิษฐ์ ตามความสนใจ เพื่อหาคำตอบหรือความรู้ในเรื่องที่วางแผนไว้</p> <p>2.2 เด็กนำผลงานที่ทำเสร็จแล้วส่งครูเพื่อบันทึกการตั้งชื่อและอธิบายเกี่ยวกับผลงาน</p> <p>ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวนและสรุป (ประมาณ 10 นาที)</p> <p>3.1 เด็กแต่ละคนออกมาเล่าขั้นตอนการทำงาน ตั้งชื่อผลงาน และอธิบายผลงานให้เพื่อนฟัง</p>

ตาราง 4 (ต่อ)

ขั้นตอนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรม
	<p>3.2 ครูเป็นผู้นำในการซักถามผลงาน กระบวนการทำงานของเด็ก และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของเด็ก ให้เพื่อนซักถามข้อสงสัยและสิ่งที่สนใจ</p>
<p>1.8 ดำเนินการสร้างแผนกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน ประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 20 แผน แต่ละแผน ใช้เวลา 60 นาที โดยจัดกิจกรรมในช่วงเวลาของกิจกรรมสร้างสรรค์ ในแต่ละแผนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้มีองค์ประกอบ ดังนี้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) ชื่อกิจกรรม 2) สาระสำคัญ 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) สาระการเรียนรู้ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อการเรียนการสอน/แหล่งเรียนรู้ สื่อที่ใช้ในการทำกิจกรรมควรมี ความหลากหลาย ราคาถูก หาได้ง่ายในท้องถิ่น รวมทั้งคำนึงถึงการนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานได้ ตามคุณลักษณะของกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้คิดสร้างสรรค์จินตนาการด้วยตนเอง 7) การวัดและประเมินผล โดยการสังเกตการทำกิจกรรมของเด็ก ผลงานของเด็ก สังเกตพฤติกรรมจากคำพูดและการเล่าผลงาน
<p>1.9 นำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ แก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข</p>	
<p>1.10 นำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงแล้ว พร้อมแบบประเมินความเหมาะสม ในกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละขั้นการสอน เนื้อหาและความสอดคล้องของ องค์ประกอบต่างๆ ในกิจกรรมการจัดประสบการณ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบ ความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X})</p>	

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเหมาะสม พบว่ากิจกรรมที่สร้างโดยรวม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.85 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.22

1.11 นำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยมาปรับปรุงในส่วนที่ยังบกพร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับในส่วนขององค์ประกอบต่างๆ ให้มีความสอดคล้องกันมากขึ้น โดยปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ประสบการณ์สำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น ปรับเปลี่ยนกิจกรรมประดิษฐ์หน้ากากหมีใหญ่ใจดี เป็นกิจกรรมที่คาดศีรษะสัตว์น่ารัก เพื่อให้เด็กได้คิดเลือกรูปแบบเอง

1.12 นำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่สร้างขึ้นไปหาดัชนีประสิทธิผล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.12.1 ทดลองใช้กับเด็กนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลพัฒนาการดี ปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา และเวลา โดยผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมอย่างใกล้ชิดเพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข

1.12.2 นำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะจากสูตร การหาค่าดัชนีประสิทธิผล E.I โดยกิจกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6766

1.12.3 นำมาปรับปรุง แก้ไข และจัดพิมพ์กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ในขั้นนี้มีขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินความเหมาะสม

2.2 กำหนดจุดประสงค์ในการประเมิน

2.3 กำหนดกรอบเนื้อหาและหัวข้อที่ต้องการประเมินดังนี้

2.3.1 กิจกรรมการเรียนรู้

2.3.2 สาระสำคัญ

2.3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้

2.3.4 สาระการเรียนรู้

2.3.5 การจัดกิจกรรม

2.3.6 สื่อการเรียนการสอน/แหล่งเรียนรู้

2.3.7 การวัดและประเมินผล

2.4 สร้างแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิดในส่วนท้ายของแบบประเมิน เพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 103)

5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

2.5 นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความชัดเจนทางภาษา และความถูกต้องตามเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.6 พิมพ์แบบประเมินความเหมาะสมฉบับสมบูรณ์ จากนั้นนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ช่วงดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1.1 ติดต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินกิจกรรมและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1.2 ดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย

1.3 นำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้น พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัยมาให้ผู้เชี่ยวชาญ

1.4 รับกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย และแบบประเมินกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย คัดมาจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และพิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือ พร้อมปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.1 ติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในการหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรม

2.2 ดำเนินการขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อนำไปยื่นต่อผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน

2.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กำแพงเพชร เขต 2 เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP ของเขตและเออร์บัน ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม

2.4 นำผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP ของเขตและเออร์บัน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมมาคำนวณเพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมจากสูตรการหาดัชนีประสิทธิผล E.I.

2.5 จัดพิมพ์กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมการจัดประสบการณ์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1.1 นำผลการให้คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดค่าเฉลี่ยไว้ 5 ระดับ ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวของ บุญชม ศรีสะอาด (2545, หน้า 103)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.5 – 5.00 หมายถึง กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

1.2 กำหนดเกณฑ์การพิจารณาระดับความเหมาะสมของกิจกรรมการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
ปฐมวัย โดยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ต้องมีค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ไม่เกิน 1.00

2. หาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาค้นคว้าได้วิเคราะห์ข้อมูล
ด้วยสูตรการหาดัชนีประสิทธิผล E.I.

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง
กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ โดยมีสาระสำคัญที่
เกี่ยวข้อง ดังนี้

แหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้น
อนุบาลปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้น
อนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน 24 คน ซึ่งได้มาโดย
การเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP (Test of Creative
Thinking - Drawing Production) ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen & Urban)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แบบทดสอบจาก
เอกสารและงานวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษาลักษณะของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน
(Jellen & Urban) ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอในการทดสอบเป็นรายบุคคล ซึ่ง

กำหนดรูปแบบดังนี้ คือ

1.1.1 ถ้าสิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งที่เราที่จัดเตรียมไว้ในรูปของชิ้นส่วนเล็กๆ มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปมุมฉาก รูปครึ่งวงกลม รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิด รูปจุด รูปรอยเส้นประ รูปเส้นโค้งด้วยตัว S ซึ่งประกอบอยู่ด้านในและด้านนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ และถ้าการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้อย่างอิสระตามจินตนาการ โดยการวาดภาพขึ้นมาในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้ และมีเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพทั้งหมด

1.2 ศึกษาการใช้แบบทดสอบ

1.2.1 ผู้ถูกทดสอบจะได้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen & Urban) และดินสอไม่มียางลบ เพื่อไม่ให้ผู้ตอบเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว

1.2.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซ้ำๆ และชัดเจน เมื่อผู้ถูกทดสอบเข้าใจแล้วให้ลงมือวาดภาพ และถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทำแบบทดสอบ ผู้ทดสอบอาจจะตอบคำถามได้ เช่น “หนูจะวาดรูปอะไร” ให้ครูตอบได้ว่า “เด็กๆ อยากรู้อะไรก็ได้ที่อยากวาด รูปที่วาดเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ไม่มีสิ่งผิด”

1.2.3 ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้นผู้ทดสอบจะเก็บข้อสอบทั้งหมด เขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่อง หรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้งที่มุมขวาของแบบทดสอบ ผู้ทดสอบจดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน 12 นาทีไว้มุมขวาของแบบทดสอบ

1.3 ศึกษาเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

ด้านหลังของแบบทดสอบมีข้อเล็กๆ อยู่ 11 ข้อ แต่ละข้อมีรหัสสำหรับให้คะแนน วิธีการให้คะแนนเพียงแต่พับส่วนล่างของแบบทดสอบขึ้นมา ก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์คือ 72 คะแนน โดยมีรายละเอียดของคะแนนดังนี้ เกณฑ์ข้อที่ 1-11 ยกเว้นข้อ 10 คะแนนข้อละ 6 คะแนน ข้อ 10 แบ่งเป็น 4 ข้อย่อย ข้อย่อยละ 3 คะแนน รวม 12 คะแนน จัดแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ความคิดริเริ่ม กลุ่มที่ 2 ความคิดคล่องตัว กลุ่มที่ 3 ความคิดยืดหยุ่น และกลุ่มที่ 4 ความคิดละเอียดลออ

1.4 หากความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างผู้ศึกษาและผู้เชี่ยวชาญโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยผู้ศึกษา ศึกษาวิธีการตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์กับผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน คือ

1.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุณี บุญพิทักษ์ อาจารย์ภาควิชาการศึกษา
ปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

1.4.2 อาจารย์อรรณณ สุ่มประดิษฐ์ อาจารย์ประจำโปรแกรมศึกษาศาสตร์
ปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

หลังจากนั้นได้ทดสอบแบบวัดความคิดสร้างสรรค์กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่
2/1 จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) เพื่อหาความชำนาญในการใช้แบบทดสอบ
นำผลการทดสอบความคิด สร้างสรรค์มาหาความเชื่อมั่นในการตรวจระหว่างผู้ศึกษากับผู้เชี่ยวชาญ
โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ค่าความเชื่อมั่นในการตรวจระหว่างผู้ศึกษากับผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร. สุณี บุญพิทักษ์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.982 ส่วนผู้ศึกษากับอาจารย์อรรณณ
สุ่มประดิษฐ์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.984 และระหว่างผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุณี บุญพิทักษ์ กับ
อาจารย์อรรณณ สุ่มประดิษฐ์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.991

1.5 นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลลัน และเออร์บัน (Jellen and Urban)
ไปทดลองใช้กับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้า

แบบแผนการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะใช้การดำเนินการวิจัยตามแบบแผนการวิจัยแบบ
One – Group Pretest – Posttest Design (ลัวัน สายยศและอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 249)
ตามตาราง 5

ตาราง 5 แสดงแบบแผนการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ก่อนเรียน	ทดลอง	หลังเรียน
T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

T₁ หมายถึง การสอบก่อนได้รับกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

X หมายถึง การสอนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

T₂ หมายถึง การสอบหลังได้รับกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การดำเนินการทดลอง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาวางแผนดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน เพื่อขออนุญาตทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า
2. ผู้ศึกษาค้นคว้าขอหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กในสัปดาห์แรก และอธิบาย ชี้แจงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เด็กเข้าใจ
4. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 1 ห้องเรียน 24 คน ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DP ของเอลเลนและเออร์บัน แล้วตรวจแบบทดสอบเป็นคะแนนก่อนเรียน
5. สอนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 1 ห้องเรียน 24 คน ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น โดยจัดกิจกรรมในช่วงของกิจกรรมสร้างสรรค์ ใช้เวลาในการสอนทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 20 ครั้ง ดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงรายละเอียดและระยะเวลาการใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

สัปดาห์ที่	เรื่อง/กิจกรรม	วัน เดือน ปี	เวลา
ทดสอบก่อนเรียน			
1. หน่วย บ้านแสนสุข	1. สร้างบ้านแปลกประหลาด	6 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
นิทาน หมาป่ากับลูกหมู	2. หุ่นหรรษา	7 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
สามตัว	3. รูปทรงสร้างภาพ	8 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	4. ของเล่นของฉัน	9 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	5. บ้านแสนสุข	10 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.

ตาราง 6 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	เรื่อง/กิจกรรม	วัน เดือน ปี	เวลา
2. หน่วย ผลไม้แสนอร่อย นิทาน ราชาแดงโม	6. ที่คาดศีรษะรูปผลไม้	13 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	7. โมบายผลไม้แสนรัก	14 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	8. ผลไม้ประหลาด	15 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	9. ผลไม้สร้างภาพ	16 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	10. ผลไม้บ้านฉัน	17 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
3. หน่วย ผักสดสะอาด นิทาน บรอกโคลีผมพู	11. หน้ากากผักแฟนซี	20 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	12. ยอดผักนักร้อง	21 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	13. สร้างภาพจากผัก	22 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	14. ที่หุ้มดินสอแสนสวย	23 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	15. สวนผักไร่ใจ	24 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
4. หน่วย สัตว์น่ารัก นิทาน เพื่อนรักในป่าใหญ่	16. ที่คาดศีรษะสัตว์น่ารัก	27 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	17. ตุ๊กตาสัตว์ประหลาดพูดได้	28 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	18. นิ้วมือสร้างภาพ	29 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	19. สัตว์แสนรัก	30 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.
	20. สวนสัตว์บ้านฉัน	31 ม.ค. 2557	9.30-10.30 น.

6. เมื่อเสร็จสิ้นการสอนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะแล้ว จึงทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 24 คน ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP ของเฮลเลนและเออร์บัน ฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน แล้วตรวจแบบทดสอบเป็นคะแนนหลังเรียน

7. นำคะแนนจากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อสรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นการใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการเปรียบเทียบ

ความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ โดยใช้สถิติ t – test แบบ dependent ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538, หน้า 104)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

1.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. หาค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ คำนวณจากสูตร E.I

3. หาค่าความเชื่อมั่นในการตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

4. สถิติในการทดสอบสมมติฐาน

การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้สถิติ t – test แบบ dependent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 104)

ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมการคำนวณของ ดร.ปกรณ กระจันบาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ดำเนินการศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้ศึกษาค้นคว้านำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

1. ผลการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
3. ผลการหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

1. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้พัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ได้ผลดังนี้

1. ผลการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน ประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้พัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ได้ผลดังนี้

ผลการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในครั้งนี้ ทำให้ได้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจำนวน 20 กิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นในแต่ละกิจกรรม มีกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยการเล่านิทานที่สอดคล้องกับเรื่องที่เรียนให้เด็กฟัง ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดจินตนาการจากเรื่องราวในนิทาน ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน เด็กสำรวจวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ เด็กแต่ละคนคิดวางแผนการทำกิจกรรมที่ต้องการจะทำจากสื่อวัสดุหลากหลายตามหัวเรื่องที่กำหนด เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการให้เด็กคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติ เด็กแต่ละคนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ด้วยการทำกิจกรรมศิลปะที่ต้องการ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การฉีกตัดปะ การพิมพ์ภาพ การปั้นดินน้ำมัน และการประดิษฐ์ตามความสนใจ เพื่อหาคำตอบหรือความรู้ในเรื่องที่วางแผนไว้ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวนและสรุป เด็กแต่ละคนออกมาเล่าการทำงาน ตั้งชื่อผลงาน อธิบายผลงานให้เพื่อนฟัง และจัดแสดงผลงาน กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่ละด้าน คือ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านความคิดคล่องตัว ด้านความคิดละเอียดลออ และความคิดสร้างสรรค์โดยรวม กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นนี้ จะเขียนอยู่ในรูปของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีทั้งหมด 20 กิจกรรม ดังนี้

1.1 หน่วยบ้านแสนสุข มี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสร้างบ้านแปลกประหลาด กิจกรรมแต่งตัวหุ่นหรรษา กิจกรรมรูปทรงสร้างภาพ กิจกรรมของเล่นของฉัน กิจกรรมบ้านแสนสุข โดยใช้นิทานเรื่อง หมาป่ากับลูกหมูสามตัว

1.2 หน่วยผลไม้แสนอร่อย มี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่คาดศีรษะรูปผลไม้ กิจกรรมโมบายผลไม้แสนรัก กิจกรรมผลไม้ประหลาด กิจกรรมผลไม้สร้างภาพ กิจกรรมผลไม้บ้านฉัน โดยใช้นิทานเรื่อง ราชาแดงโม

1.3 หน่วย ผักสดสะอาด มี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมหน้ากากผักแฟนซี กิจกรรมยอดผักนักสืบ กิจกรรมสร้างภาพจากผัก กิจกรรมที่หุ้มดินสอแสนสวย กิจกรรมสวนผักทำเงิน ใช้นิทานเรื่อง บรอกโคลีผมพู

1.4 หน่วย สัตว์น่ารัก มี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่คาดศีรษะสัตว์น่ารัก กิจกรรมตุ๊กตาสัตว์ประหลาดพูดได้ กิจกรรมนิ้วมือสร้างภาพ กิจกรรมสัตว์แสนรัก กิจกรรมเพื่อนรักในป่าใหญ่ ใช้นิทานเรื่อง เพื่อนรักในป่าใหญ่

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมจำนวน 5 ท่าน ปรากฏ ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

ที่	รายการที่ประเมิน	n = 5		ระดับความเหมาะสม
		\bar{X}	S.D.	
1	กิจกรรมการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ			
	เป็นไปตามขั้นตอนการจัดกิจกรรม			
	1) ชั้นวางแผน 2) ชั้นปฏิบัติ 3) ชั้นทบทวน	4.80	0.45	มากที่สุด
	เฉลี่ยด้านกิจกรรม	4.80	0.45	มากที่สุด
2	สาระสำคัญ			
	2.1 แสดงถึงสาระที่เป็นแก่นของเรื่อง	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
	2.3 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
	เฉลี่ยด้านสาระสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

ที่	รายการที่ประเมิน	n = 5		ระดับความ เหมาะสม
		\bar{X}	S.D.	
3	จุดประสงค์การเรียนรู้			
	3.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.2 ส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้าน	4.60	0.55	มากที่สุด
	3.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
	3.4 ภาษาที่ใช้ชัดเจน เข้าใจง่าย	4.80	0.45	มากที่สุด
	เฉลี่ยด้านจุดประสงค์การเรียนรู้	4.85	0.22	มากที่สุด
4	สาระการเรียนรู้			
	สาระที่ควรเรียนรู้และ			
	4.1 สอดคล้องกับสาระสำคัญ	4.80	0.45	มากที่สุด
	4.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
	4.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
	ประสบการณ์สำคัญ			
	4.4 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
	4.5 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
	เฉลี่ยด้านสาระการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
5	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
	5.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากนิทานและ งานศิลปะ	4.80	0.45	มากที่สุด
	5.2 เป็นไปตามขั้นตอนการจัดกิจกรรม			
	1) ชี้แจงแผน คิดวางแผนการทำกิจกรรมจากสื่อวัสดุ			
	2) ชี้ปฏิบัติ ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้			
	3) ชี้ทบทวน สรุปความรู้จากการทำกิจกรรม	4.80	0.45	มากที่สุด
	5.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์	4.60	0.55	มากที่สุด
	5.4 กระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการโดยใช้นิทาน และสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ	4.60	0.55	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

ที่	รายการที่ประเมิน	n = 5		ระดับความเหมาะสม
		\bar{X}	S.D.	
5.5	เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
5.6	เวลาที่ใช้มีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.77	0.37	มากที่สุด
6	สื่อการเรียนการสอน/แหล่งเรียนรู้			
6.1	สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
6.2	เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
6.3	ส่งเสริมให้การเรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยด้านสื่อการเรียนการสอน/แหล่งเรียนรู้		5.00	0.00	มากที่สุด
7	การวัดและประเมินผล			
7.1	วิธีวัดสอดคล้องและครอบคลุมตามจุดประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
7.2	เครื่องมือวัดสอดคล้องกับวิธีวัด	4.80	0.45	มากที่สุด
7.3	เครื่องมือวัดสอดคล้องกับกระบวนการจัดกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
7.4	เกณฑ์การประเมินสอดคล้องกับวัย	4.80	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ยด้านการวัดและประเมินผล		4.85	0.22	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.85	0.22	มากที่สุด

จากตาราง 7 พบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.85 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.22 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบแต่ละด้านของกิจกรรม พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมมากที่สุด

3. ผลการหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ในการหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

1. นำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา เนื้อหาและเวลา ปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา เนื้อหา และเวลาที่ใช้ในกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย กับเด็กนักเรียน จำนวน 3 คน

ด้าน	ผลการตรวจสอบความเหมาะสม	การปรับปรุงแก้ไข
ภาษา	นักเรียนในระดับปฐมวัย การรับรู้ด้านภาษา การเข้าใจความหมายของภาษา ยังไม่เข้าใจ จึงฟังคำสั่งในการทำ กิจกรรมต่างๆ ไม่ค่อยเข้าใจ โดยเฉพาะในกิจกรรมที่สั่งให้เด็กนักเรียนคิดสร้างสรรค์ผลงานตามประเด็นความคิดสร้างสรรค์ ที่ครูกำหนด ภาษาที่ใช้มีความเข้าใจยาก	ปรับภาษาที่มีอยู่ในกิจกรรมดังกล่าว ให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน เหมาะสมกับวัยของนักเรียน
เนื้อหา	มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	
เวลา	กิจกรรมบางกิจกรรมที่เป็นงานประดิษฐ์ต่างๆ เช่น โมบายผลไม้แสนรัก ต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมค่อนข้างมาก ดังนั้น การทำกิจกรรมจึงไม่ทันตามเวลาที่กำหนด	เพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น และลดกิจกรรมให้น้อยลง เพื่อให้ทำกิจกรรมเสร็จทันเวลา

2. ในการหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่า นิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาได้นำไปทดลองกับ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน ปรากฏผล ดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่า นิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ทดลองกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 20 คน

จำนวน นักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนน		ดัชนี ประสิทธิผล
		ก่อนจัดกิจกรรม	หลังจัดกิจกรรม	
20	72	330	1081	0.6766

จากตาราง 9 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่า นิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 0.6766 แสดงว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากการได้รับกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่า นิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 67.66

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่า นิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ผู้ศึกษาค้นคว้าเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่า นิทานประกอบงานศิลปะ

ผู้ศึกษาได้นำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่า นิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ไปใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้องเรียน 24 คน ปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง
กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ
ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยรวมและจำแนกเป็น
เป็นรายด้าน จำนวน 24 คน

ความคิดสร้างสรรค์		\bar{X}	S.D.	\bar{d}	S.D. _d	t	Sig.(1-tailed)
ริเริ่ม	ก่อนเรียน	3.54	1.64	6.75	2.27	14.57**	0.0000
	หลังเรียน	10.29	1.65				
คล่องตัว	ก่อนเรียน	2.96	1.16	0.88	1.15	3.71**	0.0006
	หลังเรียน	3.83	0.38				
ยืดหยุ่น	ก่อนเรียน	3.67	2.88	14.92	2.96	24.67**	0.0000
	หลังเรียน	18.58	0.65				
ละเอียดลออ	ก่อนเรียน	11.04	2.46	14.08	3.32	20.77**	0.0000
	หลังเรียน	25.13	2.01				
รวม	ก่อนเรียน	21.21	5.66	36.71	5.69	31.60**	0.0000
	หลังเรียน	57.92	2.64				

**P ≤ 0.01

จากตาราง 10 พบว่า ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์โดยรวมก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ หลังเรียนเด็กนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนพัฒนาสูงขึ้น และเมื่อพิจารณาความคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้าน ทั้งสี่

ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ก็ปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน หลังเรียนเด็กนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทั้งสี่ด้านสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนพัฒนาสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้า และสรุปการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ในการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาได้ศึกษาหลักการ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (3-5 ปี) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาในระดับปฐมวัย ได้สร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมที่สร้างความสุข สนุกสนาน ให้เด็กเกิดจินตนาการจากการฟังนิทาน และเชื่อมโยงเรื่องราวจากนิทานไปสู่งานศิลปะ

ในแต่ละกิจกรรมมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้ ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียนโดยครูเล่านิทานสอดคล้องกับเรื่องที่เรียนในหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียนให้กับเด็ก ทั้งชั้นฟัง นำเด็กคิดจินตนาการโดยการสนทนาซักถามด้วยคำถามปลายเปิด และพาเชื่อมโยงไปสู่ การคิดสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะ ขั้นที่ 2 ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ให้เด็กสำรวจวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย ครูกำหนดหัวเรื่องให้เด็กคิด โดยใช้ คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กคิด เกิดความสงสัย อยากรู้ ต้องการทำกิจกรรมจากสื่อวัสดุ อุปกรณ์ ที่มีอยู่ เด็กแต่ละคนจะคิดวางแผนการทำกิจกรรมที่ต้องการจะทำจากสื่อวัสดุที่ครูเตรียมไว้ ตามหัว เรื่องที่ครูกำหนด เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการให้เด็กคิดสร้างสรรค์ แล้วบันทึกการวางแผน ของเด็ก ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติ เด็กแต่ละคนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ด้วยการทำกิจกรรม ที่ต้องการ ได้แก่ กิจกรรมการวาดภาพระบายสี กิจกรรมการฉีก ตัด ปะ กิจกรรมการพิมพ์ภาพ กิจกรรมการปั้น และกิจกรรมการประดิษฐ์ ตามความสนใจ เพื่อหาคำตอบหรือความรู้ในเรื่องที่ วางแผนไว้ เด็กนำผลงานที่ทำเสร็จแล้วส่งครูเพื่อบันทึกการตั้งชื่อและอธิบายเกี่ยวกับผลงาน ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวนและสรุป ขั้นตอนนี้เด็กแต่ละคนออกมาเล่าการทำงาน ตั้งชื่อผลงาน และ อธิบายผลงานให้เพื่อนฟัง กิจกรรมที่สร้างขึ้นนี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิด สร้างสรรค์ทีละด้าน คือ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านความคิดคล่องตัว ด้าน ความคิดละเอียดลออ และด้านความคิดสร้างสรรค์โดยรวม แต่ละกิจกรรมจะเขียนอยู่ในรูปของ แผนการจัดประสบการณ์ มีทั้งหมด 20 กิจกรรม ดังนี้

1.1 หน่วยบ้านแสนสุข มี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสร้างบ้านแปลงประหลาด กิจกรรมแต่งตัวหุ่นหรรษา กิจกรรมรูปทรงสร้างภาพ กิจกรรมของเล่นของฉัน กิจกรรมบ้านแสนสุข โดยใช้นิทานเรื่อง หมาป่ากับลูกหมูสามตัว

1.2 หน่วยผลไม้แสนอร่อย มี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่คาดศีรษะรูปผลไม้ กิจกรรมโมบายผลไม้แสนรัก กิจกรรมผลไม้ประหลาด กิจกรรมผลไม้สร้างภาพ กิจกรรมผลไม้ บ้านฉัน โดยใช้นิทานเรื่อง ราชาแดงโม

1.3 หน่วยผักสดสะอาด มี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมหน้ากากผักแฟนซี กิจกรรม ยอดผักนักสืบ กิจกรรมสร้างภาพจากผัก กิจกรรมที่หุ้มดินสอแสนสวย กิจกรรมสวนผักไร่จริง ใช้นิทานเรื่อง บรอกโคลีผอมฟู

1.4 หน่วย สัตว์น่ารัก มี 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่คาดศีรษะสัตว์น่ารัก กิจกรรมตุ๊กตาสัตว์ประหลาดพูดได้ กิจกรรมนิ้วมือสร้างภาพ กิจกรรมสัตว์แสนรัก กิจกรรม เพื่อนรักในป่าใหญ่ ใช้นิทานเรื่อง เพื่อนรักในป่าใหญ่

และนำกิจกรรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรม จากนั้นนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของ ภาษา เนื้อหา และเวลา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ในขั้นการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT - DP ของเอลเลนและเออร์บัน ศึกษาลักษณะของแบบทดสอบ การใช้แบบทดสอบ เกณฑ์การประเมินแบบทดสอบ ผู้ศึกษาค้นคว้านำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 20 คน (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) เพื่อหาความชำนาญในการใช้แบบทดสอบ นำผลการทดสอบความคิดสร้างสรรค์มาหาความเชื่อมั่นในการตรวจระหว่างผู้ศึกษากับผู้เชี่ยวชาญโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน จากนั้นนำไปใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 1 ห้องเรียน 24 คน เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 20 กิจกรรม 2) แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

3) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT- DP (Test of Creative Thinking - Drawing Production) ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen & Urban, 1986, pp.138-155)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการหาค่าความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรม โดยใช้สูตรการหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรม E.I.

ขั้นตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 104)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1.1 ผลการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในครั้งนี้ ทำให้ได้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจำนวน 20 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมสร้างบ้านแปลกประหลาด 2) กิจกรรมหุ่นหรรษา 3) กิจกรรมรูปทรงสร้างภาพ 4) กิจกรรมของเล่นของฉัน 5) กิจกรรมบ้านแสนสุข 6) กิจกรรมที่คาดศิระรูปผลไม้ 7) กิจกรรมโมบายผลไม้แสนรัก 8) กิจกรรมผลไม้ประหลาด 9) กิจกรรมผลไม้สร้างภาพ 10) กิจกรรมผลไม้บ้านฉัน 11) กิจกรรมหน้ากากผักแฟนซี 12) กิจกรรมยอดผักนักสืบ 13) กิจกรรมสร้างภาพจากผัก 14) กิจกรรมที่หุ้มดินสอดแสนสวย 15) กิจกรรมสวนผักไร่ 16) กิจกรรมที่คาดศิระสัตว์น่ารัก 17) กิจกรรมตุ๊กตาสัตว์ประหลาดพูดได้ 18) กิจกรรมนิ้วมือสร้างภาพ 19) กิจกรรมสัตว์แสนรัก 20) กิจกรรมเพื่อนรักในป่าใหญ่ ในแต่ละกิจกรรมมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ครูเล่านิทานสอดคล้องกับเรื่องที่เรียนในหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียนในสัปดาห์นี้ให้กับเด็กทั้งชั้นฟัง แล้วให้เด็กคิดสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะ ขั้นที่ 2 ขั้น

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ให้เด็กสำรวจวัสดุอุปกรณ์ ครูกำหนดหัวเรื่องให้เด็กคิด โดยใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กคิด เกิดความสงสัย อยากรู้ ต้องการทำกิจกรรมจากสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่ เด็กแต่ละคนคิดวางแผน การทำกิจกรรมที่ต้องการจะทำจากสื่อวัสดุที่ครูเตรียมไว้ ตามหัวเรื่องที่ครูกำหนด ให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการให้เด็กคิด สร้างสรรค์ แล้วบันทึกการวางแผนของเด็ก ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติ เด็กแต่ละคนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ด้วยการทำกิจกรรมที่ต้องการ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การฉีกตัดปะ การพิมพ์ภาพ การปั้นดินน้ำมัน และการประดิษฐ์ ตามความสนใจ เพื่อหาคำตอบหรือความรู้ในเรื่องที่วางแผนไว้ เด็กนำผลงานที่ทำเสร็จแล้วส่งครูเพื่อบันทึกการตั้งชื่อและอธิบายเกี่ยวกับผลงาน ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวนและสรุป ขั้นตอนนี้เด็กแต่ละคนออกมาเล่าการทำงาน ตั้งชื่อผลงาน และอธิบายผลงานให้เพื่อนฟัง

1.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเห็นว่ากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมมีค่าความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของกิจกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.22) และเช่นเดียวกันทุกองค์ประกอบของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ผลการตรวจสอบเนื้อหา ภาษา และเวลาที่ใช้ในกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยกับนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 3 คน พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษา และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ด้านภาษา เด็กฟังคำสั่งในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ค่อยเข้าใจ ภาษาที่ใช้มีความเข้าใจยาก ไม่เข้าใจ ความหมายของภาษา จึงฟังคำสั่งในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ค่อยเข้าใจ ด้านเวลา กิจกรรมบางกิจกรรมเวลาไม่พอ ทำให้การทำกิจกรรมไม่ทันตามเวลา ซึ่งปรับปรุงภาษาในส่วนที่ยาก ไม่เข้าใจ ให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ด้านเวลา แก้ไขโดยเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมให้มากขึ้น และลดกิจกรรมให้น้อยลง

1.4 ผลการตรวจสอบดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย กับนักเรียน ชั้น

อนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 20 คน พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีค่าเท่ากับ 0.6766 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 67.66

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์โดยรวมและรายด้านของเด็กนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากผลการพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาได้นำประเด็นสำคัญที่ค้นพบมาอภิปรายผล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ผลการสร้างและหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.22) และเช่นเดียวกันทุกองค์ประกอบของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน พบว่า กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผลโดยรวมเท่ากับ 0.6766 แสดงว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากการได้รับกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยคิดเป็นร้อยละ 67.66 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกระบวนการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้สร้างตามขั้นตอนของหลักการพัฒนาการเรียนรู้อะไรและหลักการวิจัย โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (3-5 ปี) หลักสูตรสถานศึกษา แนวทาง การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิทานและการจัดกิจกรรมศิลปะ จากนั้นนำหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยมาวิเคราะห์สาระที่ควรเรียนรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อจัดกิจกรรม

การเล่านิทานประกอบงานศิลปะ โดยคัดเลือกนิทานที่มีเนื้อเรื่องสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก เป็นนิทานที่มีสัตว์พูดได้ ใช้ภาษาง่ายๆ การผูกเรื่องที่น่าสนใจ มีความสนุกสนานชวนติดตาม ส่งเสริมให้เด็กคิดจินตนาการและคิดสร้างสรรค์ และภาพมีสีสันสวยงาม ได้นิทานจำนวน 4 เรื่อง ดังนี้ นิทานเรื่อง หมาป่ากับลูกหมูสามตัว สอนหน่วย บ้านแสนสุข นิทานเรื่อง ราชาแดงโม สอนหน่วย ผลไม้แสนอร่อย นิทานเรื่อง บรอกโคลีผมพู สอนหน่วย ผักสดสะอาด และนิทานเรื่อง เพื่อนรักในป่าใหญ่ สอนหน่วย สัตว์น่ารัก จากนั้นได้นำกิจกรรมศิลปะ ได้แก่ กิจกรรมการวาดภาพระบายสี กิจกรรมการฉีก ตัด ปะ กระดาษ กิจกรรมการพิมพ์ภาพ กิจกรรมการปั้น และกิจกรรมการประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการสร้างงานศิลปะตามความคิดของตนเองในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แต่ละด้าน คือด้านการคิดริเริ่ม ด้านการคิดคล่องตัว ด้านการคิดยืดหยุ่น และด้านการคิดละเอียดลออ แล้วจึงมาเน้นการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผู้ศึกษาได้มีการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ โดยทดลองใช้กับเด็กนักเรียน จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบเนื้อหา ภาษา และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในส่วนที่บกพร่อง เมื่อนำมาทดลองใช้กับเด็กนักเรียน จำนวน 20 คน เพื่อหาดัชนีประสิทธิผล พบว่า กิจกรรมที่สร้างขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6766 แสดงว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากการได้รับกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 67.66 ทั้งนี้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่กำหนด อาจเป็นเพราะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการสร้างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนของการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ และได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบกับผู้ศึกษาค้นคว้าได้ออกแบบกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้การเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้พัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ โดยการนำกิจกรรมการเล่านิทานมาเล่าให้เด็กฟัง หลังจากฟังจบแล้วให้เด็กคิดจินตนาการจากเนื้อหาในนิทาน แล้วลงมือทำกิจกรรมศิลปะ โดยปฏิบัติในช่วงของกิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ให้เด็กสำรวจวัสดุอุปกรณ์ ครูกำหนดหัวเรื่องให้เด็กคิด โดยใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กคิด เกิดความสงสัย อยากรู้ ต้องการทำกิจกรรมจากวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่ เด็กแต่ละคนจะคิดวางแผนการทำกิจกรรมที่ต้องการจะทำจากวัสดุที่ครูเตรียมไว้ตามหัวเรื่องที่ครูกำหนดให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการให้เด็กคิดสร้างสรรค์ แล้วบันทึกการวางแผนของเด็ก ขั้นตอนที่ 2 ขั้น

ปฏิบัติ เด็กแต่ละคนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ด้วยการทำกิจกรรมที่ต้องการ ได้แก่ กิจกรรมการวาดภาพระบายสี กิจกรรมการฉีกตัดปะ กิจกรรมการพิมพ์ภาพ กิจกรรมการปั้น และกิจกรรมการประดิษฐ์ ตามความสนใจ เพื่อหาคำตอบ หรือความรู้ในเรื่องที่วางแผนไว้ เด็กนำผลงานที่ทำเสร็จแล้วส่งครูเพื่อบันทึกการตั้งชื่อและอธิบายเกี่ยวกับผลงาน ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวนและสรุป ขั้นตอนนี้เด็กแต่ละคนออกมาเล่าการทำงาน ตั้งชื่อผลงาน และอธิบายผลงานให้เพื่อนฟัง ซึ่งจากการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนดังนี้ จะทำให้เด็กคิดจินตนาการสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดีและมีความสุขในการเรียนรู้ เพราะการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนดังกล่าวจะส่งเสริมสนับสนุนตอบสนองของความต้องการของเด็กนักเรียน นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่เน้นความสนใจของเด็กนักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายน่าสนใจ มีเนื้อหาที่เหมาะสมสามารถทำให้เด็กนักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ตามผลการเรียนรู้ และยังช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ดังที่ กรมวิชาการ (2548, หน้า 30) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สัมผัส เล่น สังเกต และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้เด็กได้ริเริ่ม คิดวางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยครูผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก เด็กจะเรียนรู้ได้ดี สอดคล้องกับประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, หน้า 192) ที่กล่าวว่า เด็กปฐมวัยที่ประสบความสำเร็จในการคิดสร้างสรรค์ เกิดจากการเตรียมความพร้อมและการส่งเสริมของครูและการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง สนับสนุนให้กำลังใจยกย่องชมเชย ส่งเสริมให้เด็กค้นหาคำตอบด้วยตนเองจากสื่อหรือประสบการณ์ที่หลากหลาย ฝึกฝนให้เด็กทำงาน สร้างผลงาน เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน จะช่วยส่งเสริมศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ สอดคล้องกับงาน วิจัยของ พงษ์ณี เชื้อบัณฑิต (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยเพลง คำคล้องจอง และครูแนะนำชื่อกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรม โดยให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระกับสื่อวัสดุที่เตรียมไว้ตามความต้องการของเด็ก และนำผลงานที่ประดิษฐ์เรียบร้อยแล้วโชว์ที่มุมผลงาน ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป เด็กเล่าถึงชิ้นงานของตนเองจากการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยกระดาษ ผลการวิจัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับแนวคิดของ สัตยา สายเชื้อ (2541, หน้า 63-67) ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้เด็ก

เรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ลงมือปฏิบัติสิ่งต่างๆ จากสื่อวัสดุที่เป็นธรรมชาติ เป็นของจริง ให้เด็กได้สังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น จะช่วยกระตุ้นให้เด็กคิดจินตนาการสร้างสรรค์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา ชิวปรีชา (2554) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะจากใบตองสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์โดยรวมและรายด้านของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบตามหลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละกิจกรรมได้นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการเล่านิทานที่สอดคล้องกับกิจกรรม และเนื้อหาในหน่วยให้เด็กฟัง เช่น เล่านิทานเรื่องหมาป่ากับลูกหมูสามตัวประกอบหน่วยบ้านแสนสุขให้เด็กฟัง หลังจากฟังจบแล้วให้เด็กคิดจินตนาการจากเนื้อเรื่องในนิทานสู่การคิดสร้างสรรค์งานด้านศิลปะ เนื่องจากการเล่านิทานให้เด็กฟังจะทำให้เด็กเกิดความสุข สนุกสนาน เกิดความเพลิดเพลิน มีสมาธิ เกิดการคิดจินตนาการ ดังที่ สมศักดิ์ ปรีบูรณ์ (2542, หน้า 59-62) กล่าวว่า นิทานเป็นวิธีการให้ความรู้วิธีการหนึ่งที่ทำให้เด็กสนใจในการเรียนรู้ กล้าแสดงออกและมีแรงจูงใจสอดคล้องกับ เกริก ยूनพันธ์ (2543, หน้า 55-56) ที่กล่าวว่า นิทานที่เล่าให้เด็กฟังจะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เกิดความรู้สึกร่วม ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน เกิดสมาธิหรือความตั้งใจระยะยาวขึ้น นิทานจะสามารถทำให้ผู้ฟังสามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้ นิทานสามารถสร้างความกล้าให้กับเด็กๆ โดยการแสดงออกที่ผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ และยังช่วยเสริมสร้างจินตนาการที่กว้างไกลไร้ขอบเขต ดังนั้นการเล่านิทานจึงช่วยส่งเสริมให้เกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ จากนั้นนำจินตนาการของเด็กสู่การสร้างงานศิลปะอย่างอิสระ ตามความต้องการจากสื่อวัสดุหลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมการวาดภาพระบายสี กิจกรรมการพิมพ์ภาพ กิจกรรมการฉีก ตัด ปะ กระดาษ กิจกรรมการปั้น และกิจกรรมการประดิษฐ์ โดยปฏิบัติในช่วงของกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมศิลปะที่จัดให้เด็กได้ทำนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือทำกับวัสดุด้วยตนเอง และสร้างสรรค์ผลงานตามความคิดจินตนาการอย่างอิสระ ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นเช่นนี้เพราะกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยทางด้าน การแสดงออก ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการจินตนาการ และด้านสุนทรียภาพ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539, หน้า 31-34)

สอดคล้องกับ วราภรณ์ รักวิชัย (2533, หน้า 164-138) ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดเกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การวาดภาพ การละเล่นด้วยมือ การฉีกกระดาษ ปะกระดาษ การตัดกระดาษ การพับกระดาษ การปั้น การประดิษฐ์เศษวัสดุ และยังสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, หน้า 181-185) ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดเกิดความคิดสร้างสรรค์จะประกอบด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพระบายสี ฉีกกระดาษ ปั้น และประดิษฐ์เศษวัสดุ นอกจากนี้ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, หน้า 12-13) ยังได้กล่าวอีกว่า ศิลปะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ให้แก่มนุษย์ในทุกเพศทุกวัยโดยเฉพาะในเด็กปฐมวัย นอกจากนี้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้นนั้นในแต่ละกิจกรรมมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ครูเล่านิทานสอดคล้องกับเรื่องที่เรียนในหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเรียนในสัปดาห์นี้ให้กับเด็กทั้งชั้นฟังแล้วให้เด็กคิดสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะ ขั้นที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน เป็นขั้นที่ให้เด็กสำรวจวัสดุอุปกรณ์ ครูกำหนดหัวเรื่องให้เด็กคิด โดยใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กคิด เกิดความสงสัย อยากรู้ ต้องการทำกิจกรรมจากสิ่งวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่ เด็กแต่ละคนคิดวางแผนการทำกิจกรรมที่ต้องการจะทำจากสิ่งวัสดุที่ครูเตรียมไว้ ตามเรื่องที่คุณกำหนด ให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการให้เด็กคิดสร้างสรรค์ แล้วบันทึกการวางแผนของเด็ก ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติ เด็กแต่ละคนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ด้วยการทำกิจกรรมที่ต้องการได้แก่ กิจกรรมการวาดภาพระบายสี กิจกรรมการฉีกตัดปะ กิจกรรมการพิมพ์ภาพ กิจกรรมการปั้น และกิจกรรมการประดิษฐ์ ตามความสนใจ เพื่อหาคำตอบหรือความรู้ในเรื่องที่วางแผนไว้ เด็กนำผลงานที่ทำเสร็จแล้วส่งครูเพื่อบันทึกการตั้งชื่อและอธิบายเกี่ยวกับผลงาน ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวนและสรุป ขั้นตอนนี้เด็กแต่ละคนออกมาเล่าการทำงาน ตั้งชื่อผลงาน และอธิบายผลงานให้เพื่อนฟัง ซึ่งจากการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนดังนี้ จะส่งผลให้เด็กเกิดการคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพเกิดความภูมิใจในผลงานของตนเอง และมีความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรม

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงจากสิ่งวัสดุที่หลากหลาย ทำให้เด็กนักเรียนมีความสุข สนุกสนาน เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการสัมผัสจับต้องวัสดุ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี ดังที่กรมวิชาการ (2546, หน้า 30) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยว่า ควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน

อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัตน์ (2551, หน้า 192) ที่กล่าวว่าเด็กที่ประสบความสำเร็จในการคิดสร้างสรรค์ เกิดจากการเตรียมความพร้อมของผู้ปกครอง และการส่งเสริมของครู โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกและตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ยกย่อง ชมเชยเด็กเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลัง สนับสนุนให้เด็กค้นพบและแสวงหาคำตอบในสิ่งที่เด็ก ต้องการและสนใจ ฝึกฝนให้เด็กทำงาน สร้างผลงาน หาประสบการณ์จากการทำงาน ซึ่งกิจกรรม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่นำมาจัดให้เด็กนักเรียนได้ทำนี้ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้ ลงมือกระทำกับวัสดุต่างๆ ในการสร้างผลงานโดยถ่ายทอดความคิดจินตนาการออกมาเป็นผลงาน ศิลปะที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้ เด็กสามารถคิดสร้างสรรค์ผลงานได้หลากหลาย แปลกใหม่ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัณฑิตาภรณ์ เดชะโกศยะ (2553) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมการสร้างภาพบนกระดาน ตะปุด ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากการทำกิจกรรมการสร้างภาพ บนกระดานตะปุดสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วรเกียรติ ทองไทย (2553) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจากภาพอยู่ในระดับต่ำ แต่หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการ เล่าเรื่องจากภาพอยู่ในระดับปานกลาง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่าเรื่องจาก หนังสือภาพมีความคิดสร้างสรรค์หลังได้รับกิจกรรมสูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับ พัชรี คุ่มชาติ (2553) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การคิดเชิงเหตุผล ของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น ผลการวิจัยพบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลัง การฟังนิทานประกอบการปั้นสูงกว่าก่อนฟังนิทานประกอบการปั้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ วรวิรัตน์ ฐุมมาลา (2553) ได้ศึกษา เรื่อง ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเหมาะสมมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กมีอิสระในการคิดจินตนาการและการแสดงออก มีบรรยากาศที่อบอุ่นเป็น กันเอง สนุกสนานไม่เคร่งเครียด ทำให้เด็กจินตนาการได้เต็มที่ในการสร้างงานศิลปะ ครูมีส่วน กระตุ้นให้เด็กได้คิดสร้างสรรค์ โดยใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กคิดสร้างสรรค์ผลงานให้มาก ที่สุดเท่าที่จะทำได้ และมีความคิดที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบใคร ตลอดจนมีรายละเอียดในการคิดให้

สมบูรณ์ยิ่งขึ้น บทบาทครูเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ดังที่ ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1959 อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 91-92) ได้กล่าวว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สามารถกระทำได้ โดยครูผู้สอนกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเองและยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกและมีคุณค่า สอดคล้องกับ บลอนด์และคลอสไมเออ (Blount; & Klausmier, 1965; อ้างอิงใน อารี พันธุ์มณี, 2546, หน้า 92-93) ที่กล่าวว่าวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ควรสนับสนุนและกระตุ้นการแสดงความคิดหลายๆ ด้าน ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์ สนับสนุนส่งเสริมวิถีคิดและผลงานที่แปลกๆ ใหม่ๆ ให้กำลังใจด้วยการยกย่องชมเชย จากการสนับสนุนส่งเสริมและจัดบรรยากาศที่ดี ตลอดจนการให้กำลังใจด้วยการยกย่องชมเชยผลงานของเด็ก จะส่งผลให้เด็กมีความมั่นใจกล้าคิดกล้าแสดงออกและกล้าคิดจินตนาการสร้างสรรค์ได้อย่างกว้างไกลและดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามจึงสรุปได้ว่ากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เป็นการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฟังนิทาน และคิดจินตนาการตามเนื้อเรื่องในนิทาน เด็กนักเรียนทำกิจกรรมศิลปะเป็นการถ่ายทอดการคิดจินตนาการผ่านผลงานศิลปะที่เป็นรูปธรรม จากสื่อวัสดุที่หลากหลายโดยเลือกวัสดุตามความสนใจ เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการปฏิบัติกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เป็นวัยของการสำรวจค้นคว้า มีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว การได้ลงมือกระทำอย่างอิสระและเป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เด็กได้เรียนรู้ ปฏิบัติจริง สามารถจับต้องสัมผัส ทำให้เด็กเข้าใจและรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นประสบการณ์สำคัญสำหรับการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

จากงานการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะสูงกว่าก่อนได้รับกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ เป็นกิจกรรมการจัดประสบการณ์ ที่เน้นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของเด็กแต่ละคนตามหัวข้อที่กำหนด ดังนั้นเวลาที่กำหนดไว้อาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของเด็กนักเรียน เนื่องจากเด็กนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานการเรียนรู้ต่างกัน

2. การจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ เป็นกิจกรรมที่让孩子ได้ลงมือกระทำกับสื่อวัสดุที่หลากหลายด้วยตนเอง 让孩子มีโอกาสเลือกสื่อ วัสดุตามความสนใจ และเด็กในระดับปฐมวัยเป็นวัยที่สนใจในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวตลอดเวลา ดังนั้นครูผู้จัดกิจกรรมจึงควรมีการเตรียมสื่อวัสดุให้มีความหลากหลาย มีจำนวนเพียงพอกับจำนวน เด็กนักเรียน เพื่อสนองต่อความต้องการของเด็กนักเรียนและส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ มากขึ้น

3. การจัดกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เด็กสนใจ และเด็กบางส่วนจะขอตกแต่งเพิ่มเติมผลงานของตนเองในเวลาว่าง ครู ควรเตรียมสื่อต่างๆ ไว้ในห้องเรียนซึ่งเป็นสื่อที่เด็กเคยใช้แล้ว เพื่อให้เด็กที่สนใจมีโอกาสสร้างสรรค์ ผลงานเพิ่มเติมมากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของ เด็กได้ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบ งานศิลปะที่มีต่อความสามารถในการคิดด้านอื่นๆ เช่น ด้านการคิดแก้ปัญหา ด้านการคิดวิเคราะห์ และด้านการคิดเชิงเหตุผล เป็นต้น

2. ควรศึกษาความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะกับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ที่เป็นเด็กปฐมวัยทั้งเด็กปกติ หรือเด็กพิเศษ ในโรงเรียนอนุบาลรูปแบบต่างๆ ทั้งเอกชนและรัฐบาล

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยพระเวศวรร

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2540). **คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 พิมพ์ครั้งที่ 3**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2548). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ (อายุ 3-5 ปี)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541, เมษายน). **การเล่านิทาน**. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 2(2): 10-19.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- เกริก ยूनพันธ์. (2543). **การเล่านิทาน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ครุรักษ์ ภิมรัมย์รักษ์. (2540, กรกฎาคม - กันยายน). **นักเล่านิทานสร้างนักอ่าน**. สารพัฒนาหลักสูตร. 16(130): 44-47.
- จรัล คำภารัตน์. (2541). **การสอนศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: เวิลด์ มีเดีย.
- จีรวรรณ นนทะชัย. (2555). **ความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานประกอบการวาดภาพ**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2533). **การศึกษาเด็ก**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชลธิชา ชิวปรีชา. (2554). **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง**. ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล. (2533). **พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ**. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.

- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: ด้านสุภาการพิมพ์.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2544). **การพัฒนากระบวนการคิดของเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทพัชร จิรัชจรชัย. (2551). **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม**. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เนื่อน้อง สันบุญ. (2541). **ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นิทาน**. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- เบญจา แสงมลิ. (2545). **ประมวลการสอนนักเรียนอนุบาล**. กรุงเทพฯ: คุสุสภา.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). **การพัฒนาการคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิค ฟรินติ้ง.
- ปัฐมาภรณ์ เดชะโกศยะ. (2553). **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำการกรรมการสร้างภาพบนกระดานตะปู**. ปรินญาณีพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2544). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- พจนีย์ เชื้อบัณฑิต. (2554). **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์ด้วยกระดาษ**. ปรินญาณีพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี คุ่มชาติ. (2553). **การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น**. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี ไชยะสนิท. (2535). **เอกสารประกอบการจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2546). **มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ:

ธารอักษร.

ไพพรรณ อินทนิล. (2534). **เทคนิคการเล่านิทาน**. กรุงเทพฯ: สิริวิทยาสาสน.

มานพ ถนอมศรี. (2546). **ศิลปะสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: สีประภา 707 ม 443 ศ หนังสือทั่วไป.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2536). **รายงานการวิจัยความสามารถทางสติปัญญากับความคิด**

สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นเด็กเล็กโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตร.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การจัดการศึกษาสำหรับปฐมวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แม็ค.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2551). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**.

กรุงเทพฯ: เบรส-เบส บุ๊คส์.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.

เลิศ อานันทนงะ. (2535). **เทคนิควิธีสอนศิลปะเด็ก**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.

วรเกียรติ ทองไทย. (2553). **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม**

การเล่าเรื่องจากหนังสือภาพ. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วราภรณ์ รักวิจัย. (2533). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและ

การสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรารัตน์ ภูมาลา. (2553). **ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด**

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วันเนาว์ ยูเด็น. (2542). **นิทานคือชีวิต**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). **ศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิณา ประชากุล. (2547). **การเล่นวัสดุปลายเปิดที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย**.

ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริประภาพรธรรม ตุ่มวิจิตร. (2552). **การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจากการจัด**

กิจกรรมศิลปะการปะติดดอกไม้แห้ง. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมใจ บุญอุรุพิภิญโญ. (2539). **นิทานสำหรับคุณหนู**. วารสารการศึกษา. กรุงเทพฯ.

สมศักดิ์ ปริบูรณ์. (2542). **นิทานความสำคัญและประโยชน์**. ราชบุรี: วัฒนาพานิช.

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ. (2544). **เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 7.

กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สัญลักษณ์ สุวรรณรัศมี. (2533). **คู่มือการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1**.

กรุงเทพฯ: สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี.

สันหัตถ์ อรุณธำ. (2542). **นิทานสำหรับเด็กปฐมวัยโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย**

คณะครุศาสตร์. ภูเก็ต: สถาบันราชภัฏภูเก็ต.

สัตยา สายเชื้อ. (2541). **กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน**. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนา**

กระบวนการคิด : ต้นแบบการเรียนรู้ ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ

(โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน).

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). **การเล่านิทานสำหรับเด็กก่อน**

ประถมศึกษา. ในเอกสารหน่วยศึกษานิเทศก์. ปทุมธานี.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2551). **รายงานการประเมิน**

คุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ:

กระทรวงศึกษาธิการ.

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล. (2545). **ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

อนินทิตา ไปชะกะฤษณะ. (2532). **การวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย**. วิทยานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น อิลลินนอยส์ ณ คาร์บอนเดล. ถ่ายเอกสาร.

อารี พันธุ์มณี. (2545). **ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ: ไยไหม.

อารี พันธุ์มณี. (2546). **ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไยไหม.

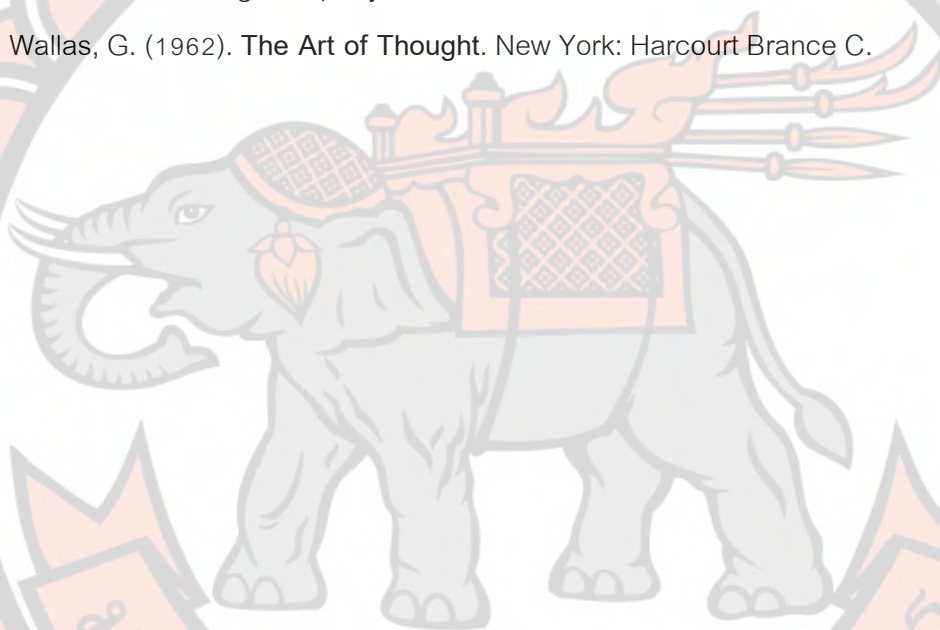
อารี รังสินันท์. (2532). **ความคิดสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไชยใหม่.

Jellen; & Urban, K. (1986, July). *The creative child and adult quarterly*. 7(3): 137-152.

Krall, P .V. (1982,October). "Teaching the Creative Use Of Art to Cheerch School Teacher in a Workshop Experience,D" Isse? Failon A braotn ternational.

Lowenfeld, V. and Brittain, W. (1987). *Creative and Mental Growth*. New York: Macmillan Publishing Company.

Wallas, G. (1962). *The Art of Thought*. New York: Harcourt Brance C.

มหาวิทยาลัยมหาวชิราลงกรณ

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพระนคร

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือ
การศึกษาค้นคว้า

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้โดย การเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
ของเด็กปฐมวัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุณี บุญพิทักษ์ อาจารย์ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
จังหวัดกำแพงเพชร

อาจารย์อรรณณ สุ่มประดิษฐ์

อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
จังหวัดกำแพงเพชร

นางสุดธิดา จันทร์ทอง

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

หัวหน้างานการจัดการศึกษาปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

นางจินตนา เชื้อผู้ดี

ครูชำนาญการพิเศษสาขาวิชาปฐมวัย

โรงเรียนอนุบาลคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

นางกฤษณา สังข์วระปริชา

ครูชำนาญการพิเศษสาขาวิชาปฐมวัย

โรงเรียนชุมชนบ้านสลกบาตร จังหวัดกำแพงเพชร

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการหาความเชื่อมั่นในการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์
จากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเฮลเลนและเออร์บัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุณี บุญพิทักษ์

อาจารย์ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

อาจารย์อรรณณ สุ่มประดิษฐ์

อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
จังหวัดกำแพงเพชร

ภาคผนวก ข ตัวอย่างกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบ
งานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แผนกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ

หลักการและเหตุผล

ความคิดสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาทางสติปัญญา การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถทำอยู่ในรูปกิจกรรมต่างๆ ได้มากมาย การจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเป็นกิจกรรมที่ครูเล่านิทานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนให้เด็กฟัง เด็กและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับนิทาน และครูกระตุ้นด้วยคำถามปลายเปิดให้เด็กคิดวางแผนและสร้างงานศิลปะตามความคิดของตนเองอย่างอิสระ โดยแต่ละกิจกรรมมุ่งให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ละด้าน ได้แก่ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องตัว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ กิจกรรมที่จัดเป็นกิจกรรมที่เปิดกว้างให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนและพัฒนางานศิลปะอย่างอิสระ เกิดความสนุกสนานในการฟังนิทานและการเรียนรู้ด้วยการสร้างงานตามความสนใจของเด็ก จากสื่อวัสดุธรรมชาติ สื่อสิ่งของเหลือใช้ที่หาได้ง่ายอย่างหลากหลาย นำมาสร้างงานตามความคิดจินตนาการของเด็ก ผสมผสานศิลปะพื้นฐาน เช่น การวาดภาพระบายสี การฉีก ตัด ปะ กระดาษ การพิมพ์ภาพ การปั้น และการประดิษฐ์ มาต่อเติมเป็นเรื่องราวแบบต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นภาพขึ้นเดียว รวมทั้งการที่เด็กได้ขยายผลงานทางความคิดด้วยการเล่าเรื่องจากภาพ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ที่ละองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ จากความคิดและจินตนาการของเด็ก ซึ่งถ้าเด็กได้ใช้จินตนาการมากเท่าใด เข้าใจสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการครบทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา จะทำให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับที่สูงต่อไป

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว
ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

เนื้อหา

กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการเล่านิทานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราได้ฟัง การร่วมสนทนาตั้งคำถามให้เด็กแสดงความคิดเห็น คิดจินตนาการ คิดวางแผน และให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมศิลปะตามประเด็นที่กำหนดให้ จากสื่อวัสดุที่หลากหลาย ผสมผสานกับการทำกิจกรรมศิลปะพื้นฐาน เช่น การวาดภาพระบายสี การฉีก ตัด ปะ กระดาษ การพิมพ์ภาพ การปั้น และการประดิษฐ์ มาต่อเติมเป็นเรื่องราวต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นภาพขึ้นเดียวตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็ก

หลักการจัดกิจกรรม

1. การจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ จัดขึ้นในช่วงเวลากิจกรรมสร้างสรรค์ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 60 นาที โดยจัดวันจันทร์ถึงวันศุกร์
2. จัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ โดยให้เด็กฟังนิทานที่สอดคล้องกับเรื่องที่เราได้ฟังเพื่อให้เกิดการคิดจินตนาการ และนำจินตนาการสู่การลงมือกระทำกิจกรรมศิลปะโดยการวางแผนทำกิจกรรมจากสื่อวัสดุหลากหลายที่เตรียมไว้ ลงมือปฏิบัติงานศิลปะและตกแต่งต่อเติมงานตามประเด็นที่กำหนดให้เป็นเรื่องราวตามความคิดและจินตนาการของเด็ก
3. ให้เด็กมีอิสระในการปฏิบัติจากวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง เชื้อต่อการเรียนรู้ มีแสงสว่างเพียงพอ ครูมีบทบาทในการช่วยกระตุ้นให้กำลังใจกับเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยการแสดงความชื่นชมในผลงานที่เด็กสร้างขึ้นมาเพื่อเด็กจะได้แสดงออกทางผลงานอย่างเต็มความสามารถ
4. ระยะเวลาในการดำเนินการ
 - สัปดาห์ที่ 1 สร้างความคุ้นเคย เก็บข้อมูลพื้นฐาน และฝึกการจัดเก็บอุปกรณ์ให้กับเด็กหลังจากกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว
 - สัปดาห์ที่ 2-5 ดำเนินการทดลอง ในวันจันทร์ ถึง วันศุกร์ และจัดเก็บรวบรวมชิ้นงานทุกวันที่ทดลอง

บทบาทเด็ก

1. เด็กร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อวัสดุ อุปกรณ์ รายละเอียดต่างๆ ที่เชื่อมโยงเป็นส่วนประกอบของงานศิลปะและปฏิบัติกิจกรรมด้วยวัสดุและวิธีการต่างๆ ตามความต้องการ
2. พยายามให้เด็กคิดแสดงออกในการสร้างผลงานศิลปะตามประเด็นที่กำหนดที่ละองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ โดยการทำกิจกรรมศิลปะ ได้แก่ การวาดภาพพระบายสี การฉีก ตัด ประกระดาษ การพิมพ์ภาพ การปั้น และการประดิษฐ์ มาสร้างสรรค์ตกแต่งต่อเติมผลงานศิลปะ
3. สามารถบอกและเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานของตน เพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่เด็กต้องการสื่อ
4. เมื่อหมดเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ให้เด็กส่งผลงานและจัดเก็บสื่ออุปกรณ์ต่างๆ เข้าที่ให้เรียบร้อย

บทบาทครู

1. ศึกษาแผนกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะให้เข้าใจก่อนลงมือจัดกิจกรรม
2. แนะนำสื่ออุปกรณ์ในการทำกิจกรรมและให้โอกาสเด็กร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้วัสดุ อุปกรณ์ พร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมให้เด็กทราบชัดเจน
3. ให้แรงเสริม กระตุ้น และจูงใจให้เด็กสนใจในกิจกรรมและแสดงออกอย่างเต็มที่ตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัดตามศักยภาพของแต่ละคนรวมถึงการให้แรงเสริมทางบวกขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม
4. เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะอย่างอิสระ โดยใช้ศิลปะพื้นฐานในการตกแต่งต่อเติมผลงานของตนเอง

รูปแบบกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว
ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

เนื้อหา

กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เกิดจาก
การเล่านิทานให้เด็กฟัง สนทนาตั้งคำถามปลายเปิดให้เด็กคิดจินตนาการ และให้เด็กคิดวางแผน
ทำกิจกรรมศิลปะตามประเด็นที่กำหนด และปฏิบัติกิจกรรมศิลปะจากสื่อวัสดุที่หลากหลาย
ผสมผสานกับการทำกิจกรรมศิลปะพื้นฐาน เช่น การวาดภาพระบายสี การฉีก ตัด ปะ กระดาษ
การพิมพ์ภาพ การปั้น และการประดิษฐ์ ตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของเด็ก

การจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียน
2. เปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบ
งานศิลปะตามแผนที่กำหนดในตารางการจัดกิจกรรม โดยครูแนะนำอุปกรณ์ สื่อที่ใช้ในการปฏิบัติ
กิจกรรมเพื่อให้เด็กให้แสดงออกทางความสามารถอย่างเต็มที่
3. ในกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ เด็กลง
มือปฏิบัติกิจกรรมจากการที่ครูเล่านิทานให้เด็กฟัง สนทนาตั้งคำถามปลายเปิดให้เด็กคิด
จินตนาการ และให้เด็กคิดวางแผนทำกิจกรรมศิลปะตามประเด็นที่กำหนด โดยปฏิบัติกิจกรรม
ศิลปะจากสื่อวัสดุที่หลากหลาย ผสมผสานกับการทำกิจกรรมศิลปะพื้นฐานเช่น การวาดภาพ
ระบายสี การฉีก ตัด ปะ กระดาษ การพิมพ์ภาพ การปั้น และการประดิษฐ์ ตามความคิด
สร้างสรรค์และจินตนาการของเด็กอย่างอิสระ
4. ขั้นสรุป เด็กนำเสนอผลงาน

แผนกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ
ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ชั้นอนุบาลปีที่ 2

สาระการเรียนรู้ บุคคลและสถานที่รอบตัวเด็ก

หน่วย บ้านแสนสุข

เรื่อง บ้านแบบต่างๆ

สัปดาห์ที่ 1 วันที่ 6 เดือน มกราคม พ.ศ. 2557

เวลา 60 นาที

กิจกรรมที่ 1 (วันจันทร์ เวลา 9.30 น. – 10.30 น.)

ชื่อกิจกรรม สร้างบ้านแปลกประหลาด

สาระสำคัญ

บ้านเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ โดยทั่วไปจะมีบ้านที่สร้างด้วยไม้ บ้านที่สร้างด้วยปูน และบ้านหญ้าคา บ้านมีหลายรูปแบบ หลายรูปทรง เช่น บ้านทรงสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ทรงกลม ครึ่งวงกลม และใช้วัสดุในการก่อสร้างที่ต่างกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้เด็กพัฒนาความคิดริเริ่มในการประดิษฐ์บ้านแปลกประหลาดด้วยวัสดุต่างๆ ได้
2. เพื่อให้เด็กตั้งชื่อผลงานได้
3. เพื่อให้เด็กสนทนาได้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานได้

สาระการเรียนรู้

- สาระที่ควรเรียนรู้ : 1. การประดิษฐ์บ้านด้วยวัสดุต่างๆ
2. การฉีกตัดปะกระดาษ

- ประสบการณ์สำคัญ : 1. การแสดงความคิดริเริ่มผ่านสื่อวัสดุต่างๆ
2. การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ
3. การสนทนาได้ตอบเล่าเรื่องเกี่ยวกับผลงาน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (ประมาณ 10 นาที)

1. ครูเล่านิทานประกอบภาพ เรื่อง หมาป่ากับลูกหมูสามตัว ให้เด็กฟัง เด็กและครู ร่วมสนทนาตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหานิทานในเรื่อง เช่น

- จากนิทานเรื่องนี้ ลูกหมูทั้งสามตัวสร้างบ้านแบบไหนบ้าง บ้านแต่ละหลังมี ลักษณะอย่างไร สร้างด้วยวัสดุอะไร ให้นักเรียนช่วยกันตอบ

- เด็กๆ เคยเห็นบ้านแบบไหนบ้าง หลังคา ประตู หน้าต่าง มีรูปร่างลักษณะ ใดบ้าง

- เด็กๆ คิดว่าบ้านน่าจะมีรูปร่าง มีหลังคาบ้าน มีหน้าต่าง และประตูบ้าน เป็น แบบไหนได้อีกบ้าง เด็กช่วยกันระดมความคิด และครูวาดภาพบนกระดาน

- ถ้าเด็กๆ จะประดิษฐ์บ้านแปลกประหลาดหลังหนึ่ง เด็กๆ คิดว่าบ้านนั้นจะมี หลังคา ประตู หน้าต่างเป็นอย่างไร (ให้เด็กช่วยกันระดมความคิดที่หลากหลาย)

- วันนี้ครูจะให้เด็กๆ ประดิษฐ์บ้านที่แปลกประหลาดที่สุด เด็กๆ คิดว่าจะใช้อะไร สร้างบ้านบ้าง และสร้างอย่างไร

ขั้นดำเนินกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการวางแผน (ประมาณ 10 นาที)

1.1 ครูนำอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ให้เด็กดู ได้แก่ แกนกระดาษชำระ กระดาษสี จานรอง ขนม กระจุกมสี ลวดกำมะหยี่ เศษผ้า ไหมพรม ริบบิ้นผ้า กาว กรรไกรปลายมน เด็กและครูช่วยกัน สนทนาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ ครูสาธิตวิธีการใช้อุปกรณ์ให้เด็กดู

1.2 ครูกำหนดหัวเรื่องให้เด็กคิด เรื่อง สร้างบ้านแปลกประหลาด โดยครูใช้คำถาม ปลายเปิดกระตุ้นให้เด็กคิด เกิดความอยากรู้ ต้องการทำกิจกรรมจากวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ ดังนี้

- ครูจะให้เด็กๆ ประดิษฐ์บ้านที่แปลกประหลาดที่สุด จากวัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ เด็กๆ จะมีวิธีสร้างอย่างไร ใช้วัสดุอะไรบ้าง

- เด็กๆ จะวางแผนการประดิษฐ์บ้านที่แปลกประหลาด มีขั้นตอนการทำงาน ใดบ้าง ใช้วัสดุอะไรบ้าง ครูจดบันทึก (หรือให้เด็กบันทึกด้วยการวาดภาพลงในกระดาษ)

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติ (ประมาณ 30 นาที)

2.1 เด็กแต่ละคนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ด้วยตนเอง ด้วยการทำกิจกรรม ประดิษฐ์บ้านที่แปลกประหลาดที่สุด โดยการฉีก ตัดปะ กระดาษ และประดิษฐ์ ตามความสนใจ เด็กจะได้ค้นพบกับความคิดใหม่ๆ เด็กต้องเลือกและตัดสินใจในการใช้อุปกรณ์

2.2 ครูคอยดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ให้กำลังใจ เช่น เก่งมาก หนูทำได้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กทำงานตามที่ได้วางแผนไว้

2.3 เด็กนำผลงานที่ทำเสร็จแล้วส่งครูเพื่อบันทึกการตั้งชื่อและอธิบายเกี่ยวกับผลงาน

2.4 เมื่อทำกิจกรรมเสร็จ ให้ทุกคนร่วมกันทำความสะอาดและจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวนและสรุป (ประมาณ 10 นาที)

3.1 ให้เด็กรับเป็นรูปครึ่งวงกลม ให้แต่ละคนออกมาเล่าขั้นตอนการทำงาน ตั้งชื่อผลงานและอธิบายผลงานให้เพื่อนฟัง (วันละ 5-7 คน)

3.2 ครูเป็นผู้นำในการซักถามผลงาน กระบวนการทำงานของเด็ก และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของเด็ก ให้เพื่อนซักถามข้อสงสัยและสิ่งที่สนใจ

สื่อการเรียนการสอน / แหล่งการเรียนรู้

1. หนังสือนิทาน เรื่อง หมาป่ากับลูกหมูสามตัว
2. แกนกระดาษชำระ
3. กระดาษสี จานรองขนม
4. กระดุมสี ลวดกำมะหยี่
5. ไหมพรม เศษผ้า ริบบิ้นผ้า
6. กาว กรรไกรปลายมน

การวัดและประเมินผล

เครื่องมือการวัดและประเมินผล

- แบบประเมินผลงานความคิดริเริ่ม

เกณฑ์การวัดและประเมินผล

- ใช้ระดับพัฒนาการ 3 ระดับ (ดูได้จาก แบบประเมินผลงานความคิดริเริ่ม)

กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

เครื่องมือการวัดและประเมินผล

แบบประเมินผลงานความคิดริเริ่ม

ที่	ชื่อ - ชื่อสกุล	ความแปลก ใหม่ของ ผลงาน			การตั้งชื่อ ผลงาน			การสนทนา ได้ตอบแล้ว เรื่องราว เกี่ยวกับผลงาน			สรุปผล	
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												
14												

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	3	หมายถึง ดี
คะแนน	2	หมายถึง ปานกลาง
คะแนน	1	หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การวัดและประเมินผลงานความคิดริเริ่ม

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน		
	3 (ดี)	2 (ปานกลาง)	1 (ปรับปรุง)
1. ความแปลกใหม่ของผลงาน	ผลงานแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดทั่วไป และไม่ซ้ำกับผลงานผู้อื่น	ผลงานแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดทั่วไป แต่ผลงานซ้ำกับผู้อื่น	ผลงานเป็นความคิดธรรมดาทั่วไป
2. การตั้งชื่อผลงาน	ตั้งชื่อผลงานแปลกแตกต่างจากชื่อทั่วไป เช่น สัตว์ประหลาด หรือการ์ตูน	ตั้งชื่อผลงานแปลกแตกต่างจากชื่อทั่วไป แต่ซ้ำกับผู้อื่น	ตั้งชื่อผลงานเป็นชื่อทั่วไป
3. การสนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงาน	พูด เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานได้ด้วยตนเอง	พูด เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานได้แต่ต้องมีผู้ชี้แนะ	พูด เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลงานได้เป็นคำๆ

เกณฑ์การตัดสิน / ระดับคุณภาพ

คะแนนระหว่าง 7 - 9 หมายถึง ระดับ ดี

คะแนนระหว่าง 5 - 6 หมายถึง ระดับ ปานกลาง

คะแนนระหว่าง 3 - 4 หมายถึง ระดับ ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน : ผ่านเกณฑ์ประเมินทุกข้อรวมกันร้อยละ 70

ผ่านระดับ ดี (7-9 คะแนน)

บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรม

1. ผลการจัดประสบการณ์กิจกรรมเล่านิทานประกอบงานศิลปะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(นางระภา เขียมสุธี)

ผู้จัดกิจกรรม

ภาคผนวก

นิทานเรื่อง หมาป่ากับลูกหมูสามตัว

ครั้งหนึ่งยังมีลูกหมูสามตัว ลูกหมูตัวที่หนึ่ง ลูกหมูตัวที่สอง และลูกหมูตัวที่สาม วันหนึ่งพวกลูกหมูตัดสินใจที่จะไปสร้างบ้านของตัวเอง

“ฉันจะสร้างบ้านด้วยฟาง ฉันอยากจะทำบ้านให้เสร็จเร็วๆ” ลูกหมูตัวที่หนึ่งพูด ดังนั้นเขาจึงเริ่มสร้างบ้านด้วยฟาง

“ฉันจะสร้างบ้านด้วยไม้ ฉันอยากสร้างบ้านให้เสร็จเร็วๆ” ลูกหมูตัวที่สองพูด ดังนั้นเขาจึงเริ่มสร้างบ้านด้วยไม้

“ฉันจะสร้างบ้านด้วยอิฐ มันจะใช้เวลาเล็กน้อย แต่ฉันอยากจะทำบ้านให้แข็งแรง” ลูกหมูตัวที่สามพูด ดังนั้นเขาจึงเริ่มสร้างบ้านด้วยอิฐ

ในป่านี้ยังมีหมาป่าผู้ชั่วร้ายอาศัยอยู่ มันกำลังหิวโซ ดังนั้นเมื่อมันมาถึงบ้านของลูกหมูตัวที่หนึ่ง “ลูกหมูน้อย ลูกหมูน้อย ให้ข้าเข้าไปได้ไหม” หมาป่าบอก

“ไม่ได้ ข้าไม่ให้เจ้าเข้ามาหรอก” ลูกหมูตัวที่หนึ่งบอก

“ข้าโกรธแล้วนะ แล้วข้าจะสาดลมเป่าบ้านของเจ้าให้ราบไปเลย” หมาป่าบอกแล้วมันก็ทำอย่างที่ทำ บ้านฟางก็พังทลายลง

ลูกหมูตัวที่หนึ่งวิ่งหนีไปที่บ้านของลูกหมูตัวที่สอง

“ลูกหมูน้อย ลูกหมูน้อย ให้ข้าเข้าไปได้ไหม” หมาป่าบอก

“ไม่ได้ พวกเราไม่ให้เจ้าเข้ามาหรอก” ลูกหมูทั้งสองตัวบอก

“ข้าโกรธแล้วนะ แล้วข้าก็จะสาดลมเป่าบ้านของเจ้าให้ราบไปเลย”

หมาป่าบอกแล้วมันก็ทำอย่างที่ทำ บ้านไม้ก็พังทลายลง ลูกหมูทั้งสองตัวก็วิ่งหนีไปที่บ้านของลูกหมูตัวที่สาม

สุดท้ายหมาป่าก็มาถึงบ้านอิฐ “ลูกหมูน้อย ลูกหมูน้อย ให้ข้าเข้าไปได้ไหม” หมาป่าบอก

“ไม่ได้ ไม่ได้ เจ้าไม่มีทางเข้ามาได้หรอก” ลูกหมูตัวที่สามบอก หมาป่าโกรธมากมันสาดลมเป่าบ้านเต็มที แต่มันก็ไม่สามารถทำให้บ้านพังราบไปได้

ดังนั้นมันตัดสินใจที่จะปีนลงไปบนปล่องไฟ เพื่อจะเข้าไปในบ้านแทน แต่ลูกหมูตัวที่สามนั้นฉลาดนัก เขาต้มน้ำลงในหม้อใบใหญ่ที่อยู่ใต้เตาผิงจนเดือด

เมื่อหมาป่าปีนลงมาจึงตกลงไปในหม้อน้ำเดือด มันร้องโหยหวนอย่างเจ็บปวดและวิ่งหนีไป

ภาคผนวก ค ตัวอย่างกิจกรรมและผลงานกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย
การเล่านิทานประกอบงานศิลปะ

กิจกรรม แต่งตัวหุ่นกระดาษ

กิจกรรม ที่คาดศีรษะผลไม้

กิจกรรม หน้ากากผีเสื้อแฟนซี

กิจกรรม ที่ห่มดินสอแสนสวย

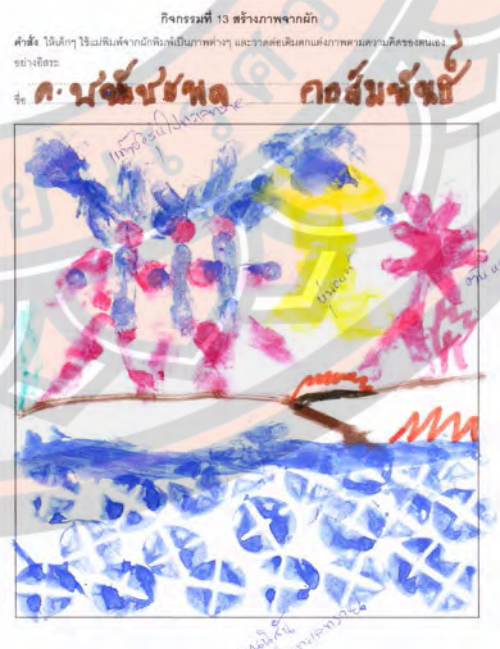
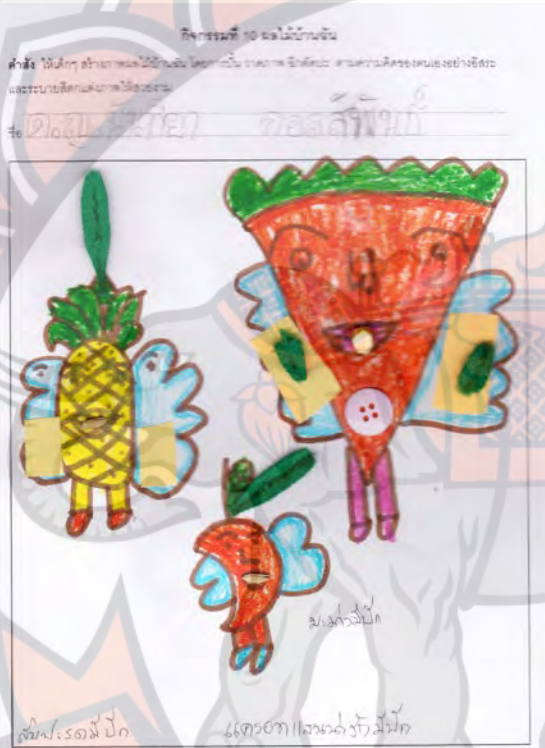
กิจกรรม ตีกลตาสัตว์ประหลาดพูดได้

กิจกรรม นิ้วมือสร้างภาพ

ภาพผลงานนักเรียน

ผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 10 ผลไม้บ้านฉัน

คำสั่ง ให้เด็ก สร้างภาพผลไม้บ้านฉัน โดยการปั้น วาดภาพ ชักดัดปะ ตามความคิดของตนเองอย่างอิสระ และระบายสีตกแต่งภาพให้สวยงาม

กิจกรรมที่ 12 ซอคนักสืบ

คำสั่ง ให้เด็ก สร้างภาพซอคนักสืบ โดยการวาดภาพระบายสี การชักดัดปะ และตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

กิจกรรมที่ 12 ซอคนักสืบ

คำสั่ง ให้เด็ก สร้างภาพซอคนักสืบ โดยการวาดภาพระบายสี การชักดัดปะ และตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

กิจกรรมที่ 12 ซอคนักสืบ

คำสั่ง ให้เด็ก สร้างภาพซอคนักสืบ โดยการวาดภาพระบายสี การชักดัดปะ และตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

ผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 3 รูปทรงสร้างภาพ

คำสั่ง ให้นักๆ ใช้รูปทรงที่ตนเองได้สร้างภาพโดยต้องเป็นภาพสิ่งของที่ต้องใช้ในบ้านตามความคิดของตนเอง และตกแต่งให้สวยงาม

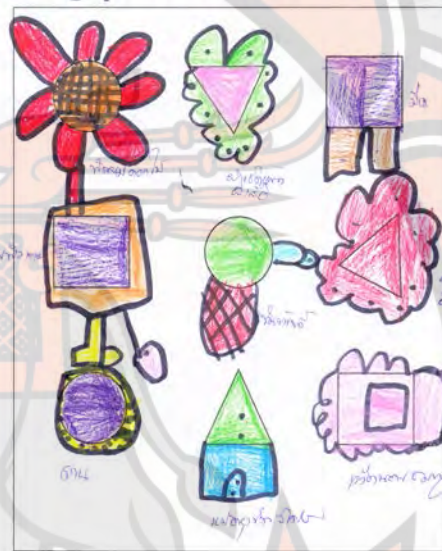
ชื่อ คณิศร์ วิชาทวีรัตน์

กิจกรรมที่ 3 รูปทรงสร้างภาพ

คำสั่ง ให้นักๆ ใช้รูปทรงที่ตนเองได้สร้างภาพโดยต้องเป็นภาพสิ่งของที่ต้องใช้ในบ้านตามความคิดของตนเอง และตกแต่งให้สวยงาม

ชื่อ คณิสร์ชาอศ ทองศุข

กิจกรรมที่ 19 สัตว์แสนรัก

คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพสัตว์แสนรัก โดยการวาดภาพสัตว์ตามความคิดของตนเอง และระบายสีตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

ชื่อ วชิราภรณ์ เก่งพงษ์ ชั้น ป.2

กิจกรรมที่ 4 ของเล่นของฉัน

คำสั่ง ให้นักๆ วาดภาพของเล่นอย่างหลากหลายตามความคิดของตนเอง และตกแต่งระบายสีให้สวยงาม

ชื่อ คณิศร์ วิชาทวีรัตน์

ผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 9 ผลไม้สร้างภาพ

คำสั่ง ใช้สีต่างๆ ใช้แม่พิมพ์ผลไม้พิมพ์เป็นภาพต่างๆ และวาดต่อเติมตกแต่งภาพตามความคิดของตนเอง
อย่างอิสระ

ชื่อ ด.ช.วงศ์ธร แซ่ฟุ้ง คจ-๒.

กิจกรรมที่ 9 ผลไม้สร้างภาพ

คำสั่ง ใช้สีต่างๆ ใช้แม่พิมพ์ผลไม้พิมพ์เป็นภาพต่างๆ และวาดต่อเติมตกแต่งภาพตามความคิดของตนเอง
อย่างอิสระ

ชื่อ ด.ช.จตุวิศ ใจสขวิทวัส

กิจกรรมที่ 20 สวนสัตว์บ้านฉัน

คำสั่ง ใช้สีต่างๆ สร้างสวนสัตว์บ้านฉัน โดยทาสีบนดินน้ำมันและตกแต่งด้วยวัสดุต่างๆ ตามความคิดของตนเอง
อย่างอิสระให้สวยงาม

ชื่อ ส.อ. วิวิษา พิมพ์ผลพิศชาภาสกล

ค.ญ. สำจิตต์ ภัตธชา

ภาคผนวก ค ตัวอย่างกิจกรรมและผลงานกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย
การเล่นิทานประกอบงานศิลปะ

กิจกรรม แต่งตัวหุ่นหรรษา

กิจกรรม ที่คาดศีรษะผลไม้

กิจกรรม หน้ากากผักแฟนซี

กิจกรรม ที่ให้มดินสอแสนสวย

กิจกรรม ตีกลดาส์ตรีประหลาดพูดได้

กิจกรรม นิ้วมือสร้างภาพ

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 10 ผลไม้บ้านฉัน

คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพผลไม้บ้านฉัน โดยวาดผลไม้ที่ชอบ และระบายสีอย่างอิสระ และระบายสีตกแต่งอย่างอิสระ

ชื่อ กมลวิมลรัตน์ จรัสสิรินทร์

ผลไม้บ้านฉัน
ผลไม้บ้านฉัน
ผลไม้บ้านฉัน

กิจกรรมที่ 9 ผลไม้ประหลาด

คำสั่ง ให้นักๆ วาดภาพผลไม้ประหลาด ตามความคิดของตนเองอย่างอิสระและระบายสีอย่างอิสระ

ชื่อ กมลวิมลรัตน์

ผลไม้ประหลาด

กิจกรรมที่ 15 สวนผักใจดี

คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพสวนผักใจดี โดยวาดผักที่ชอบและระบายสีอย่างอิสระ และตกแต่งอย่างอิสระ

ชื่อ กมลวิมลรัตน์ กมลวิมลรัตน์

สวนผักใจดี

กิจกรรมที่ 13 สร้างภาพจากผัก

คำสั่ง ให้นักๆ ใช้ผักเป็นวัสดุพิมพ์เป็นภาพต่างๆ และวาดตกแต่งเพิ่มเติมตามความชอบของตนเองอย่างอิสระ

ชื่อ กมลวิมลรัตน์ กมลวิมลรัตน์

สร้างภาพจากผัก

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 10 ผลไม้บ้านฉัน คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพผลไม้บ้านฉัน โดยกรวณ วามภาพ นึกศิลปะ ตามความคิดของตนเองอย่างอิสระ และระบายสีตกแต่งภาพให้สวยงาม

ชื่อ อรุณชเนย์ อธิวิทิตานนท์ อธิสนน, ปิ่น, อธิแหวทวิช

กิจกรรมที่ 12 ซอด้วงนักเรียน คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพซอด้วงนักเรียน โดยกรวณภาพระบายสี การนึกศิลปะ และตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

ชื่อ ด.ญ. อภิญญา เต็มใจสงวน

กิจกรรมที่ 12 ซอด้วงนักเรียน คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพซอด้วงนักเรียน โดยกรวณภาพระบายสี การนึกศิลปะ และตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

ชื่อ ด.ญ. ชัยภักยา กอสิมพันธ์

ชื่อ อธิสนน

กิจกรรมที่ 12 ซอด้วงนักเรียน คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพซอด้วงนักเรียน โดยกรวณภาพระบายสี การนึกศิลปะ และตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

ชื่อ จิตติพัทธ์ อธิขุนทด ๒๐

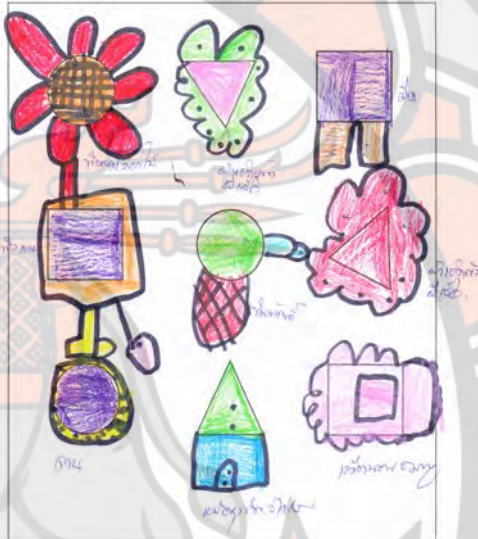
ชื่อ อธิสนน

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 3 รูปทรงสร้างภาพ
คำสั่ง ใช้สีต่างๆ ใช้รูปทรงที่กำหนดให้สร้างภาพโดยต่อกันเป็นภาพสิ่งของหรือสิ่งมีชีวิตในปริมาณความถี่ของตนเอง และตกแต่งให้สวยงาม
ชื่อ ดช.ณัฏฐ์ วิชาทวิวิทย์

กิจกรรมที่ 3 รูปทรงสร้างภาพ
คำสั่ง ใช้สีต่างๆ ใช้รูปทรงที่กำหนดให้สร้างภาพโดยต่อกันเป็นภาพสิ่งของหรือสิ่งมีชีวิตในปริมาณความถี่ของตนเอง และตกแต่งให้สวยงาม
ชื่อ ดญ.สุชัชวาล ทองศุภ 212

กิจกรรมที่ 19 สัตว์แสนรัก
คำสั่ง ใช้สีต่างๆ สร้างภาพสัตว์และพืช โดยการวาดภาพสัตว์ตามความคิดของตนเอง และระบายสีตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม
ชื่อ ดญ.ณัฏฐ์ วิชาทวิวิทย์ 212

กิจกรรมที่ 4 ของเล่นของเงิน
คำสั่ง ใช้สีต่างๆ วาดภาพของเล่นอย่างหลากหลายตามความคิดของตนเอง และตกแต่งระบายสีให้สวยงาม
ชื่อ ดญ.ณัฏฐ์ วิชาทวิวิทย์ 212

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 9 ผลไม้สร้างภาพ

คำสั่ง ให้นักๆ ใช้ผลไม้ที่ไม่กินเป็นภาพต่างๆ และวาดต่อเติมตกแต่งภาพตามความคิดของตนเอง

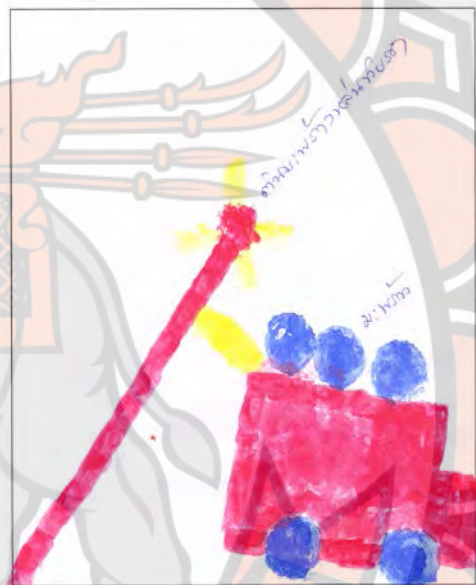
อย่างอิสระ
ชื่อ ด.ญ.จงศร แซ่ฟุ้ง อ.บ.๒.

กิจกรรมที่ 9 ผลไม้สร้างภาพ

คำสั่ง ให้นักๆ ใช้ผลไม้ที่ไม่กินเป็นภาพต่างๆ และวาดต่อเติมตกแต่งภาพตามความคิดของตนเอง

อย่างอิสระ
ชื่อ ด.ญ.จิรัช แซ่ชวาทา อ.บ.๒.

กิจกรรมที่ 20 สวนสัตว์บ้านฉัน

คำสั่ง ให้นักๆ สัางสวนสัตว์บ้านฉัน โดยทำบ้านต้นไม้และตกแต่งด้วยสัตว์ต่างๆ ตามความคิดของตนเอง

อย่างอิสระได้ละ
ชื่อ ด.ญ.วิภา พิทักษ์สถาน อ.บ.๒.

ภาคผนวก ค ตัวอย่างกิจกรรมและผลงานกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย
การเล่นิทานประกอบงานศิลปะ

กิจกรรม แต่งตัวหุ่นหรรษา

กิจกรรม ที่คาดศีรษะผลไม้

กิจกรรม หน้ากากผักแฟนซี

กิจกรรม ที่ให้มดินสอแสนสวย

กิจกรรม ตีกลดสัตว์ประหลาดพุดได้

กิจกรรม นิ้วมือสร้างภาพ

ภาพผลงานนักเรียน

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 10 ผลไม้บ้านฉัน คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพผลไม้บ้านฉัน โดยกรวณ วามภาพ นึกศิลปะ ตามความคิดของตนเองอย่างอิสระ และระบายสีตกแต่งภาพให้สวยงาม

กิจกรรมที่ 12 ซอด้วงนักเรียน คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพซอด้วงนักเรียน โดยกรวณภาพระบายสี การนึกศิลปะ และตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

กิจกรรมที่ 12 ซอด้วงนักเรียน คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพซอด้วงนักเรียน โดยกรวณภาพระบายสี การนึกศิลปะ และตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

กิจกรรมที่ 12 ซอด้วงนักเรียน คำสั่ง ให้นักๆ สร้างภาพซอด้วงนักเรียน โดยกรวณภาพระบายสี การนึกศิลปะ และตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 3 รูปทรงสร้างภาพ

คำสั่ง ใช้สีต่างๆ ใช้รูปทรงที่กำหนดให้สร้างภาพโดยต้องเป็นภาพสิ่งของหรือสิ่งมีชีวิตในปริมาณความถี่ของตนเอง และตกแต่งให้สวยงาม

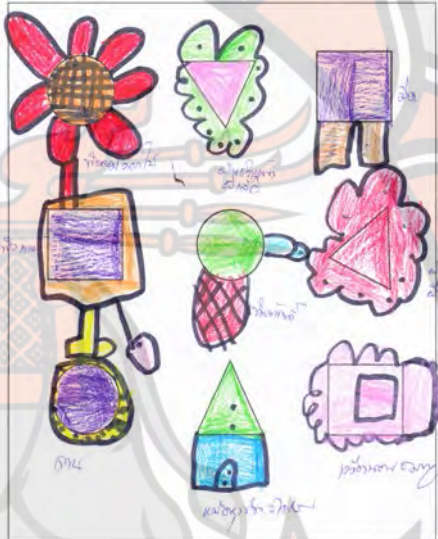
ชื่อ ดช.ณภัทรศักดิ์ ศึกษาที่โรงเรียนวัด

กิจกรรมที่ 3 รูปทรงสร้างภาพ

คำสั่ง ใช้สีต่างๆ ใช้รูปทรงที่กำหนดให้สร้างภาพโดยต้องเป็นภาพสิ่งของหรือสิ่งมีชีวิตในปริมาณความถี่ของตนเอง และตกแต่งให้สวยงาม

ชื่อ ดญ.สุชัชวาล ทองศุภ 2012

กิจกรรมที่ 19 สัตว์แสนรัก

คำสั่ง ใช้สีต่างๆ สร้างภาพสัตว์แสนรัก โดยการวาดภาพสัตว์ตามความคิดของตนเอง และระบายสีตกแต่งตามความคิดของตนเองอย่างอิสระให้สวยงาม

ชื่อ ดช.ณภัทรศักดิ์ ศึกษาที่โรงเรียนวัด

กิจกรรมที่ 4 ของเล่นของน้อง

คำสั่ง ใช้สีต่างๆ วาดภาพของเล่นอย่างหลากหลายตามความคิดของตนเอง และตกแต่งระบายสีให้สวยงาม

ชื่อ ดช.ณภัทรศักดิ์ ศึกษาที่โรงเรียนวัด

ภาพผลงานนักเรียน

กิจกรรมที่ 9 ผลไม้สร้างภาพ

คำสั่ง ให้นักๆ ใช้ผลไม้ที่ไม่กินเป็นภาพต่างๆ และวาดต่อเติมตกแต่งภาพตามความคิดของตนเอง

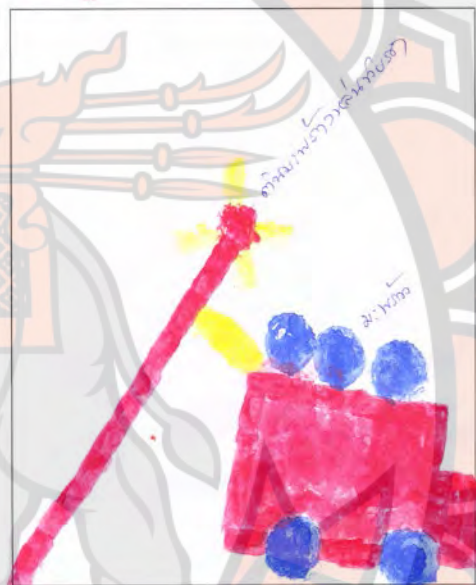
อย่างอิสระ
ชื่อ ด.ญ.จงศร แซ่ฟุ้ง อ.บ.๒.

กิจกรรมที่ 9 ผลไม้สร้างภาพ

คำสั่ง ให้นักๆ ใช้ผลไม้ที่ไม่กินเป็นภาพต่างๆ และวาดต่อเติมตกแต่งภาพตามความคิดของตนเอง

อย่างอิสระ
ชื่อ ด.ญ.จิรัช แซ่ชวาทา อ.บ.๒.

กิจกรรมที่ 20 สวนสัตว์บ้านฉัน

คำสั่ง ให้นักๆ สานสวนสัตว์บ้านฉัน โดยทำบ้านสัตว์และตกแต่งด้วยวัสดุต่างๆ ตามความคิดของตนเอง

อย่างอิสระได้ละ
ชื่อ ด.ญ.วิภา พิทักษ์สถาน อ.บ.๒.

ภาคผนวก ง ผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
ของเด็กปฐมวัย

ตาราง 11 แสดงผลการพิจารณาความเหมาะสมกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย
การเล่านิทานประกอบงานศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
(ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน)

ที่	รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					\bar{X}	S.D.
		คนที่						
		1	2	3	4	5		
1	กิจกรรมการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ							
	เป็นไปตามขั้นตอนการจัดกิจกรรม							
	1) ชั้นวางแผน 2) ชั้นปฏิบัติ 3) ชั้นทบทวน	4	5	5	5	5	4.80	0.45
	เฉลี่ยด้านกิจกรรม						4.80	0.45
2	สาระสำคัญ							
	2.1 แสดงถึงสาระที่เป็นแก่นของเรื่อง	5	5	5	5	5	5.00	0.00
	2.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์	5	5	5	5	5	5.00	0.00
	2.3 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	5	5	5.00	0.00
	เฉลี่ยด้านสาระสำคัญ						5.00	0.00
3	จุดประสงค์การเรียนรู้							
	3.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	5	5	5.00	0.00
	3.2 ส่งเสริมการพัฒนาความคิด สร้างสรรค์แต่ละด้าน	4	4	5	5	5	4.60	0.55
	3.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5	5	5.00	0.00
	3.4 ภาษาที่ใช้ชัดเจน เข้าใจง่าย	4	5	5	5	5	4.80	0.45
	เฉลี่ยด้านจุดประสงค์การเรียนรู้						4.85	0.22

ตาราง 11 (ต่อ)

ที่	รายการ	ความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่						
		1	2	3	4	5		
4	สาระการเรียนรู้							
	สาระที่ควรเรียนรู้							
	4.1 สอดคล้องกับสาระสำคัญ	4	5	5	5	5	4.80	0.45
	4.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	5	5	4.80	0.45
	4.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4	5	5	5	5	4.80	0.45
	ประสบการณ์สำคัญ							
	4.4 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	5	5	4.80	0.45
	4.5 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4	5	5	5	5	4.80	0.45
	เฉลี่ยด้านสาระการเรียนรู้						4.80	0.45
5	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้							
	5.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์	4	5	5	5	5	4.80	0.45
	5.2 เป็นไปตามขั้นตอนการจัดกิจกรรม							
	1) ขั้ววางแผน คิดวางแผนการทำกิจกรรมจากสื่อวัสดุ							
	2) ขั้วปฏิบัติ ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้							
	3) ขั้วทบทวน สรุปความรู้จากการทำกิจกรรม	4	5	5	5	5	4.60	0.45
	5.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิด							
	สร้างสรรค์	4	4	5	5	5	4.60	0.55
	5.4 ใฝ่ใจ และจูงใจ ให้ผู้เรียนกระตือรือร้น							
	ที่จะร่วมกิจกรรม	4	4	5	5	5	4.60	0.55
	5.5 เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ							
	ของผู้เรียน	4	5	5	5	5	4.80	0.45
	5.6 เวลาที่ใช้มีความเหมาะสม	5	5	5	5	5	5.00	0.00
	เฉลี่ยด้านกระบวนการจัดกิจกรรม						4.77	0.37

ตาราง 11 (ต่อ)

ที่	รายการ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					\bar{X}	S.D.
		คนที่						
		1	2	3	4	5		
6	สื่อการเรียนการสอน/แหล่งเรียนรู้							
6.1	สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	5	5	5	5.00	0.00
6.2	เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5	5	5.00	0.00
6.3	ส่งเสริมให้การเรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์	5	5	5	5	5	5.00	0.00
	เฉลี่ยด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้						5.00	0.00
7	การวัดและประเมินผล							
7.1	วิธีวัดสอดคล้องและครอบคลุมตามจุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	5	5	4.80	0.45
7.2	เครื่องมือวัดสอดคล้องกับวิธีวัด	5	5	4	5	5	4.80	0.45
7.3	เครื่องมือวัดสอดคล้องกับกระบวนการจัดกิจกรรม	5	5	5	5	5	5.00	0.00
7.4	เกณฑ์การประเมินสอดคล้องกับวัย	5	5	4	5	5	4.80	0.45
	เฉลี่ยด้านการวัดและประเมินผล						4.85	0.22
	รวมเฉลี่ย						4.85	0.22

ภาคผนวก จ คู่มือการใช้แบบทดสอบและเกณฑ์การประเมินแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT- DP (Test for Creative Thinking - Drawing Production) ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban)

คู่มือการใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากการวาดภาพ TCT-DC ของเยลเลน; และเออร์บัน (Jellen and Urban)

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ จากผลงานการวาดภาพหรือเรียกอีกอย่างว่าแบบทดสอบ ทีซีที-ดีพี (TCT – DP : Test for Creative Thinking - Drawing Production) ของเยลเลนและเออร์บัน (Jellen and Urban) มีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะของแบบทดสอบ

ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอ โดยใช้ทดสอบเป็นรายบุคคล ซึ่งกำหนดรูปแบบ ดังนี้

1.1 สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งเร้าที่จัดเตรียมไว้ในรูปของชิ้นส่วนเล็กๆ มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน เช่น รูปมุมฉาก รูปครึ่งวงกลม รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิด รูปจุด รูปรอยเส้นประ รูปเส้นโค้งคล้ายตัว S ซึ่งประกอบอยู่ด้านในและด้านนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่

1.2 การตอบสนองสิ่งเร้า ผู้ถูกทดสอบสามารถตอบสนองสิ่งเร้าได้อย่างอิสระตามจินตนาการโดยการวาดภาพขึ้นมาในขอบเขตของช่วงเวลาที่กำหนดให้และมีหลักเกณฑ์สำหรับยึดถือเป็นหลักในการประเมินคุณค่าความคิดสร้างสรรค์จากผลการวาดภาพทั้งหมด

2. การใช้แบบทดสอบ

2.1 ผู้ถูกทดสอบ

ผู้ถูกทดสอบจะได้รับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ TCT – DP และดินสอซึ่งไม่มียางลบเพื่อมิให้ผู้ตอบเปลี่ยนภาพที่วาดแล้ว

2.2 ผู้ทดสอบอ่านคำสั่งซ้ำๆ และชัดเจน

2.3 เมื่อถูกทดสอบเข้าใจแล้วให้ลงมือวาดภาพ และถ้าหากมีคำถามในช่วงที่กำลังทำแบบทดสอบ ผู้ทดสอบอาจจะตอบคำถามได้ เช่น “หนูจะวาดรูปอะไร” ให้คุณครูตอบได้ว่า “เด็กๆ อยากรวาดภาพอะไรก็ได้ตามที่อยากจะวาด รูปที่วาดเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งสิ้น ทำอย่างไรก็ได้ ไม่มีสิ่งใดผิด”

2.4 ในการทดสอบกำหนดเวลา 15 นาที หลังจากนั้นผู้ทดสอบจะเก็บข้อสอบทั้งหมดเขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้งไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ

2.5 ผู้ทดสอบจดบันทึกเวลาการทำแบบทดสอบของผู้ที่ทำเสร็จก่อน 12 นาที ไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ และเขียนชื่อ อายุ เพศ และชื่อเรื่องหรือชื่อภาพที่ผู้ถูกทดสอบเป็นผู้ตั้งไว้ที่มุมขวาของแบบทดสอบ

3. เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบ

การให้คะแนนแบบทดสอบ ดำเนินการตามเกณฑ์การประเมินของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยการวาดภาพของเจเลนและเออร์บัน (Jellen; & Urban, 1986, pp.138-155) ซึ่งมีเกณฑ์ประเมินทั้ง 11 เกณฑ์ ดังนี้ (แปลและเรียบเรียงโดยอาจารย์อนิธิตา ปิยะภักษณะ

1. การต่อเติม (Cn : Continuations)

ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติมเพิ่มจากชิ้นส่วนที่กำหนดไว้ให้ทั้ง 6 ชิ้นส่วน (ครึ่งวงกลม จุด มุมฉาก เส้นโค้ง เส้นประ และสี่เหลี่ยมจัตุรัสเล็กปลายเปิดนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่) ไม่ว่าจะการต่อเติมนั้นจะสมบูรณ์หรือไม่ก็ตาม จะได้คะแนนการต่อเติมชิ้นส่วนละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดคือ 6 คะแนน

ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 1	ชิ้นให้	1	คะแนน
ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 2	ชิ้นให้	2	คะแนน
ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 3	ชิ้นให้	3	คะแนน
ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 4	ชิ้นให้	4	คะแนน
ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 5	ชิ้นให้	5	คะแนน
ชิ้นส่วนที่ได้รับการต่อเติม 6	ชิ้นให้	6	คะแนน

2. ความสมบูรณ์ (Cm : Completions)

หากมีการต่อเติมจากเดิมในข้อ 1 ให้เต็มหรือให้สมบูรณ์มากขึ้น จะได้คะแนนชิ้นส่วนละ 1 คะแนน ถ้าต่อเติมภาพโดยใช้รูปที่กำหนด 2 รูปมารวมเป็นรูปเดียว เช่น โยงเป็นรูปบ้าน ต่อเป็นอิฐ ปล่องไฟ ฯลฯ ให้ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดคือ 6 คะแนน

ต่อเติมให้สมบูรณ์ 1	ชิ้นให้	1	คะแนน
ต่อเติมให้สมบูรณ์ 2	ชิ้นให้	2	คะแนน
ต่อเติมให้สมบูรณ์ 3	ชิ้นให้	3	คะแนน
ต่อเติมให้สมบูรณ์ 4	ชิ้นให้	4	คะแนน
ต่อเติมให้สมบูรณ์ 5	ชิ้นให้	5	คะแนน
ต่อเติมให้สมบูรณ์ 6	ชิ้นให้	6	คะแนน

3. ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ (Ne : New Element)

ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่นอกเหนือจากข้อ 1 และ 2 เช่น ภาพ นก สุนัข ภูเขา ดอกไม้ พ่อ แม่ ลูก จะได้คะแนนภาพละ 1 คะแนน แต่ภาพที่วาดซ้ำหลายๆ ภาพ เหมือนๆ กัน เช่น ภาพป่าที่มีจำนวนต้นไม้หลายๆ ต้น ซ้ำๆ กัน จะได้ 2-3 คะแนน คะแนนสูงสุดของข้อนี้คือ 6 คะแนน

ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่ 1 ชิ้นใหม่	1	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่ 2 ชิ้นใหม่	2	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่ 3 ชิ้นใหม่	3	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่ 4 ชิ้นใหม่	4	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่ 5 ชิ้นใหม่	5	คะแนน
ภาพหรือสัญลักษณ์ที่วาดขึ้นใหม่ 6 ชิ้นใหม่	6	คะแนน

4. การต่อโยงด้วยเส้น (CI : Connection with a line)

แต่ละภาพหรือส่วนของภาพ (ทั้งภาพที่สร้างขึ้นใหม่ในข้อ 3) หากมีเส้นลากโยงเข้าด้วยกันทั้งภายในและภายนอกกรอบโดยการโยงนั้นจะเป็นภาพหรือเรื่องราวหรือไม่ก็ตาม แต่จะดูจำนวนของความเกี่ยวโยงที่เกิดขึ้นระหว่าง 2 ภาพ จะให้คะแนนการโยง 1 เส้น ต่อ 1 คู่ภาพที่ลากโยงเข้าด้วยกัน เส้นละ 1 คะแนน คะแนนสูงสุดในข้อนี้คือ 6 คะแนน

การต่อโยงด้วยเส้น 1 เส้นให้	1	คะแนน
การต่อโยงด้วยเส้น 2 เส้นให้	2	คะแนน
การต่อโยงด้วยเส้น 3 เส้นให้	3	คะแนน
การต่อโยงด้วยเส้น 4 เส้นให้	4	คะแนน
การต่อโยงด้วยเส้น 5 เส้นให้	5	คะแนน
การต่อโยงด้วยเส้น 6 เส้นให้	6	คะแนน
การต่อโยงด้วยเส้น 0 เส้นให้	0	คะแนน

5. การเชื่อมโยงที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราว (Cth : Connections with a Theme)

ภาพใดหรือส่วนใดของภาพที่ทำให้เกิดเป็นเรื่องราวหรือเป็นภาพจะได้อีก 1 คะแนน ต่อ 1 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเนื่อง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นการเชื่อมโยงด้วยเส้นจากข้อ 1 หรือไม่ใช่เส้นก็ได้ เช่น เส้นประของแสงอาทิตย์ เงาต่างๆ การแตะกันของภาพ ความสำคัญอยู่ที่การต่อเดิมนั้นทำให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ตามความหมายที่ผู้ถูกทดสอบได้ตั้งชื่อไว้ โดยมีรายละเอียดประกอบ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของภาพ เช่น พระอาทิตย์ขึ้นหลังภูเขา ซุปเปอร์แมนเหาะอยู่

บนฟ้า คะแนนสูงสุดในข้อนี้คือ 6 คะแนน

หากมีองค์ประกอบภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวให้	1	คะแนน
สำหรับภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบใหม่ที่แหวกแนวให้	3	คะแนน
สำหรับภาพวาดที่เป็นนามธรรมสร้างสรรค์อย่างง่าย ๆ ให้	3	คะแนน
ภาพประกอบเกี่ยวกับความเชื่อให้	4-5	คะแนน
สำหรับภาพที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ทั้งภาพให้	4-6	คะแนน
กรณีไม่มีเรื่องราวหรือถึงประกอบที่ทำให้เกิดเรื่องราวให้	0	คะแนน

6. การข้ามเส้นกันเขตโดยการใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่

(Bfd : Boundary Breaking Frangment Dependent)

การต่อเติมภาพ หรือโยงเส้นปิดรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสปลายเปิดซึ่งอยู่นอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ จะได้คะแนน 6 คะแนนเต็ม

สำหรับการลากเส้นปิดรูปสี่เหลี่ยมเล็กปลายเปิดให้	3	คะแนน
สำหรับการลากเส้นผ่านโดยไม่เกิดเป็นภาพใดๆ ให้	3	คะแนน
หากเป็นภาพที่มีความสมบูรณ์มากขึ้นให้	6	คะแนน
กรณีไม่มีการต่อเติมใดๆ ให้	0	คะแนน

7. การข้ามเส้นกันเขตอย่างอิสระโดยไม่ใช้ชิ้นส่วนที่กำหนดให้นอกกรอบใหญ่ (Bfi :

Boundary Broaking Fragment Independent)

การต่อเติมโยงเส้นออกไปนอกกรอบ หรือการวาดภาพนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ จะได้คะแนน 6 คะแนนเต็ม

การต่อเติมนอกกรอบเพียงหนึ่งในสามของภาพในกรอบให้	3	คะแนน
การวาดภาพต่างๆ อย่างอิสระภายนอกกรอบสี่เหลี่ยมใหญ่ให้	6	คะแนน
กรณีที่มีการวาดภาพหรือการโยงเส้นภายนอกกรอบให้	0	คะแนน

8. การแสดงความลึก ใกล้-ไกล หรือมิติของภาพ (Pe : Perspective)

ภาพที่วาดให้เห็นส่วนลึก มีระยะใกล้ ไกล วาดในลักษณะสามมิติหรือสองมิติ เช่น บ้านสองด้าน ถนนที่มีความไกล ภาพแนวเส้นขอบฟ้า พระอาทิตย์อยู่หลังก้อนเมฆ รูปทรง/องค์ประกอบที่วาดลง หรือจัดให้มีทิศทางในแนวลึก คะแนนสูงสุดในข้อนี้คือ 6 คะแนน

ภาพที่วาดให้เห็นส่วนลึก มีระยะใกล้ไกลให้คะแนนภาพละ	1	คะแนน
ภาพที่มีมิติแต่วาดอย่างเดิมหรือคล้ายคลึงกันซ้ำๆ กันให้	2	คะแนน
ภาพที่มีลักษณะเป็นสองมิติให้	3	คะแนน

หากเรื่องราวทั้งหมดแสดงความเป็นสามมิติให้	6	คะแนน
กรณีที่เป็นภาพไม่มีมิติ ไม่มีระยะใกล้ไกลและความลึกให้	0	คะแนน

9. อารมณ์ขัน (Hu : Humor)

ภาพที่แสดงให้เห็นถึงความขบขันในการวาดหรือก่อให้เกิดอารมณ์ขัน โดยแยกเป็นชิ้นส่วนหรือดูภาพรวม แล้วถ้าได้อารมณ์ขันมาก ก็ให้คะแนนมากขึ้นเป็นลำดับ ภาพที่แสดงอารมณ์ขันนี้ ประเมินจากผู้ทดสอบในหลายๆ ทาง เช่น

ผู้วาดสามารถล้อเลียนตนเองจากภาพวาดให้	1	คะแนน
ผู้วาดใช้ชื่อที่แสดงอารมณ์ขันเข้าไปหรือวาดเพิ่มเข้าไปให้	1	คะแนน
ผู้วาดผนวกลายเส้นและภาษาเข้าไปเหมือนการวาดภาพการ์ตูน	1	คะแนน
มีองค์ประกอบร่วมในทิศทางที่สนุกสนานเบิกบานให้	1-3	คะแนน
มีองค์ประกอบร่วมที่กำลังเป็นแฟชั่นหรือเป็นที่นิยมให้	2-3	คะแนน
ภาพที่แสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้วาดให้	2-4	คะแนน

คะแนนสูงสุดของข้อนี้คือ 6 คะแนน

10. ความคิดแปลกใหม่ ไม่คิดตามแบบแผนปกติ (Uc : Unconventionality)

ภาพแสดงความคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากความคิดปกติธรรมดาทั่วไป มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- การวางหรือการใช้กระดาษแตกต่างไปจากเมื่อผู้ทดสอบวางกระดาษให้ เช่น เด็กมีการพับกระดาษ หรือการพลิกกระดาษไปข้างหลังแล้วจึงวาดภาพ ให้คะแนน 3 คะแนน
- ภาพที่เป็นนามธรรมหรือไม่เป็นของจริง เช่น การใช้ชื่อที่เป็นนามธรรม หรือสัตว์ประหลาด ให้ 3 คะแนน
- ภาพรวมของรูปทรง เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ตัวอักษร หรือตัวเลข หรือการใช้ชื่อหรือภาพที่เหมือนการ์ตูน ให้ 3 คะแนน
- ภาพที่ต่อเติมไม่ใช่ภาพที่วาดกันแพร่หลายต่างๆ ไป ให้ 3 คะแนน แต่หากมีการต่อเติมภาพในลักษณะต่างๆ ต่อไปนี้
 - รูปครึ่งวงกลม ต่อเป็นพระอาทิตย์ หน้าคน หรือวงกลม
 - รูปมุมฉาก ต่อเป็นบ้าน กล่อง หรือสี่เหลี่ยม
 - รูปเส้นโค้ง ต่อเป็นงู ต้นไม้ หรือดอกไม้
 - รูปเส้นประ ต่อเป็นถนน ตรอก หรือทางเดิน
 - รูปจุด ทำเป็นตาของนก หรือสายฝน

รูปทำนองนี้ต้องหักออก 1 คะแนน จาก 3 คะแนนเต็มในข้อ 10 d นี้ แต่ไม่มี
คะแนนติดลบ คะแนนสูงสุดในข้อนี้ 12 คะแนน (ผลรวมของคะแนนจาก a b c และ d)

11. ความเร็ว (Sp : Speed)

ถ้าการวาดรวมกันแล้วมี 6 จุด โดยนับชนิดและหลักเกณฑ์ 10 ข้อแรก ภาพที่
วาดเสร็จใช้เวลาน้อยกว่า 12 นาที จะได้คะแนนเพิ่มโดยดูจากเวลา ดังนี้

น้อยกว่า	2	นาที ได้	6	คะแนน
น้อยกว่า	4	นาที ได้	5	คะแนน
น้อยกว่า	6	นาที ได้	4	คะแนน
น้อยกว่า	8	นาที ได้	3	คะแนน
น้อยกว่า	10	นาที ได้	2	คะแนน
น้อยกว่า	12	นาที ได้	1	คะแนน
มากกว่า หรือ เท่ากับ	12	นาที ได้	0	คะแนน

การหาคะแนนรวมของแบบทดสอบ TCT-DP นั้นดำเนินการโดยการพับด้านหลังของ
แบบทดสอบที่มีช่องให้คะแนน 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสสำหรับให้คะแนนวิธีการให้คะแนนให้พบ
ส่วนของแบบทดสอบขึ้นมาก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมของแบบทดสอบ TCT-DP
(Total Score) คือ 72 คะแนน โดยมีรายละเอียดของคะแนนดังนี้ เกณฑ์ข้อที่ 1-11 ยกเว้นข้อ 10
คะแนนเต็มข้อละ 6 คะแนน ข้อ 10 แบ่งเป็น 4 ข้อย่อยๆ ละ 3 คะแนน รวม 12 คะแนน
รวมสูงสุดของแบบทดสอบ TCT-DP คือ 72 คะแนน

จัดเป็นกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ความคิดริเริ่ม ข้อ 10 คะแนนเต็ม 12 คะแนน

กลุ่มที่ 2 ความคิดคล่องตัว ข้อ 11 คะแนนเต็ม 6 คะแนน

กลุ่มที่ 3 ความคิดยืดหยุ่น ข้อ 6, 7, 8 และ 9 คะแนนเต็ม 24 คะแนน

กลุ่มที่ 4 ความคิดละเอียดลออ ข้อ 1, 2, 3, 4 และ 5 คะแนนเต็ม 30 คะแนน

4. การแปลผลระดับความคิดสร้างสรรค์

การแปลผลระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
จากการวาดภาพ TCT-DP สำหรับเด็กปฐมวัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดการแปลผลใน
ภาพรวมดังต่อไปนี้

- ได้คะแนนรวมต่ำกว่า 24 คะแนน มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ
- ได้คะแนนระหว่าง 24-47 คะแนน มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง
- ได้คะแนนรวมตั้งแต่ 48 คะแนนขึ้นไป มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง

คะแนนรวมของแบบทดสอบ TCT-DP

ด้านหลังของข้อสอบมีช่องเล็กๆ อยู่ 11 ช่อง แต่ละช่องจะมีรหัสสำหรับให้คะแนน วิธีการให้คะแนน เพียงแต่พับส่วนล่างของแบบทดสอบขึ้นมาก็สามารถให้คะแนนได้ทันที คะแนนรวมสูงสุดของแบบทดสอบ TCT-DP คือ 72 คะแนน แปลและเรียบเรียงโดย (อนินทิตา โปชะกฤษณะ , 2535)

- ได้คะแนนรวมต่ำกว่า 24 คะแนน มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับต่ำ
- ได้คะแนนระหว่าง 24-47 คะแนน มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง
- ได้คะแนนรวมตั้งแต่ 48 คะแนนขึ้นไป มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง

การแปลผลระดับคะแนนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์จากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเยลเลนและเออร์บัน โดยในการแปลผลคะแนนคิดสร้างสรรค์โดยรวม ใช้เกณฑ์ ดังนี้ (อนินทิตา โปชะกฤษณะ, 2535)

ความคิดสร้างสรรค์โดยรวม (72 คะแนน)

ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 48 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	มีคะแนนตั้งแต่ 24 – 47 ขึ้นไป
ระดับต่ำ	มีคะแนนต่ำกว่า 24

และแปลผลความคิดสร้างสรรค์รายด้าน ใช้เกณฑ์ ดังนี้

ด้านความคิดริเริ่ม (12 คะแนน)

ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 9 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	มีคะแนนตั้งแต่ 5 - 8
ระดับต่ำ	มีคะแนนต่ำกว่า 5

ด้านความคิดคล่องตัว (6 คะแนน)

ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 5 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	มีคะแนนตั้งแต่ 3 - 4
ระดับต่ำ	มีคะแนนต่ำกว่า 3

ด้านความคิดยืดหยุ่น (24 คะแนน)

ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 17 ขึ้นไป
ระดับปานกลาง	มีคะแนนตั้งแต่ 9 - 16
ระดับต่ำ	มีคะแนนต่ำกว่า 9

ด้านความคิดละเอียดลออ (30 คะแนน)

ระดับสูง	มีคะแนนตั้งแต่ 21 ขึ้นไป
----------	--------------------------

ระดับปานกลาง มีคะแนนตั้งแต่ 11 - 20

ระดับต่ำ มีคะแนนต่ำกว่า 11

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ควรบันทึกประกอบการทำวิจัย โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของเยลเลน; และเออร์บัน (Jellen and Urban, 1986)

1. อายุ (เช่น 5 ปี)
2. เพศ (เช่น หญิง หรือ ชาย)
3. เชื้อชาติและความเป็นมาของเผ่าพันธุ์ (เช่น มองโกลลอยด์ นิกรอยด์ คอคเคเซียนหรืออื่นๆ)
4. ประเภทของสถานศึกษา (เช่น ประถมศึกษา หรืออุดมศึกษา, เอกชน หรือรัฐบาล)
5. ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม (เช่น ระดับรายได้ต่ำ, ปานกลางหรือสูง)
6. ความเฉพาะเจาะจงของกลุ่มตัวอย่างที่เลือก (เช่น เด็กพิการ - ทางสมอง และ/หรือ เด็กไม่ปกติ - ทางสังคม และ / หรือการเบี่ยงเบนทางจิตวิทยา)
7. ข้อมูลที่บันทึกอย่างย่อของกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่ม (เช่น เลือกโดยการสุ่มตัวอย่าง, สังกัด เก็บข้อมูล ระหว่างการทำแบบทดสอบ หรืออื่นๆ)
8. การทำการทดสอบใหม่ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และ/หรือ เฉพาะราย โดยระบุ เหตุผลนั้นๆ ด้วย

ข้อมูลของนักวิจัยผู้สร้างแบบทดสอบ

แฮนส์จี ยี เยลเลน
(HANS G. JELLEN, Fh, D)	- อาจารย์ประจำภาควิชา บริหารการศึกษาและ
การศึกษาอุดมศึกษามหาวิทยาลัย เซาท์เวสต์
เคลาส์ เค เออร์บัน
(KLAUS K. URBAN, Ph, D)	- อาจารย์แฮนโนเวอร์ประเทศสหพันธ์รัฐเยอรมันนี

ภาคผนวก จ ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นในการตรวจแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
ของเด็กปฐมวัยระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้ศึกษาค้นคว้า

ตาราง 12 แสดงผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นในการตรวจแบบทดสอบความคิด
สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับผู้ศึกษา

ที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ 1	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ ท่านที่ 2	คะแนน ผู้ศึกษาค้นคว้า
1	24	24	25
2	23	24	25
3	21	21	21
4	21	21	23
5	36	36	40
6	24	24	24
7	37	37	39
8	28	28	28
9	25	25	25
10	25	25	25
11	23	24	24
12	21	22	22
13	32	35	30
14	20	20	20
15	37	37	37
16	25	24	24
17	24	24	26
18	33	33	33
19	28	29	30
20	37	37	37
รวม	544	550	562

ความเชื่อมั่นในการตรวจระหว่าง

ผู้ศึกษา กับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุณี บุญพิทักษ์ เท่ากับ 0.982

ผู้ศึกษา กับ อาจารย์อรรณณ สุ่มประดิษฐ์ เท่ากับ 0.984

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุณี บุญพิทักษ์ กับ อาจารย์อรรณณ สุ่มประดิษฐ์ เท่ากับ 0.991

ภาคผนวก ข ผลการตรวจสอบดัชนีประสิทธิผลกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
 ปฐมวัย

ตาราง 13 แสดงผลการตรวจสอบดัชนีประสิทธิผลกิจกรรมการจัดประสบการณ์
 การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 ของเด็กปฐมวัย (นักเรียน 20 คน)

ที่	คิดริเริ่ม		คิดคล่องตัว		คิดยืดหยุ่น		คิดละเอียดลออ		คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	แบบทดสอบ	แบบทดสอบ
	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	ความคิด สร้างสรรค์ ก่อนเรียน (72 คะแนน)	ความคิด สร้างสรรค์ หลังเรียน (72 คะแนน)
1	1	10	2	3	1	18	9	23	13	54
2	0	8	3	4	0	18	9	23	12	53
3	6	7	3	4	4	18	10	25	23	54
4	2	11	1	3	7	18	11	20	21	52
5	3	8	2	4	2	18	9	22	16	52
6	2	10	1	3	8	19	12	26	23	58
7	4	9	2	3	2	18	12	21	20	51
8	4	8	3	4	4	18	12	22	23	52
9	1	12	2	4	1	19	5	24	9	59
10	2	11	3	3	1	18	8	24	14	56
11	0	11	2	3	1	18	11	21	14	53
12	4	9	3	4	3	18	10	23	20	54
13	3	9	3	4	1	21	9	27	16	61
14	3	9	2	4	2	18	9	24	16	55
15	3	9	2	4	1	18	9	24	15	55
16	4	11	2	4	1	18	8	24	15	57
17	2	6	2	3	0	18	8	23	12	50
18	2	6	2	3	1	18	8	23	13	50

ตาราง 13 (ต่อ)

ที่	คิดริเริ่ม		คิดค่องตัว		คิดยืดหยุ่น		คิดละเอียดลออ		คะแนน	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	แบบทดสอบ ความคิด สร้างสรรค์ ก่อนเรียน (72 คะแนน)	แบบทดสอบ ความคิด สร้างสรรค์ หลังเรียน (72 คะแนน)
19	3	5	1	3	1	18	9	24	14	50
20	4	9	1	4	5	18	11	24	21	55
รวม	53	178	42	71	46	365	189	467	330	1081

แทนค่าในโปรแกรมประมวลผลของ ดร.ปกรณ์ ประจันบาน ได้ดังนี้

จำนวน คน	คะแนน เต็ม	ผลรวมของคะแนน		ดัชนี ประสิทธิผล(EI.)	แปรผล
		ก่อนเรียน	หลังเรียน		
20	72	330	1081	0.6766	ผ่านเกณฑ์

ภาคผนวก ข คณะแผนการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน
ด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (จำนวน 24 คน)

ตาราง 14 แสดงคะแนนการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน
ด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ เด็กจำนวน 24 คน

ที่	คิดริเริ่ม (12 คะแนน)		คิดคล่องตัว (6 คะแนน)		คิดยืดหยุ่น (24 คะแนน)		คิดละเอียดลออ (30 คะแนน)		รวม (72 คะแนน)	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	1	5	10	3	4	7	19	13	25	28
2	5	12	4	4	7	19	12	27	28	62
3	6	12	1	4	1	19	10	25	18	60
4	6	9	3	4	7	19	12	29	28	61
5	2	9	4	4	7	18	15	25	28	56
6	4	12	3	3	7	17	14	27	28	59
7	2	7	4	4	1	19	14	23	21	53
8	4	12	3	4	1	19	11	24	19	59
9	4	12	4	4	7	19	12	26	27	61
10	4	9	1	3	1	18	8	24	14	54
11	1	12	2	3	0	19	7	25	10	59
12	4	12	3	4	4	18	11	27	22	61
13	2	11	3	4	7	18	15	22	27	55
14	4	8	1	4	7	19	14	24	26	55
15	3	9	4	4	2	19	11	27	20	59
16	0	12	4	3	6	19	12	20	22	54
17	4	11	5	4	7	19	8	27	24	61

ตาราง 14 (ต่อ)

ที่	คิดริเริ่ม (12 คะแนน)		คิดคล้องตัว (6 คะแนน)		คิดยืดหยุ่น (24 คะแนน)		คิดละเอียดลออ (30 คะแนน)		รวม (72 คะแนน)	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
	18	3	12	4	4	2	19	8	22	17
19	5	10	3	4	2	19	10	27	20	60
20	2	10	2	4	1	18	8	25	13	57
21	2	7	2	4	1	18	8	26	13	55
22	6	10	3	4	1	17	9	25	19	56
23	2	10	1	4	1	19	10	26	14	59
24	5	9	4	4	1	19	13	27	23	59
$\sum X$	85	247	71	92	88	446	265	605	509	1390
\bar{X}	3.54	10.29	2.96	3.83	3.67	18.58	11.04	25.13	21.21	57.92
S.D	1.64	1.65	1.16	0.38	2.88	0.65	2.46	2.01	5.66	2.64

ภาคผนวก ฅ ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์โดยรวมก่อนและหลังเรียนด้วย
กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบ
งานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

ตาราง 15 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรม
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ
(นักเรียน 24 คน)

Paired Sample Statistic

	Mean	N	Std.Deviation
ก่อนเรียน	21.21	24	5.66
หลังเรียน	57.92	24	2.64

Paired Samples Test

	Paires Differences			t	df	Sig. (1-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean			
Pair 1 Posttest-Pretest	36.71	5.69	1.16	31.5986	23	0.0000

**P ≤ 0.01

ภาคผนวก ญ ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

Paired Samples Statistic

	Mean	N	Std. Deviation
Pair 1 Pretest	3.54	24	1.64
Posttest	10.29	24	1.65

Paired Samples Test

	Paires Differences			t	df	Sig. (1-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean			
Pair 1 Posttest-Pretest	6.75	2.27	0.46	14.5685	23	0.0000

**P ≤ 0.01

ภาคผนวก ฎ ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องตัวก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องตัวก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

Paired Samples Statistic

	Mean	N	Std. Deviation
Pair 1 Pretest	2.96	24	1.16
Posttest	3.83	24	0.38

Paired Samples Test

	Paires Differences			t	df	Sig. (1-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean			
Pair 1 Posttest-Pretest	0.88	1.15	0.24	3.7148	23	0.0006

**P ≤ 0.01

ภาคผนวก ฎ ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องตัวก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องตัวก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

Paired Samples Statistic

	Mean	N	Std. Deviation
Pair 1 Pretest	2.96	24	1.16
Posttest	3.83	24	0.38

Paired Samples Test

	Paires Differences			t	df	Sig. (1-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean			
Pair 1 Posttest-Pretest	0.88	1.15	0.24	3.7148	23	0.0006

**P ≤ 0.01

ภาคผนวก ฎ ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่นก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่นก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

Paired Samples Statistic

	Mean	N	Std. Deviation
Pair 1 Pretest	3.67	24	2.88
Posttest	18.58	24	0.65

Paired Samples Test

	Paires Differences			t	df	Sig. (1-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean			
Pair 1 Posttest-Pretest	14.92	2.96	0.60	24.6686	23	0.0000

**P ≤ 0.01

ภาคผนวก ฎ ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่นก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่นก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการเล่านิทาน
ประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

Paired Samples Statistic

	Mean	N	Std. Deviation
Pair 1 Pretest	3.67	24	2.88
Posttest	18.58	24	0.65

Paired Samples Test

	Paires Differences			t	df	Sig. (1-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean			
Pair 1 Posttest-Pretest	14.92	2.96	0.60	24.6686	23	0.0000

**P ≤ 0.01

ภาคผนวก ฐ ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ
ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
โดยการเล่านิทานประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

ตาราง 19 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ
ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย
การเล่านิทานประกอบงานศิลปะ (นักเรียน 24 คน)

Paired Samples Statistic

	Mean	N	Std. Deviation
Pair 1 Pretest	11.04	24	2.46
Posttest	25.13	24	2.01

Paired Samples Test

	Paires Differences			t	df	Sig. (1-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean			
Pair 1 Posttest-Pretest	14.08	3.32	0.68	20.7683	23	0.0000

**P ≤ 0.01

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล ระภา เอี่ยมสุธี
วัน เดือน ปี เกิด 7 สิงหาคม 2513
ที่อยู่ปัจจุบัน 363/8 หมู่ 16 ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน
จังหวัดกำแพงเพชร 62180
ที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนชุมชนบ้านคลองลาน อำเภอคลองลาน
จังหวัดกำแพงเพชร 62180
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ครู วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2534 คบ. (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยครูเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยนเรศวร